

Selvevaluering Rønningen Folkehøgskole 21-22

BÆREKRAFT

SELVEVALUERING

Rønningen Folkehøgskole
Skoleåret 2021-2022

INNHold

1. INNLEDNING	s. 3
1.1 Bakgrunn	s. 3
1.2 Tema for selvevalueringen	s. 3
1.3 Rønningens verdigrunnlag	s. 3
1.4 Kvalitetssikring og kvalitetsutvikling	s. 4
2. BÆREKRAFT I VERDIVALGET	s. 5
2.1 Bærekraft som begrep og FNs arbeid med bærekraftig utvikling	s. 5
2.2 Bærekraft som premiss i Rønningens verdivalg	s. 6
2.3 Bærekraft som verdi hos skolens eier og samarbeidspartner	s. 6
2.4 Folkehøgskolenes bærekraftsvedtak	s. 7
2.5 Rønningens bærekraftsarbeid - et vidt nedslagsfelt	s. 8
3. BÆREKRAFTIGE STUDIETURER	s. 9
3.1 Innledning	s. 9
3.2 Rønningen som reisende skole	s. 10
3.3 Hvor er vi i prosjektet med å skape bærekraftige studieturer?	s. 11
3.4 Bærekraftige studieturer vs. rekruttering av elever	s. 13
3.5 Veien videre for bærekraftige studieturer	s. 15
4. BÆREKRAFT I HVERDAGEN	s. 17
4.1 sånn gjør vi det på Rønningen pr nå	s. 17
4.2 Grønne energivalg	s. 18
4.3 Transport	s. 19
4.4 Bærekraft og internat	s. 19
4.5 Måltidsfellesskapet	s. 22
4.6 Felles ansvar for felles goder	s. 24
4.7 Hvordan integrere bærekraft i arbeidet og undervisningen på linje?	s. 26
5. ENGASJEMENT OG EIERSKAP	s. 28
5.1 Hvordan skape engasjement rundt bærekraft når man ikke er så engasjert selv?	s. 29
5.2 Når elevene blir forbildene	s. 30
5.3 Hvordan få idrettselevne med på laget?	s. 30
5.4 Hvordan lykkes VI med å skape globalt engasjement hos elevene?	s. 32
5.5 Bærekraftsfilm: Uviktig symbolsk handling eller fordypningsmulighet?	s. 39
5.6 Tilbakemelding fra årets Miljøråd	s. 41
5.7 Rønningen som grønn skole – hvordan lykkes?	s. 43
6. OPPSUMMERING	s. 45
7. VEDLEGG	s. 47
1. Studieturer 2022-2023	
2. Fellesskapsplikter på internat	
3. Eksempel på opplegg for etasjemøte	
4. Medarbeiderundersøkelse mai 2022	

1. INNLEDNING

1.1 BAKGRUNN

Rønningen har i år hatt ca 175 elever inklusive miljøstipendiater, samt 33 ansatte, fordelt på 28,5 årsverk. En liten nedgang i elevtall fra årene før pandemiens utløp. Selvevalueringen berører mulige årsaker til nedgangen i hoveddelen med drøftinger.

Skoleåret 2021-2022 har vært nok et skoleår preget av pandemi, - på ulike nivåer. En skolestart med restriksjoner og håp om gjenåpning, som vi faktisk fikk i løpet av noen uker. Mulighet for aktivitet utenfor skolen i noen få uker, før ny nedstengning i Oslo, Europa og Verden, med evakuering av elever på studietur i Sør-Afrika. Påfølgende 3 vintermånedene med smitte, og bortimot alle elever og ansatte syke i en eller annen form gjennom lange måneder. Og til sist ny gjenåpning, der både elever og ansatte glemte hva vi faktisk har vært igjennom tidligere i skoleåret. Mulighet for gjennomføring av studieturer før påske og utflukter i Oslo-området siste 2 måneder. En rask tilvenning til normalt liv var alle mer enn klare for.

1.2 TEMA FOR SELVEVALUERINGEN

Det har lenge vært på agendaen å vie årets selvevaluering til «Bærekraft», etter at vi de tre foregående årene har fokusert på hhv «Det sosialpedagogiske blikket» (20-21), «Elevmedvirkning» (19-20) og «Fellesskap» (18-19). Dette er også et svar på Folkehøgskolens bærekraftsvedtak om å vie en av selvevaluering til dette temaet i ett av årene 2020 – 2023.

For Rønningen er dette også et naturlig tema å analysere, da det ligger så tett opp mot skolens verdigrunnlag, som det kort gjøres greie for i pkt 1.3. Videre ser vi på verdigrunnlaget knyttet til bærekraft under hovedpunkt 2, der vi setter skolens verdigrunnlag i relasjon til både FNs bærekraftsprosesser fra 1987 - 2022, skolens eiers verdigrunnlag og deres føringer, samt til Folkehøgskolens bærekraftsvedtak med oppfølging.

Hoveddelen av selvevaluering omhandler problemstillinger som det er nødvendig for skolen å drøfte i vår egen kvalitetsutvikling som bærekraftig skole. Oppsummeringen vil vise hvilke funn vi har gjort.

1.3 RØNNINGENS VERDIGRUNNLAG

I henhold til Lov om Folkehøgskoler § 1 har folkehøgskolene ansvar for å definere sitt verdigrunnlag. Rønningen har i 20 år arbeidet ut i fra disse tre verdiene; - **Kristen**, **Grønn** og **Global**. Dette kommer til uttrykk i skolens logo, der også trekanten, symbolet til skolens eier KFUK-KFUM Norge, er representert. Trekanten uttrykker vårt ansvar for det hele menneske, med Ånd, Sjel og Kropp.

I vårt daglige virke er hverdagsverdiene Ærlig, Rusfri og Til stede verdier vi styrer etter.

Skolens formål er definert i vedtektene:

1. å utfordre til engasjement og handling i samfunnet og gi opplæring og personlig vekst som grunnlag for videre utdanning.
2. å søke gjennom undervisning og miljøskapende arbeid å ta vare på det hele mennesket med ånd, sjel og kropp.
3. å vekke og fremme sunn kristen tro, der skolen legger til rette for et åpent og inkluderende kristent fellesskap blant elever og ansatte.
4. å utfordre til miljøbevissthet, en bærekraftig livstil og å fremme klimarettferdighet, lokalt og globalt.

5. å fremme demokratisk medborgerskap, global rettferdighet og fred, samt delta i internasjonal samhandling, fortrinnsvis med bakgrunn i skolens fagområder og KFUK- KFUM Norges samarbeidsland innenfor YMCA og YWCA.

Elevene kjenner verdiene våre godt; - Kristen, Grønn og Global, og ikke minst hverdagsverdiene: Ærlig, Rusfri og Til stede. Elevene blir introdusert til disse verdiene i begynnelsen av skoleåret, og verdiene materialiserer seg etter hvert i samspillet med elevene, enten det dreier seg om samtaler om hva som skal til for å klare å leve godt sammen, disiplinærsamtaler rundt alkohol og rus, eller enkeltsamtalene om elevers liv og bagasje som kan være medvirkende til at det er vanskelig å møte opp.

Elevene blir videre gjennom hele skoleåret utfordret på verdier knyttet til miljø og bærekraft, det å være globale medborgere, og de blir invitert til å være til stede i et åpent og raust kristent fellesskap.

Skolens verdier ligger til grunn for de ulike refleksjonene som kommer til uttrykk i denne selvevalueringen.

1.4 KVALITETSSIKRING OG KVALITETSUTVIKLING

Med kvalitetssikring oppfatter vi de krav og standarder vi til enhver tid skal tilfredsstille for å oppfylle folkehøgskolelovens formål, krav og vilkår for tilskudd. Vi mener at skolen igjennom det daglige arbeidet har arbeidet i tråd med egne planer, det vi har lovet elevene (med de begrensninger vi har vært utsatt for knyttet til pandemi) og oppfylt skolens målsettinger slik de kommer til uttrykk gjennom skolens verdier og formål (vedtektene).

Gjennom skolens struktur og rutiner er det bygget inn ukentlige møter med alle pedagoger, ukentlige møter med alle elever, samt ukentlige møter der alle ansatte, miljøstipendiater og elevrådsledelsen møtes. I tillegg har vi jevnlig personalråd for alle ansatte. På disse ulike arenaene er det rutinemessig gjennomgang av skolehverdagen og arbeidsmiljøet sett opp imot skolens målsettinger. Dette gjøres i enkelte møter formelt, men for det meste skjer det uformelt, men det gir oss et kontinuerlig innblikk i hvorvidt vi lykkes i forhold til våre mål.

Skolens kvalitetsutvikling gjelder de større utviklingsområdene som skolen velger å fokusere på fra år til år gjennom bla selvevalueringen. Her jobber vi med kritisk gjennomgang og analyse av vårt arbeid på det valgte område for å gjøre funn som vi kan ta med oss i vår videre utvikling. I år er temaet for kvalitetsutvikling Bærekraft.

Temaet ble offisielt vedtatt for skoleåret 2021-2022 på første personalråd under forarbeidsdagene i august 2021, men har ligget på vent en stund. Vi har hatt prosesser gjennom året der vi på personalnivå har jobbet med de temaer som vi har vurdert som mest aktuelle under overskriften Bærekraft. Studieturer og transport er f eks et vesentlig tema, både i nåtid og framtid, som har vært drøftet 7 ganger under Pedagogisk forum, med to ekstra runder under etterarbeidsdagene. Det har vært gjort skriftlig evaluering etter gjennomføring av studieturene, der bærekraftselementet har vært oppe til evaluering.

IKV har hatt prosesser gjennom året, med arbeid rettet både mot energi og matproduksjon med mål om reduksjon i skolens forbruk.

Under *Internat- og Fellesfag* er bærekraft en kontinuerlig del av tenkingen, og nye rutiner er satt med utgangspunkt i arbeidet.

På *linjenivå* er Bærekraft ulikt til stede på de ulike linjene, avhengig av linjenes fokus, samt lærernes engasjement for temaet.

Skolens Miljøråd, som er organisert med elever, miljøstipendiater og en av pedagogene, har hatt en avgjørende betydning for skolens arbeid med bærekraft. Deres evaluering kommer som en del av drøftingen under.

Skolen har gjennomført medarbeiderundersøkelse blant ansatte om Bærekraft. Tilsvarende *undersøkelse* er gjennomført med elevene. En spørreundersøkelse blant alle søkere til Rønningen 2022-2023 er også gjennomført der bl a spørsmål om Rønningens bærekraftsatsning har hatt positiv eller negativ virkning på om de har tatt imot plass eller ei.

Gjennom prosesser i skoleåret har vi jobbet med å finne temaer som gir et sant og ærlig bilde av hva vi faktisk gjør, betydningen av dette, både positivt og negativt, og hvordan vi kan utvikle oss. I dette inngår også vurderinger av om det å utvikle oss som en bærekraftig skole, faktisk står i veien for rekruttering av elever til Rønningen.

Årets selvevaluering er til sist skrevet av både pedagoger, IKV-ansatte, elever og stipendiater gjennom skolens Miljøråd, samt skolens ledelse og administrasjon, der skolens ledelse til sist har stått for redigeringsansvaret. Totalt 22 ansatte har vært involvert i prosessen med innholdsleveranse og 16 ansatte har deltatt i selve skriveprosessen.

2. BÆREKRAFT I VERDIGRUNNLAGET

Når vi snakker om bærekraft, hva legger vi i begrepet? Og hvilke føringer og verdier rundt bærekraftsarbeidet ligger i vårt eget verdigrunnlag, hos våre eiere og samarbeidspartnere, og ikke minst i de internasjonale føringene som er gitt av FN?

2.1 BÆREKRAFT SOM BEGREP OG FNS ARBEID MED BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Begrepet bærekraftig utvikling fikk først internasjonal oppmerksomhet gjennom rapporten «Vår felles framtid» fra 1987. Rapporten ble utgitt av Verdenskommisjonen for miljø og utvikling, en kommisjon ledet av Norges tidligere statsminister, Gro Harlem Brundtland, som definerte bærekraftig utvikling slik:

«En utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.»

Definisjonen av bærekraftig utvikling anerkjenner at vi bare har en klode, med en begrenset mengde ressurser, og at det er i vår felles interesse å ta vare på den. Det legges særlig vekt på de fattiges behov for å få oppfylt sine grunnleggende rettigheter og skape mulighet for et bedre liv. Samtidig legges det vekt på at det finnes grenser for hvor mye vi kan utnytte naturen i dag, uten at det går utover hva naturen kan levere av ressurser i framtiden.

FN fulgte opp rapporten med Tusenårsmålene, der FNs medlemsland ved tusenårsskiftet satte seg åtte felles mål for å bekjempe fattigdom innen 2015. Ved slutten av perioden kunne det vises til høy måloppnåelse ved flere av målene landene sto sammen om å løse, bla utdanning og helse, mens arbeidet også har blitt kritisert for kun å adressere symptomer, og ikke årsaker, til fattigdom.

FNs Bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. FNs Bærekraftsmål består av 17 mål, og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn.

ng
et og
esker

. De 17

2.2 BÆREKRAFT SOM PREMISS I RØNNINGENS VERDIGRUNNLAG

Rønningens verdigrunnlag er gjort rede for under pkt 1.3 over. Verdiene **Kristen, Grønn og Global** ble utformet som en respons til FNs Tusenårssmål, der staben på Rønningen jobbet fram et eget verdigrunnlag allerede i 2002. Skolens tre grunnverdier ble altså definert allerede for 20 år siden. Både verdiene grønn og global er ikke bare i tråd med Tusenårsmålene, men også med dagens Bærekraftsmål. Dette er verdier som har vært til stede og blitt styrt etter på Rønningen i 20 år, selv om det har kommet til uttrykk og blitt vektlagt på ulikt vis, ettersom fokusområdene har endret seg gjennom disse årene. Verdien Grønn, med fokus på reduksjon av klimautslipp har f eks blitt stadig viktigere, ettersom FNs rapporter viser hvor prekær situasjonen har blitt de siste årene.

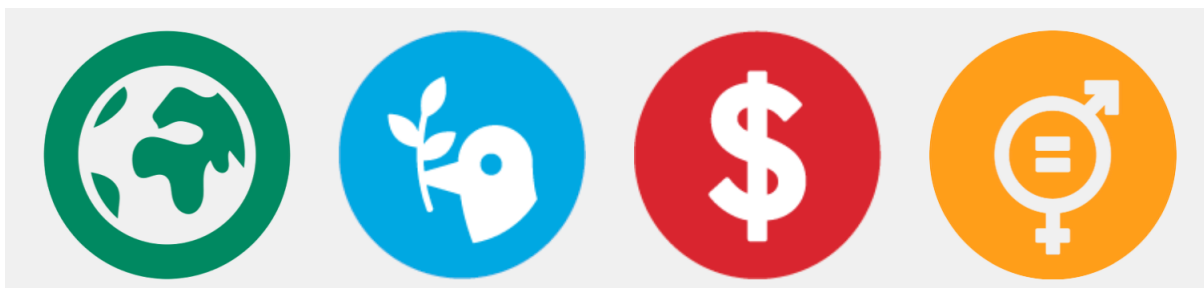
2.3 BÆREKRAFT SOM VERDI HOS SKOLENS EIER OG SAMARBEIDSPARTNER

Rønningen Folkehøgskole er en av fem heleide folkehøgskoler drevet av **KFUK-KFUM Norge**, og vi samarbeider tett med både hovedorganisasjonen og den internasjonale avdelingen; **KFUK-KFUM Global**.

Rønningen Folkehøgskole ser på KFUK-KFUM Global - KFUK-KFUM-bevegelsen i Norge sin utviklings- og menneskerettighetsorganisasjon - som en viktig samarbeidspartner og ressurs i sitt arbeid. Organisasjonen har *en mer rettferdig verden for alle mennesker* som overordnet mål, og skal vi komme dit, er det ifølge Global nødvendig å ta fatt i menneskeskapte årsaker til fattigdom og urettferdighet. KFUK-KFUM Global har fire fokusområder i sitt arbeid med ungdom, disse fokusområdene er med på å legge føringer i skolens dannelsesarbeid innenfor grønne og globale verdier:

- **Klimarettferdighet** – Grønn omstilling - Rike land har det største historiske ansvaret for klimautslipp, men det er verdens fattige som opplever konsekvensene sterkest.
- **Rettfærdig fred** - ikke bare fravær av krig, men også en rettfærdig fordeling av ressurser, religions- og ytringsfrihet og like rettigheter for alle.

- **Økonomisk rettferdighet** - handler om at ingen mennesker skal leve i fattigdom. For at vi skal oppnå dette må lokale myndigheter oppfylle sine forpliktelser uten korrupsjon og underslag.
- **Kjønnsrettferdighet** - Urettferdighet og ulikhet globalt er veldig ofte kjønnnet. Lik rett til utdanning. Informasjon om Seksuell og Reproductiv Helse og Rettigheter (SRHR) og kamp mot seksuell og kjønnsbaset vold.

KFUK-KFUM Norge har **GRØNN BEVEGELSE** som ett av sine to-årsmål i sin seneste plan:

TREKANTET BEVEGELSE
DIAKONAL BEVEGELSE
GRØNN BEVEGELSE
LOKAL BEVEGELSE

MÅL 3 – GRØNN BEVEGELSE

Vi kjemper for klimarettferdighet, lokalt og globalt.

VI NÅR DETTE MÅLET VED

- Å redusere vårt eget klimaavtrykk gjennom å ta i bruk KFUK-KFUMs klimaveileder i hele organisasjonen, med særlig vekt på gjennomføring av arrangementer.
- Å ha ansatte og frivillige som er gode forbilder og velger klimavennlige og bærekraftige alternativer der det er mulig, med særlig vekt på reise.
- Å mobilisere og legge til rette for unge menneskers engasjement for klimarettferdighet, og delta aktivt i samfunnsdebatten lokalt og globalt.
- Å utvikle og tilby programressurser som styrker lokale enheters evne og mulighet til å kjempe for klimarettferdighet lokalt og globalt.

Å redusere eget klimaavtrykk gjennom bevisst bruk av reiser og transport er bl a ett av målene som legger føringer for skolen, og som ligger til grunn for Rønningens studieturpolicy.

2.4 FOLKEHØGSKOLENES BÆREKRAFTSVEDTAK

Mandag 9. september 2019 hadde, for første gang i historien, alle de fem folkehøgskolestyrene (FHSR, NKF, FHF, IF og IKF) et felles seminar. Temaet var bærekraft. I løpet av seminaret ble styrene enige om et forslag til **felles Bærekraftvedtak for folkehøgskolene** med den hensikt å inspirere alle folkehøgskolene til økt innsats for å nå FNs bærekraftsmål gjennom noen felles mål. I etterkant av seminaret har hvert enkelt styre fattet Bærekraftvedtaket med likelydende tekst:

De fem folkehøgskolestyrene (FHSR, NKF, FHF, IF og IKF) anerkjenner at vi befinner oss i en klimakrise som krever akutt handling. Vi ønsker å inspirere alle folkehøgskolene til økt innsats for å nå FNs 17 bærekraftsmål, med særlig vekt på mål 13 om å stoppe klimaendringer og 4.7 om utdanning for bærekraftig utvikling, gjennom noen felles mål:

- ❖ Innen 2030: Skolene reduserer klimagassutslipp med 40 prosent (med utgangspunkt i 2019) med særlig sikte på å redusere folkehøgskolenes flyreiser der dette ikke er en naturlig del av undervisningen
- ❖ Skoleårene 2020-2023: Skolene har bærekraftig utvikling som sentralt tema for sin selvevaluering ila 3 år.
- ❖ Innen 2021: Skolene bruker aktivt Globalvettreglene i planlegging av studieturer og annet globalt engasjement i skolens regi

- ❖ Alle skoler utarbeider en årlig klimaplan og strategi for å nå bærekraftsmålene
- ❖ Styrene vil legge til rette for at den enkelte skole finner gode løsninger.
- ❖ Folkehøgskolerådet henstilles til å dele ut en bærekraftspris til en av folkehøgskolene fra og med Rektormøtet i januar 2021. det bør tas sikte på å gjøre dette årlig.

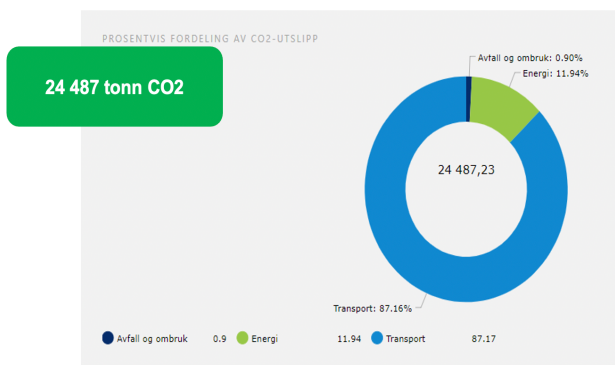
Som en oppfølging av bærekraftsvedtaket og som en mulig kontroll og målemekanisme har skolene blitt oppfordret til å registrere sin aktivitet i en årlig klimarapport gjennom registreringsordninger hos Miljøfyrtårn. En svakhet ved registreringen hos Miljøfyrtårn er at det som regnes inn i klima- og miljøregnskapet kun er transport, energi, avfall, vannforbruk og noe på innkjøp. Flere av elementene i skolenes bærekraftsarbeid omhandler andre elementer enn det som regnes inn i klima og miljøregnskapet.

Bærekraftsvedtaket kom etter et ønske fra mange skoler om tydeligere signaler fra de sentrale organisasjonene om at folkehøgskolene tar dagens utfordringer på alvor og støtter opp om verdens bærekraftsmål. Skolene er likevel autonome, så det er opp til skolene selv hvordan de velger å følge opp målene i vedtaket. Og det er store forskjeller i hvordan og i hvilken grad det arbeides med bærekraft på de ulike skolene.

Skolenes autonomi gjør at vedtaket nettopp er utformet som en inspirasjon til skolene om å jobbe med bærekraft. Det er en utfordring at skolene ikke står samlet i arbeidet, der det får faktiske konsekvenser for enkeltskoler som gjør mye, mens andre ikke gjør det. Dette kommer vi tilbake til i seinere behandling av temaer i selvevalueringen.

Ved første rapportering i 2019 hadde skolene som rapporterte (ca 60% av skolene) et samlet utslipp på 24 487 tonn CO₂. Av dette var 87,17 % knyttet til transport, 11,94% knyttet til energi, mens 0,7% var knyttet til avfall og ombruk.

Totalt klimagassregnskap 2019

De påfølgende årene har man sett en reduksjon i utslipp på hhv 58% i 2020, og 67,28% i 2021. Det er den innrapporterte transportdelen som utgjør den markante reduksjonen i utslipp, og skyldes at landet og verden har vært nedstengt grunnet pandemien. Målinger knyttet til 2020 og 2021 fremstår derfor som uinteressante når rammebetingelsene under pandemi har vært så ulike som de har vært. Den store testen vil vise seg når tallene for 2022 og 2023 blir offentliggjort. Nå er reiseaktiviteten gjenopptatt som aldri før, og vi vil se hvordan utviklingen virkelig går når vi kommer til 2023.

2.5 RØNNINGENS BÆREKRAFTSARBEID - ET VIDT NEDSLAGSFELT

Hva har det langvarige arbeidet med bærekraft på Rønningen ført til, og hvilke bærekraftsmål jobber vi mest med?

FNs bærekraftsmål omslutter et stort mangfold av innsatsområder. I vårt bærekraftsarbeid på Rønningen jobber vi både direkte med elevene og deres holdninger, og sammen med våre partnere gjennom YMCA og YWCA for å nå mål i deres arbeid der de holder til. Vi jobber da direkte med følgende bærekraftsmål:

- Bærekraftsmål 1: Utrydde Fattigdom (med partnersamarbeid i Sør-Afrika)
- Bærekraftsmål 4: God Utdanning (på egen skole og i samarbeid med partnere)
- Bærekraftsmål 5: Likestilling mellom kjønnene (på egen skole og med partnere)

- Bærekraftsmål 7: Ren energi for alle (på egen skole, med ringvirkninger)
- Bærekraftsmål 11: Bærekraftige byer og samfunn (i Oslo og skolens undervisning)
- Bærekraftsmål 12: Ansvarlig forbruk og produksjon (på egen skole)
- Bærekraftsmål 13: Stoppe Klimaendringene (på egen skole, og i egen praksis)
- Bærekraftsmål 16: Fred og rettferdighet (med partnersamarbeid i Palestina)

Mål nr 2: Utrydde sult, nr 3; God helse og nr 6: Rent vann og gode sanitærforhold er også Bærekraftsmål som inngår som elementer i våre partnersamarbeid i Sør, og som et element i skolens dannelse av globale medborgere.

Med andre ord er bærekraftsarbeidet godt fordelt over verdier som hos oss er nedfelt i både Grønn og Global. Med vårt verdigrunnlag ser vi samtidig klare motsetninger i de målsettingene vi har jobbet mot gjennom de siste år. Ikke minst er det for skolen et klart dilemma i vårt fokus på verdiene Grønn og Global, når vi vet at den beste læringen av global dannelse kommer gjennom besøk til våre partnere i Sør - gjennom studieturene. Samtidig står nettopp dette i konflikt med målet om å stoppe klimaendringene, der lange flyreiser utgjør en vesentlig del av utslippene.

3. BÆREKRAFTIGE STUDIETURER

3.1 INNLEDNING

Rønningens studieturer har lenge vært en **vesentlig del av skolens læringsprogram**. Her ligger mye av grunnlaget for dannelsesprogrammet når det kommer til global forståelse, og møtet med både ungdommer og voksne hos partnere i andre land, gjerne i land som har andre levekår enn våre elever er vant med, setter dype spor i mange elever, og endrer måten elevene tenker om verden. Vi ønsker å danne våre elever til **globale medborgere**, og studieturene har i stor grad bidratt til å sette all undervisning i perspektiv.

Så kommer klimarapport etter klimarapport fra FN, Folkehøgskoleorganisasjonene gjør sitt Bærekraftsvedtak og ber skolene om å følge opp, og vi på Rønningen vet vi må **vurdere vårt klimaavtrykk opp mot verdien av det pedagogiske møtet** og dannelseseffekten vi får gjennom studieturene.

Årsmøtet i Folkehøgskoleforbundet, gjør i 2019 et klart vedtak om redusering av antall reiser med fly, og klare føringer for kommunikasjonen rundt studieturer, der bl a reisemål skal tas bort fra linjenavn. Norges Kristelige Folkehøgskolelag gjør dessverre ingen tilsvarende vedtak, og NKF-skolene er tydelig mer defensive på aktivt bærekraftsarbeid knyttet til studieturer.

På Rønningen blir dilemmaene rundt våre **globale verdier sett i relasjon til våre grønne** verdier stadig mer påtrengende. I drøftinger i Pedagogisk Forum på Rønningen tilbake i 2019, tok lærere på Kreativ seksjon første initiativ til å endre skolens studieturportefølje, med utgangspunkt i at klimaendringene er for sterke til å forsvare skolens studieturer i til Afrika, Asia, USA og Sør-Amerika. Dette skapte høylytt debatt, og enkelte andre lærere advarte mot en slik nedtonet reiseprofil, med tanke på rekruttering og fare for egen arbeidsplass.

Kreativ seksjon utarbeidet som de første linjer et mer bærekraftig studieturmål til Berlin, og gikk i gang med rekruttering til dette FØR pandemien satte inn. Pandemien satte en stopper for alle reiser, men våre drøftinger fortsatte, og i høsten 2020 landet vi på følgende prinsipp for Rønningens studieturer i fortsettelsen:

«Linjenes studieturer skal gjennomføres i Europa og/eller Norge, og turene skal ha en klar faglig forankring. Bærekraft skal ha fokus både i valg av reisemåte og i kommunikasjonen rundt turene, der Rønningen skal være en grønn skole.

Prinsippene gjelder ikke linja SamfunnsEngasjement:Verden, som har verden som klasserom, og skal ivareta kontakten med våre partnere, spesielt i Sør-Afrika YMCA og Palestina YWCA / East Jerusalem YMCA.»

I de påfølgende punktene kommer refleksjoner knyttet til dilemmaene vi står i, fra lærere innen musikk, kunst og foto/video. Under oppsummeringen drøftes virkningen av vedtaket og hvilke veivalg vi drøfter for fortsettelsen.

3.2 RØNNINGEN SOM REISENDE SKOLE

- Refleksjoner fra en musikk lærer

Folkehøgskolens undervisning kjennetegnes i stor grad som **pedagogisk erfaringslæring**:

For å lære noe, må man erfare noe. For å erfare noe, må man føle noe. Å føle, eller å sanse, er en vesentlig del av de kognitive prosesser som oppstår i et menneske som lærer.

Jens A Riisnæs, som i mange år ledet NRK sitt ukentlige reisemagasin *Ut i verden*, gjentok ofte sin kongstanke i sendingene: Den aller beste utdanning man kan gi unge mennesker er å **la dem reise ut i verden**, helst i så små grupper som mulig, gjerne alene.

Å reise på studietur har blitt en viktig del av et folkehøgskoleår på Rønningen – både som et godt allmenndannende prosjekt, men også som et godt rekrutteringsverktøy. Man kan selvsagt argumentere at det eksotiske ved et reisemål lett kan overskygge den faglige baktanken, men kombinasjonen av de to elementene er krutt. For å kunne sikre et godt faglig utbytte har vår erfaring vist at det er veldig nødvendig med et tett **samarbeid med en lokal partner**. Dette også for å unngå at man havner i pakketur-konseptet.

3.2.1 Litt historikk

På 90 tallet hadde Rønningen 2 reisemål for sine studieturer: En fellestur for hele skolen til Italia (Roma, Assisi og Firenze), og en valgbar tur til Madagaskar, ledet av en av skolens lærere som var tidligere misjonær der. Sistnevnte tur var nok den som gav elevene mest nærkontakt med lokalmiljø, men alle fikk også gode kulturlærdommer i Italia. For å sitere Riisnæs: — *De aller største spørsmålene i tilværelsen vet ingen av oss svarene på, uansett hvor påståelige, moderniserte og sekulariserte vi er blitt- Det å stille disse store spørsmålene en gang imellom, slik hellige steder innbyr til, kan gi oss rikere liv, gjøre oss ydmyke og også mer avslappet overfor hva vi anser som viktig.*

(fra en artikkel i Aftenposten 2013)

Fra slutten av 90 tallet begynte vi med linjevise turer. Ideen var å kunne rekruttere søkere ved å bruke eksotiske reisemål, og samtidig etablere samarbeid med lokale partnere, noe som var enklere å få til når man kom på besøk med en mindre gruppe elever.

YMCA og YWCA-nettverket ble da et veldig godt verktøy for planlegging og gjennomføring. For min bandklasse ble det en eksplosiv start – gjennom partnere i South Africa YMCA, som forsto verdien av et slikt besøk og hva det kunne føre til av positive effekter. Vi fikk nesten umiddelbart til en god samhandling som var spennende og lærerik for mine elever, og utbytterik for den lokale partner på flere områder. Vi gjennomførte konserter og workshops med lokale ungdommer, og YMCA fikk hvert år beholde utstyr vi kjøpte lokalt for å kunne gjennomføre programmet. Å komme som musiker til en annen kultur er også en veldig sterk opplevelse, da man kan kommunisere på et helt annet plan enn det språklige.

I etterkant fikk vi også til flere gjenbesøk fra Cape Town til Rønningen, der noen ungdommer fikk være elever på skolen i noen uker. En annen frukt var at vi fikk etablert et lydstudio, og en tredje at Musikkhøgskolen startet en 5 årig utveksling med University of Cape Town, der sørafrikanske musikkstudenter kunne søke om ett års opphold i Norge som den del av sin bachelor utdanning. Alt dette takket være et *godt partnernettverk* med mange institusjoner i Cape Town.

I 2006 dro hele Rønningen til Cape Town for å fremføre vår musikal om Nelson Mandela, da i samarbeid med lokale sangere, skuespillere, dansere og musikere. Bandlinjas studieturer til Cape Town fortsatte fram til 2010, da vi forsøkte oss på Manhattan, New York, som reisemål i noen år, før vi i 2014 gikk tilbake til Cape Town igjen fram til pandemien.

3.2.2 Dagens situasjon

Med verdens pandemi-situasjon og Rønningens ønske om å være mer bærekraftig gjør at vi inntil videre satser på studieturer som ikke går til et annet kontinent. Det er likevel et spørsmål hvordan dette slår ut på rekrutteringen.

I mars 2022 dro klassen min for første gang på studietur til Italia – igjen med samarbeid og workshops med lokale musikere som en vesentlig essens i opplegget. Og i tillegg Riisnæs' aspekt: eksotiske kulturopplevelser – denne gang representert ved Venezia og Firenze.

Turen ble noe mindre bærekraftig enn man kunne håpe. For å unngå smitte på offentlig kommunikasjon valgte vi transport i egen minibuss framfor tog og buss.

En annen utfordring med å reise til europeiske land er at levekostnad er mye høyere enn land i sør – noe som påvirker reisebudsjettet kraftig - man får mer for pengene i Sør-Afrika enn i Italia. Og da står man ved et annet dilemma rundt *hvor høyt man kan prise en tur* før elevene synes de ikke har råd til å være med.

Et siste punkt i min refleksjon: - Vil unge mennesker som er ferdig med 13 års skolegang faktisk velge å la være å reise til andre kontinenter pga klimaavtrykket? Eller velger de da likevel å reise dit på egenhånd – uten å få mulighet til å møte de lokale partnere vi har etablert samarbeid med gjennom mange år. Jeg tror *folkehøgskolen står ved et veiskille* vedrørende denne problematikken.

3.3 HVOR ER VI I PROSJEKTET MED Å SKAPE GODE OG BÆREKRAFTIGE STUDIETURER?

- *Refleksjoner fra skolens to kunstlærere*

Vi på Rønningen er godt på vei med å skape bærekraftige studieturer etter at vi ble tvunget til å tenke kortreist på grunn av pandemien dette året. Linjene dro på tur i Europa, noe som minsket klimautslippene våre i forhold til tidligere turer. Men som vi kommer inn på i denne teksten, har vi et utviklingspotensial når det gjelder å skape engasjement hos elevene og å fokusere på flere av FNs bærekraftsmål i planlegging og gjennomføring av turene våre.

3.3.1 Grønne planer: Årets tur til Berlin med kreativ seksjon

Kreativ seksjon, bestående av de to linjene FOTOVIDEO: digital design og KUNST: tegning/ arkitektur, reiste skoleåret 21/22 på studietur til Berlin. Dette var en tur som var planlagt til året før, men som først ble mulig å gjennomføre våren 2022 på grunn av pandemien. Lærerne på kreativ seksjon har i flere år hatt stort engasjement for omlegging til grønne studieturer i folkehøgskolen, og var de første linjene på skolen som annonserte at vi ville bytte ut de lange flyturene til h.h.v. Los Angeles og Tokyo for en felles seksjonstur til «nærområdet» på det europeiske kontinent. Vi opplevde stor støtte fra rektor i denne avgjørelsen. Vi så at vi

ville ha gode effekter av å reise sammen; både på det sosiale plan, det faglige plan, men også med tanke på CO2-utslipp.

Det danske reiseselskapet Unitas (KFUM i Danmark), besøkte skolen for å tilby grønne turer, og vi tok kontakt med dem. De kunne gi oss et klimaregnskap på de ulike alternativene:

- 1) Fly
- 2) Kielferga + buss
- 3) Buss (+ferge Rostock-Gedser).

Klimaregnskapet talte sitt tydelige språk: her var det mye å vinne på å gå for buss hele veien.

Det største usikkerhetsmomentet når det gjaldt å legge turen til Europa handlet om vi ville tape søkere. Vi var derfor tydelige i kommunikasjonen i sosiale medier om at vi la om på grunn av miljøet, og at vi dessuten kunne friste med et godt konsept: en kunstreise til Berlin, med nesten tre ukers opphold hvor vi skulle leve som kunstnere i hipsterhovedstaden Berlin.

Ved å bli lenge ville vi dessuten redusere utslippene ytterligere per dag. Heldigvis har det sett ut til at omleggingen har hatt liten effekt på søkertallene til Kreativ seksjon, dette så vi allerede skoleåret 20/21 (selv om vi da endte med å ikke dra på tur). Kanskje mister vi noen og vinner noen andre. Dette skriver FotoVideo lærer om under neste refleksjon.

Vår bestilling til UNITAS var å finne et hostel hvor vi hadde tilgang på et stort felles oppholdsrom og kjøkken. Vi ønsket oss både å kunne lage mat, ha samlinger, ha plass til å jobbe med kreative prosjekter og å sosialisere på kveldstid. Dette med å ha mulighet til å lage egen mat var viktig både for å kunne ha det sosialt sammen rundt måltider, spare penger på å ikke spise ute til hvert måltid og å unngå matsvinn ved at hver enkelt selv kunne bestemme hva de ville kjøpe inn. Det store fellesrommet fungerte godt på flere plan og elevene fikk erfare at det er både hyggelig, billigere og mer praktisk å kunne lage noe egen mat på en så lang tur.

I storbyen Berlin, er det enkelt å velge grønn transport. S-bahn, U-bahn og trikk er effektiv over lange strekninger. Vi kjøpte månedskort til alle elevene. Dessuten gikk vi mye til fots. Det var en viktig erfaring at man må sette av tid til hvile hver dag, for å holde seg frisk både fysisk og mentalt på tur.

3.3.2 Å skape engasjement hos elevene

Allerede i søkeprosessen informerte vi elevene om våre grunner til å velge buss til Berlin. Deretter mer konkret gjennom samtaler i forkant av turen. På tur og i den planleggingen elevene var med på, ble de oppfordret til å teste vegetaralternativer når de skulle spise ute. Dette har berlinerne kommet mye lenger på enn i Norge. Alle spisesteder, ned til fast-food-kiosker har flere vegetaralternativer, til glede for mange av oss. Noen fellesmiddager ble bevisst lagt til gode vegetarrestauranter: «Kanaan» ble en favoritt, med nydelig mat og drevet av to venner, en jødisk og en palestinsk. **Palestinernes sak er viktig for skolen**, og har vært spesielt viktig for elevene dette året, så denne restauranten traff på alle plan.

Det har vært fokus på tekstilindustrien i undervisningen på skolen i fellesfag, og elevene valgte selv å ha «vintagebutikk-safari» som en valgmulighet i det elevstyrte programmet. Dessverre velger allikevel mange å handle *fast fashion* på tur, spesielt lavpriskjeden *Primark* var populær. Dette viser at vi fortsatt har en vei å gå med **bevisstgjøring om betydningen av personlige valg**.

Vi ser at vi kan gjøre mer for å skape et større engasjement for å velge bærekraftige løsninger på studieturen ved å **involvere elevene enda mer**. De kan for eksempel få gjøre egen research på klimaavtrykk ved buss vs fly, og komme med egne forslag til hvordan leve grønnere i Berlin og på turen. Vi kan også ha mer dialog rundt hvordan erfaringer fra turen kan påvirke videre valg de skal gjøre i fremtiden i forbindelse med reiser.

Berlin er rik på vond historie, og har i dag en engasjert **befolkning som er opptatt av rettferdighet og raushet**. Dette er godt og lett tilgjengelig innhold på turen vår, som vi går inn i på ulike måter. En naturlig fortsettelse vil være å bli mer bevisste på hvordan dette henger sammen med FNs bærekraftsmål. **Bærekraft handler ikke bare om utslipp**. For eksempel kan vi se nærmere på hva som kjennetegner bærekraftige byer og lokalsamfunn, ansvarlig forbruk og produksjon, spesielt i forhold til shopping, god helse og livskvalitet. Vi kan også jobbe for å knytte oss til flere lokale partnere som er relevante mtp ulike bærekraftsmål.

3.3.3 Fast forward til grønnere studieturer: de andre linjenes turer 21/22

Omleggingen til grønnere turer i folkehøgskolen har ligget som en tydelig ambisjon på Rønningen, men da pandemien brøt ut i 2020 var vi ikke kommet så langt med dette. Noen linjer hadde planer om å endre tur på sikt, men lite var konkretisert. Så ble det plutselig ikke mulig å reise. Første skoleår med pandemi var det ikke så aktuelt å reise ut av Norge engang, og vi fokuserte på flere kortere felles skoleturer innenlands. Det ble stadig klarere at hvis vi skulle få til studieturer med linjene i 21-22, så måtte de legges til Europa. Dermed fikk vi ALLE mer eller mindre frivillig det pushet som trengtes for å starte planleggingen av grønnere turer. Det er viktig å poengtere at vi på Rønningen ikke bare har **høye dannelses mål på tur**. Vi har et bredt og faglig sterkt linjetilbud, som fører til at de ulike linjene også har veldig ulike behov når det gjelder å skape et **fagspesifikt tilbud med høy kvalitet**,- å treffe den spesifikke elevgruppas ønsker og dessuten å trekke nye søkere med studieturene. Alle disse faktorene veies når linjelærerne planlegger for turer for fremtiden.

3.3.4 Bærekraft i utvidet forstand: FNs bærekraftsmål på studietur

I evaluering av studietur trekker mange av linjene på skolen frem at lavere utslipp ved studietur i Europa er det viktigste bærekraftsgrepet. Enten ved å velge buss eller direkteflyvninger som transportmiddel, i motsetning til lange flyvninger. De trekker også frem at turene har blitt mer økonomisk bærekraftige, både for elevene og for skolen ved å dra flere klasser sammen, noe som er et viktig aspekt. Flere ønsker å kunne legge til rette for et felles sted å kunne lage egen mat på turen, noe som vi på Kreativ opplevde som veldig positivt på flere måter. Det er generelt et stort potensiale på de fleste turene våre for å **skape et større engasjement blant elevene** i forkant av turen ved å la dem bli involvert i valgene som vi står ovenfor og gjøre egen research, for å komme frem til bærekraftige løsninger på ulike områder (kanskje med unntak av SE:Verden som jobber spesielt med dette allerede). Som pedagoger kan vi bli enda mer bevisst på å dra inn flere av FNs bærekraftsmål i vår planlegging i tillegg til å redusere utslipp.

3.3.5 Pandemiens effekt og veien videre

Muligens har engasjementet for det grønne skiftet hos de unge blitt satt litt på vent. Akkurat nå handler det mest om å «ta livet tilbake» etter pandemien. Det er en forståelig effekt, som sannsynligvis vil vare en liten stund, men ikke for alltid. I år har vi hatt elever som ikke har reist på 2 år og vært mye inne og alene på hjemmeskole. Dette har vi merket ved at flere uttrykker at det å dra på en lengre tur med mye faglig program kan føles slitsomt. Det er mange inntrykk, lange dager og begrenset med alenetid- og sted, selv om turene har vært i «kjente» Europa.

Dette må vi ta med i planlegging også for de neste 2 årene. Hvordan kan vi utfordre dem nok, samtidig som vi ivaretar disse behovene? Her er det også et potensiale og et ansvar for oss: **Vi kan være med å forme elevenes erfaringer og syn på det å reise på en mest mulig bærekraftig måte.**

3.4 BÆREKRAFTIGE STUDIETURER VS. REKRUTTERING AV ELEVER

- En refleksjon av FOTOVIDEO – lærer / Markedsfører / Tillitsvalgt NKF

Da Rønningen FHS gikk inn for å kutte eget klimaavtrykket ved å lage mer bærekraftige studieturer, var det både med entusiasme og en viss spenning. Målet var blant annet å kutte flyreiser og i stedet reise med buss, tog og/eller båt.

På våre kreative linjer har vi ikke merket noen nedgang i søkertall etter vi lanserte ny, bærekraftig studietur men vi ser at andre linjene rekrutterer dårligere enn tidligere. Grunnen til dette er nok sammensatt, men det virker som om skoler med lignende linjer og mer «fancy» turer rekrutterer langt bedre. Når undersøkelser (bl.a. Ung 2021 utført av Opinion) i tillegg viser at ungdom er mindre opptatt av klima, - **et engasjement som er satt på pause**, og for tiden har viktigere mål om «å leve livet og få nye opplevelser», blir det vanskeligere å markedsføre bærekraftige og mindre eksotiske turer.

Vi er i en direkte konkurransesituasjon med alle andre folkehøgskoler med lignende linjer i Norge. Samlet har alle de fem sentrale folkehøgskoleorganisasjonene gått inn for et bærekrafts-vedtak. Således skal alt ligge til rette for at alle folkehøgskoler skal følge dette vedtaket. Men vi opplever at dette ikke er tilfellet. Vi lokalt har gjort et **vedtak på å kutte klimaavtrykk ved å kutte reiser**, mens andre skoler ytrer at det er umulig å drive skole uten flyreiser til fjerne reisemål. Dagens ungdomskull som vil oppleve verden og leve livet synes derfor å velge skoler og linjer med mere fristende turer enn Rønningen.

Så hva gjør vi da? Hvor lenge kan vi tåle å rekruttere dårlig? Og har vi råd til å vente til ungdommen har levd fra seg og er klare for å redde verden igjen?

Det koster å være spydspiss og **det koster å skape endring**. Vi innser at flere skoler må være villige til å lage mer bærekraftige studieturer enn de få som gjør det i dag. Når så få velger å følge opp bærekraftsvedtaket angående reiser, blir det vanskelig for oss få å stå i den litt ensomme kampen så mye lenger.

Når dårlig rekruttering blir en direkte konsekvens av et lokalt vedtak om bærekraftige studieturer, får det mange konsekvenser for den enkelte skole utover dårligere rekruttering. Med en stram økonomi er det lite handlingsrom og man har faktisk ikke råd til å drive flere år med underskudd. For å ha en bærekraftig økonomi kan vi ikke leve med særlig lavere elevtall, det vil kreve innstramminger. Og det eneste stedet man kan stramme inn er ved å redusere antall årsverk. Der er det heller ikke mye å gå på, og som tillitsvalgt er det ikke i mitt mandat å la et bærekraftsvalg være årsak til oppsigelse, når man, helt legitimt, kan argumentere for å lage mere fristende studieturer for å sikre stabilt elevtall og grunnlaget for eksisterende årsverk ved skolen.

3.4.1 Global vs Grønn

Våre kjerneverdier er å være en kristen, grønn og global skole. Kan man være både global og grønn? Kanskje ikke 100%, men til en viss grad.

Hvis noen har god grunn til å reise så må det være folkehøgskolene. Det er en viktig del av den moderne dannelsen. Men, da må også reisen ha en stor del av dannelse som innhold og ikke være som en ferietur man når som helst kan gjøre på egenhånd. **Dannelse må være et bærende prinsipp** i en studietur. Det var også en medvirkende årsak til at vi ville legge om noen av studieturene våre og gjøre de både mer dannende og bærekraftige. Begrepet global favner hele verden, derfor **trenger reisene våre å gjenspeile verden**. Ved å tenke helhetlig rundt studieturer lander vi kanskje på en mer hybrid løsning der vårt totale reisetilbud er til dels klimatisk bærekraftig og meget «dannende bærekraftig.» Reiser lokalt i Oslo med kollektivtransport, reise til Berlin med tog og reiser til Brasil, Sør-Afrika og Israel/Palestina med fly. Dette som et direkte resultat av at for liten del av folkehøgskolelandskapet ser ut til å slutte opp om bærekraftsvedtaket.

Vi kan ikke risikere at synkende elevtall blir resultatet av «for» bærekraftige turer. Spesielt ikke hvis vi skal være spydspiss og tviholde på et klimavedtak vi blir alene om, mens våre konkurrenter fyller skolen med reiselystne elever som vil oppleve verden framfor å redde den.

Det er ikke lett å skape endring. Det sies at det kreves minst 10% av en befolkning i ryggen for å lage revolusjon. Per i dag er ikke 10 % av folkehøgskolene villige til å følge opp et felles bærekraftsvedtak. Derfor må Rønningen kanskje bøye av og gå tilbake på vårt lokale vedtak.

Vi må tillate flere flyreiser til fjerne støyk av den enkle grunn at vi trenger å fylle skolen med elever. Det ville i såfall rive i hjertet å måtte gjøre dette. Vi var stolte av å ta steget for å dempe klimavtrykket. Skuffelsen er desto like stor hvis vi nå må gå tilbake på det.

Et lite hjertesukk til slutt – hva gjør NKF for å følge opp dette vedtaket sentralt? Jeg savner virkelig et større engasjement og tydeligere stemme fra NKF på dette temaet.

Er tiden inne for å gi økonomiske incentiver til de folkehøgskolene som følger opp bærekraftsvedtaket og mindre støtte til de som ikke gjør det? Det fungerte på el-biler, så hvorfor skulle det ikke fungere på folkehøgskolene også?

3.5 VEIEN VIDERE FOR BÆREKRAFTIGE STUDIETURER

- En refleksjon av rektor

3.5.1 Endring i søkemønster og rekruttering til Rønningen

Fram til skoleåret 2019-2020, har Rønningen Folkehøgskole hatt svært god rekruttering. Skolen har vært tilnærmet full i løpet av mars og april, med den naturlige dynamikken som skjer fram mot skolestart med noen ut og andre inn.

Tar vi utgangspunkt i Skolebasen, sier søkerstatistikken pr 29.05.22 for de siste fire årene:

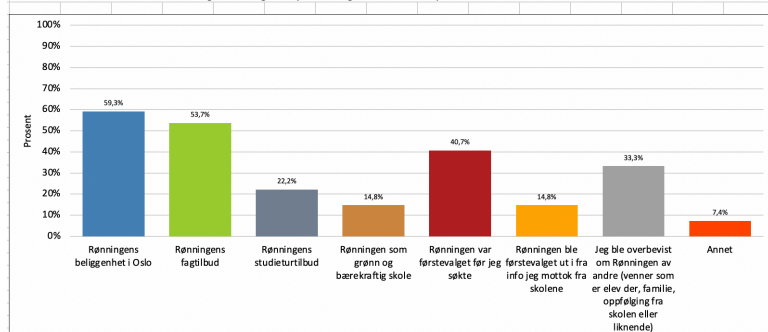
2019: 533	2021: 446
2020: 546	2022: 363

En markant nedgang i søkertallet fra 2019 og 2020 til de to siste skoleårene, der søkertrykket inn mot neste skoleår, er svært lavt.

Vi kan forklare dette med Pandemirelaterte årsaker (aktivitet som har ligget nede gjennom pandemien; Idrett, Fotball, Ten Sing m.m.), Oslo-relaterte årsaker – en by som mer enn noe annet sted har vært nedstengt, skolens eget arbeid med markedsføring m.m. Men vi må også stille spørsmålet - *i hvilken grad er våre valg for en mer bærekraftig skole med på å redusere søknadsmengden med nærmere 200 søknader over 2 år?*

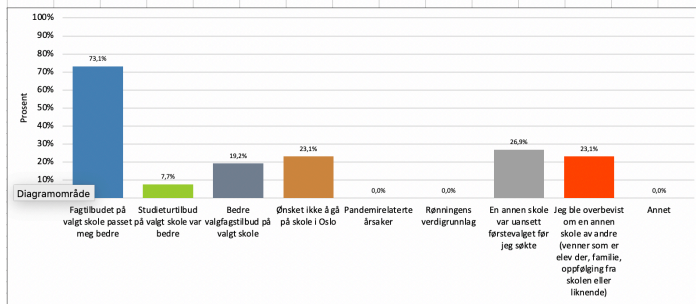
Vi har gjort en søkerundersøkelse blant søkere som har søkt på Rønningen i år. Av de som har søkt og tatt i mot plassen, veier vårt studieturtilbud i en begrenset grad positivt for valget med å ta i mot plassen. Det var mulig å velge flere alternativer, men hverken skolens Studieturtilbud eller Rønningen som Grønn og Global skole har hatt stor betydning for at valget i år falt på Rønningen.

13. Hva var årsaken til at du foretrakk Rønningen Folkehøgskole? (Det kan velges flere alternativer)

Blant de som har søkt Rønningen, men ikke har valgt å ta i mot tilbud om plass hos oss, er det fagtilbudet som er hovedårsaken til at de har valgt en annen skole, og studieturtilbudet ser ikke ut til å hatt noen vesentlig betydning for avgjørelsen. Det er ikke så rart, all den tid de i utgangspunktet har valgt å søke hos oss ut i fra det tilbudet vi har.

10. Hva var årsaken til at du foretrakk en annen skole? (Det kan velges flere alternativer)

Det store spørsmålet er imidlertid hvorfor nærmere 200 færre mulige elever IKKE søker hos oss i 2022? Det kan vi ikke måle, da vi ikke vet hvem disse søkerne kunne ha vært. Men vi antar at vårt valg om mer bærekraftige studieturtilbud er avgjørende for mange av de som ikke søker hos oss i det hele tatt.

Rønningen har satset stort på folkehøgskoleutbygging. Vi har utgifter til skoleanlegg som gjerne er 3 – 5 ganger så høye som andre folkehøgskoler. Vi har ikke råd til å ha en skole som ikke er full.

Men har vi «moralsk» råd til å bidra til at klimautslipp ikke reduseres når FNs klimarapporter sier at det snart er for seint å gjøre endringer?

Og har vi «pedagogisk» råd til å miste de nære og tette erfaringsbaserte opplevelsene som studieturene til partnere i land i Sør gir elevene, og som danner grunnlaget for endring og globale verdensborgere?

Dilemmaene er mange, og til syvende og sist er det økonomi som settes opp mot verdiorientering.

Rekrutteringen for skoleåret 2022-2023 er mer eller mindre en tapt sak. Andre skoler kjører på med markedsføring av sine eksotiske studieturer, og mange NKF skoler har fortsatt reisemål i linjeavnet, også skoler fra egen organisasjon. Selv Informasjonskontorene for Folkehøgskolene slutter å være tro mot sine egne bærekraftsvedtak, og kjører kampanjer på Instagram med «Min reise» der skolene får legge ut bilder fra sine eksotiske turer nå i vår. En slik kampanje er svært overraskende.

Når bærekraftsvedtaket ikke ser ut til å være forpliktende hverken for de som har vedtatt det, eller de som skal inspireres til å følge det (autonome skoler), er spørsmålet om vi som satser, kan fortsette med det?

På alle felt som ikke omhandler studieturer, kan vi det. Og vi kan forbedre oss.

Vi vurderer endringer i studieturtilbudet vårt for 2023-2024, som skal annonseres 1. oktober 2022. Her vil vi vurdere å gå bort fra linjevise studieturer med bakgrunnen i at stadig flere elever ikke har økonomi og/eller god nok psykisk helse til å være med på og/eller gjennomføre studieturer. Å bruke studieturene til linjevise erfaringer og miljøbyggende aktivitet når alle ikke er med, er en utfordring for oss. Vi må lage et studieturtilbud der alle inkluderes på en eller annen måte.

Og studieturene skal ha et faglig fokus, de skal møte ulike dannelsesmål, som f.eks kan være klimavennlige og/eller globalfaglige. De skal være kortreist, eller basere seg på lengre reiser, og de skal ha ulikt prisnivå. Elevene kan velge tur på tvers av linjer og seksjoner, men de ulike seksjonene lager turer basert på sitt fagområde, og man vil ta utgangspunkt i at elevene på en linje velger tur med utgangspunkt i de faglige fokuset de har på Rønningen.

Rønningen er i prosess med å utvikle et nytt Studieturtilbud fra 2023-2024. I vedlegg 1 utdypes forslaget for nye turer. De ulike turene skal ha en forankring i det faglige tilbudet på seksjon og til ulike dannelsesmål basert på vår partner KFUK-KFUM Global sine fokusområder: Klimarettferdighet, Rettferdig fred, Økonomisk rettferdighet og Kjønnrettferdighet

Vedlegg 1: Studieturer 23-24

4. BÆREKRAFT I HVERDAGEN

Som folkehøgskole har vi et særlig ansvar for å **formidle kunnskap** om temaer knyttet til bærekraft, men som internatskole er vi også en unik arena for å skape **varige holdninger og vaner** hos den enkelte.

Det er ikke bare hva vi sier og foreleser som har betydning, men også hvordan vi setter rammer for elevens mulighet for å leve bærekraftige liv mens de er elever hos oss. Det har videre stor betydning hvordan vi forvalter rollen som forbilde - som noen tør å utfordre og **skape en bevissthet hos den enkelte**. Her hviler det et stort ansvar, ikke bare på systemene og rammene våre, men også på hvordan hver enkelt følger opp dette ansvaret i praksis, i møte med elevene.

4.1 SÅNN GJØR VI DET PÅ RØNNINGEN PR NÅ

Rønningen Folkehøgskole jobber med bærekraft på flere områder, og det har vært en utvikling gjennom flere år. Rønningen ble sertifisert som første Grønt Flagg Folkehøgskole i 2014, og skolen er også Fairtrade-sertifisert. Status i dag kan rammes inn på denne måten:

Transport:

Alle elever har gratis Ruterkort. Det legges til rette for hjemreiser med tog, i semesterplanen. Skolen har lagt om studieturtilbudet, til kortreiste turer, for å redusere elevenes klimaavtrykk.

Energi og Skoleanlegg:

Rønningen har pr i dag 15 brønner med jordvarme, Oslos tredje største solcelleanlegg og en av Norges første kunstgressbane med totalt resirkulerbart kunstgress-system.

Mat:

Kjøkkenet lager 70-90 vegetarmiddager gjennom skoleåret. Kjøtt brukes med mindre mengder i rettene som lages. Mat brukes om igjen, til restelunsj og restemiddager. I bakeriet baker kjøkkenet eget økologisk brød. Mange av innkjøpene gjøres via Verdimat, som viderefremidler mat som ellers ville blitt kastet. I samspill med elever og ansatte måles matsvinn, og det skilles mellom matavfall og matsvinn.

Resirkulering:

På Rønningen kildesorterer vi, men Rønningen går lenger enn til resirkulering: Deler av matavfallet vårt blir gjennom bokashi-kompost mat for vår egen lille kjøkkenhage. Kjøkkenet vårt går i bresjen for plasthåndtering, ved å sortere hardplast og energiplast som hentes av direkte av Franzefoss.

Ombruk:

Det arrangeres byttemarkeder, bokbytte, fiksefest, bruktbutikk safari og skolen har en egen «Tise»-plattform på

Miljørådet:

Som elev og stipendiat utfordres du til å være med i Miljørådet som er med å prege skolens grønne profil, gjerne arrangerer aksjoner og demonstrasjoner, ofte i samarbeid med som KFUK-KFUM Global

Globalkomiteen:

Tilsvarende arrangerer elever og stipendiater arrangementer og demonstrasjoner gjennom Globalkomiteen som setter søkelyset på globale problemstillinger, gjerne knyttet til Rettferdig Fred, Økonomisk rettferdighet og Kjønnrettferdighet, slik det kommer til uttrykk gjennom samarbeid med våre partnere.

Undervisning:

Generelt er grønne og globale problemstillinger en del av fellesfagsundervisningen på Rønningen gjennom skoleåret. Det arrangeres bl a Grønne uker, hvor fokuset på grønn praksis forsterkes, og vi får besøk av partnere som setter søkelyset på ulike globale problemstillinger. Hver uke har sin egen bærekraftsfilm. Utover solidaritetsaksjoner med våre partnere som Dans for Håp (Palestina) og Globalløpet (Sør-Afrika), samarbeider vi med Kirkens Nødhjelp, TV-innsamlingsaksjonen, og Kirkens Bymisjon.

4.2 GRØNNE ENERGIVALG

Under utbyggingen av Rønningen i årene 2015 – 2017 ble det lagt vekt på bærekraftige energiløsninger. Prosjekteringen la opp til 15 bergvarmebrønner, som skulle forsyne den nye idrettshallen inklusive undervisningsrom, og alle nye internatrom med oppvarmet vann til vannbåren varme. Prosjektet ble gjennomført, men skolen må bruke ekstra elektrisitet til oppvarmingen, da de 15 brønnene ikke gir nok i seg selv.

I 2018 og 2019 prosjekterte Rønningen et nytt solcelleanlegg på de to store takene på undervisningsbygget og det nye internatet. Tilsammen 1420 m² takfalte ble dekket med 834 paneler fra REC. De 834 panelene a 295W per stk gir et anlegg på 258 kWp. Til sammen skal anlegget produsere 212 000 kWh pr år.

I tillegg til installasjonene har driftsleder satt i gang en aktiv styring av strømforbruket, for å ikke bruke strøm i perioder, og i rom, der det ikke er nødvendig. Et styringssystem er installert for å kunne styre dette digitalt.

4.2.1 Hvilken effekt har tiltakene hatt?

Vi har data fra 2017-2021. Det er likevel vanskelig å måle, da årene har vært ulike. Det første året med behov for mye byggestrøm, mens 2020 var et år med mye nedstengning pga pandemi. Skoleåret 20-21 var elevene ikke borte fra skolen pga nedstengningen, og hadde med dette høyere forbruk, så de ulike årene er ikke helt sammenlignbare.

I tabellen under kan forbruket likevel leses:

Strømforbruk 2017 - 2021														
Strømmåleren ble installert i april 2017														
	jan.17	feb.17	mar.17	apr.17	mai.17	jun.17	jul.17	aug.17	sep.17	okt.17	nov.17	des.17	Total 2017	
2017														
Kwh	200 000	200 000	200 000	174 709	139 598	101 680	83 000	98 256	120 013	145 451	172 692	192 918	1 828 317	Kwh
														gjennomsnitt pris kwh
														0,35
2018														
Kwh	210 058	182 298	187 166	128 906	86 954	78 590	68 174	83 537	105 241	131 472	132 276	135 826	1 530 498	Kwh
														gjennomsnitt pris kwh
														0,45
2019														
Kwh	150 050	121 759	138 767	95 945	83 961	81 024	85 135	92 280	102 355	128 644	122 485	117 572	1 319 977	Kwh
														gjennomsnitt pris kwh
														0,48
2020														
Kwh	121 744	109 971	91 814	30 474	23 494	21 881	38 055	39 502	68 573	100 873	118 533	87 760	852 674	Kwh
														gjennomsnitt pris kwh
														0,28
2021														
Kwh	158 740	135 578	112 505	79 282	67 278	35 948	32 600	46 088	73 930	82 704	112 875	109 986	1 047 514	Kwh
														gjennomsnitt pris kwh
														0,73
Produksjon solcelleanlegg 2022	jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des		
	0	1 433	10 418	27 752	26 789	34 667	32 517	27 858	14 051	5 692	2 139	210	183 525	Kwh
Strømforbruk 2021 inkludert solcelleanlegg	jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des		
	158 740	137 011	122 923	107 034	94 067	70 615	65 117	73 946	87 981	88 396	115 014	110 196	1 231 039	Kwh

Fra et totalt strømforbruk i 2017 på 1 828 317 kWh, til det laveste årlige nivået i 2020 på 852 674 kWh, er det en stor reduksjon. 2020-tallet inkluderer imidlertid ikke Solcelleproduksjonen, som kom i gang i november 2019. Vi har tall for 2021 som inkluderer solcelleproduksjonen. Det totale tallet er da 1 231 039 kWh, hvorav solcelleproduksjonen utgjør 183 525 kWh.

I vår analyse har vi ikke avlesningsmulighet for hvor mye brønnene med jordvarme tilfører anlegget, og sparer oss for innkjøp av elektrisitet.

Det er likevel liten tvil om at satsningen på brønner, solcelle og aktiv styring har vært med på å redusere innkjøpet av energi til Rønningen. Dialog med elevene om dusjing på tidspunkter der vi har gratis strøm gjennom solcelle, og aktiv reduksjon av baderomstemperatur under ferier, bidrar også i det store bildet.

4.3 TRANSPORT

Rønningen har siden 2002, hatt reisekort gjennom Ruter som en del av oppholdspengene ved skolen. Oslo har et godt utbygd kollektivt reisetilbud, og dette skal brukes både i undervisning og på fritiden for elevene. **I seg selv er denne praksisen dannende for elevene.** Det er ikke nødvendig å kjøre bil, eller Minibuss, når man kan nå sine mål innenfor Sone 1 gjennom Ruterkortet.

Likevel ønsker flere å bli kjørt med en av skolens to Minibusser til ulik aktivitet. Vi forsøker å begrense dette, selv om det i enkelte situasjoner er en fordel å kunne bruke Minibussene. Dette gjelder da særlig reisemål, der man vanskelig kommer fram med kollektivtilbudet.

De siste par årene har vi lagt opp semesterplanen tilpasset muligheter for å bruke tog på hjemreiser. Vi har avsluttet undervisningen på en torsdag (eller tidligere) før en ferie, slik at nattog eller morgen/formiddagstog påfølgende dag kan benyttes, uten at man konkurrerer i like stor grad med alle andre reisende. Med denne praksisen strekker vi noe på semesterplanen, men det er et aktivt valg for en bærekraftig tilrettelegging. Dette er et bevisst grep fra vår side, men vi har en del å gå på for å få formidlet og forankret dette både til pedagoger og elevene selv. I år tok skolens miljøråd initiativ til fellesreiser med tog hjem fra ferier. Dette var et veldig bra initiativ med de følte seg følte seg litt ensomme i den videre oppfølgingen, noe som resulterte i at få elever valgte å benytte seg av dette. Vi informerer og oppfordrer til å velge miljøvennlig transport til/fra ferier på våre hjemmesider, men det har sviktet på å følge dette opp på riktig tidspunkt underveis i året. Her har vi et klart forbedringspotensial.

Når vi rapporterer på transport i Rønningens Klima- og Miljøregnskap, er det studieturene, som er berørt i kapittel 3 som utgjør den absolutt største andelen av klimagassutslipp.

4.4 BÆREKRAFT OG INTERNAT

- Rapport og refleksjon fra to «bydelslærere».

På folkehøgskolen lærer man for læringens skyld, ikke for å bestå en eksamen. Elevene lærer gjennom “å gjøre”, og **internatpedagogikken handler om dannelse, bærekraft og felleskap.** Romsjekk, vask og sjekk av fellesområdene er en selvfølge på folkehøgskolene, og vi har hatt ulike måter å løse internatpedagogikken. Da vi for noen år siden bygget nye internater og fikk “hotell” standard på rom og fellesområder, førte det til at vi fikk et større fokus på å ta vare på skolebyggene. I tillegg har to år med pandemi gjort at fokuset på vask har fått større plass enn det tidligere har hatt. Utfordringen handler om **hvordan få elevene til å engasjere seg** og ta eierskap for vask og ta vare på fellesområder og egne rom?

- I kraft av at hver elev er en del av det store felleskapet = bærekraftige felleskap
- I tillegg vet man at møbler og utstyr varer lengre dersom man behandler det fint.

4.4.1 Etasjemøte

Vi har tidligere organisert vasking på hver internatgang/bydel, men vi har nå gått over til at hver etasje vasker sammen. Dette er på grunn av at to internatganger deler felles kjøkken, elevstue, vaske- og tørkerom. På «Himmel og jord-etasje» finnes det fire bydeler som deler på fellesfasilitetene. I år endret vi på vaskerutinene av fellesareal for å fjerne uenighet mellom bydelene over hvem som har gjort hva. (Vedlegg 2: Fellesskapsplikter Internat 21-22) Derfor innførte vi “etasjemøte” hvor de to/fire bydelene møtes. Tanken bak etasjemøte er at elevene både skal **lære å «leve og bo sammen»**, sette vasketeam for neste uke, lære om vask, men også finne på hyggelige ting sammen. Elevene medvirket i å sette egne regler, og ha idemyldring over hva de hadde lyst til å

finne på sammen med etasjen sin for å skape ett godt fellesskap. Det ble lagt til rette for roomie-prat og enkle problemstillinger for hvordan et elevkjøkken kunne driftes. Eksempelvis diskuterte de disse problemstillingene på et tidlig tidspunkt:

Hva skal til for at vi skal trives med å ha dette elevkjøkkenet – hva må alle gjøre:

- Tørke bort smuler og søl - på benk, komfyr gulv, ovn/micro og i kjøleskap
- Tømme søppel når det er fullt.
- Vaske opp det som ikke går i oppvaskmaskinen
- Tøm rein oppvaskmaskin
- Sette inn skittent

I år ønsket vi å sjekke fellesområdene hyppigere enn en gang i uken for å se om det kunne gjøre at vaskepliktene ikke ble et skippertak en gang i uken, men at det ble vasket hver dag. Når 30-50 elever skal dele på et vaskerom eller et kjøkken handler det både om at den enkelte elev må rydde opp etter seg selv, men også at et vasketeam vasker daglig for at inventar og fellesskapet skal "overleve". Derfor innførte vi at mandag til fredag ble fellesområdene sjekket av en pedagog før morgensamlingen. I tillegg skulle elevene som hadde ansvar for kjøkken eller fellesområder møte daghavende lærer på låserunden mellom 22:30 – 23:00. Gjennom å ha daglige sjekker på internatet har vi fått en mer jevnlig vask av internatene, noe vi ønsket, men dette har også medført at pedagogene må følge opp mye mer når elevene ikke har vasket. Dette er det viktig å være obs på, da det å bruke mer tid på følge opp vask betyr mindre tid til andre oppgaver for pedagogene.

4.4.2 Hvordan få elevene til å se sin rolle i å ta vare på omgivelsene?

Når vi tar en gjennomgang av rutiner, lister og pedagogiske opplegg rundt vask er det ingen tvil om at vi jobber knallhardt med å få til vask og legge til rette for godt fellesskap. Utfordringen er å få elevene engasjert og at de får et eierskap til vask.

Kanskje må vi **tørre å gi elevene rom til å ta ansvar og å skape eierskap til hvordan det ser ut rundt dem**. Dette gjelder både i fellesområdene på u-bygget og på internatet. Kanskje må vi få dem med på at vask konsept tankegang og at vask ikke bare blir en plikt?

4.4.3 Lærerstyrt vs elevstyrt?

Vi opplever at vask og rydding på internat i stor grad er lærerstyrt og at det er lærerne som har mest eierskap til disse oppgavene. Noe som er det motsatte av det vi ønsker oss. Vi ønsker jo at elevene selv skal ta ansvar og se sin rolle i fellesskapet.

Vi opplever at vi "henger" over elevene når de vasker, og de blir vant til at vasking foregår kun når vi er til stede. Tendensen dette året har vært at elevene ikke vasker på egenhånd, og at vi da må bruke etasjemøtene kun til vask. Dette fjernet tanken med å skape gode og hyggelige fellesskap på møtene. Da blir spørsmålet: Hvorfor blir dette med vasking og fellesskapsplikter bare ett ork?

Her trengs det flere verktøy og mer erfaringsutveksling rundt problemstillinger knyttet til det å spille elevene gode, hvilke konsekvenser vi kan gi når noen ikke gjør sin del, og hvordan vi kan skape motivasjon og mestring også på dette feltet.

4.4.4 Hvor ofte skal vi gjennomføre romsjekk?

Etter ett år med korona der det har vært mye fokus på renhold ønsket vi å fokusere på fellesområdene og kun gjennomføre romsjekk ca. hver tredje uke. Etter en stund kom det fra elevrådet et ønske om en "rent og ryddig sjekk" siden flere bodde med en roomie som hadde annerledes vaskerutiner enn seg selv og trengte den ytre motivasjonen det at læreren kom for å sjekke "rent og ryddig" for å få roomien til å rydde. Det førte kanskje igjen til at etasjemøtene fikk økt fokus på å vaske egne rom og fellesområder enn det vi i utgangspunktet hadde ønsket i år.

Vedlegg 3: Eksempel på opplegg for etasjemøte

4.4.5 Hva med dannelsesprosessen for den enkelte elev som “ødelegger” for felleskapet?

Hvert år opplever vi at enkelte elever ikke bryr seg nok om å rydde etter seg selv på fellesområdene. Det kan handle om å bare la gryta med pasta stå på komfyren. Ikke rydde tallerken og kopper inn i oppvasken. La søppel flyte. Ikke tørke opp hvis man søler. Listen kan være lang – men det handler om at andre må rydde opp etter noen. Eller at enkelte ikke møter til fellesskapsplikter, slik at det blir mer på dem som møter opp. Hvor lenge gidder felleskapet å “bære” dem som ikke møter eller ikke gidder? Rettferdighetsansens slår inn og ingen liker at det er urettferdig.

4.4.6 Konsekvens

Vår oppfatning er at det blir gitt lite konsekvenser når elever ikke møter eller gjennomfører fellesskapsplikter. Dette tror vi det er flere grunner til. Det finnes ingen gode konsekvenser for ikke gjennomførte vaskeplikter. Den konsekvensen vi per dag dato bruker mest er fravær, noe som erfaringsvis fungerer dårlig. Her er det store forskjeller på hva som gjøres i praksis. Når skal man føre fravær? Er det når eleven ikke møter, eller når eleven ikke har gjort oppgavene? Et viktig punkt rundt vaskeplikter er at **det skal føles så rettferdig som mulig**. Derfor er det viktig at konsekvensene for de som ikke vasker er synlig for de andre. De som *alltid* møter må få se at det faktisk skjer noe med de som ikke gjør dette. Fravær er da veldig lite synlig. Vi har opplevd at flere har skullet vaskeplikter fordi det “bare” får fravær, og de har masse å gå på før 10%-grensen. Dette fører da til at man må koble på de som alltid møter igjen, fordi ting må bli vasket. Det er da forståelig at dette oppleves som masse ekstra arbeid for de som faktisk vasker, og ingen konsekvens for de som ikke vasker.

Det vi sitter igjen med er at konsekvenser for manglende oppmøte eller manglende vasking er noe vi egentlig ikke har noen felles retningslinjer på. Det virker heller ikke som at det er så mange gode forslag til konsekvens eller oppfølging heller. Kanskje det er kommet dit at vi må bruke en person til å ta enkelt elever ut av linjetid for å vaske, men igjen jobber dette litt imot det at vi vil at elever skal vaske uten at vi henger over dem. Her trenger vi å finne noen bedre løsninger enn de som finnes per nå. Og i dette arbeidet er det viktig med en tydeligere linje mtp konsekvenser, samtidig som det må balanseres opp mot hvordan skape motivasjon og *belønne* når man gjør sin del.

4.4.7 Innspill til neste år

Når man sitter og jobber med alle disse problemstillingene er det fort gjort å spinne litt inn på mulig “løsninger”. Vi har derfor samlet litt tanker rundt ting det har vært interessant å prøve ut, for å nettopp skape større eleveierskap til renhold på internat og U-bygg.

- **Popup-sjekk.**

I løpet av uken kommer det tilfeldige sjekker av både rom og fellesareal på internatet. Lærer med sjekk sender ut en beskjed til bydel: “Romsjekk om 5 min!”

Da sjekker vi alle rom på bydel, eventuelt fellesareal. Pedagoger avtaler hver fredag hvem som tar en sjekk neste uke. Disse må skje på tilfeldige tidspunkt. Elever får lov til å forlate undervisning for å stille rom klart til sjekk. Belønning om rommet er godkjent. (Sjokolade, gå første i middagskøen, gratis kaffe i caféen osv.) Vi tror at dette kan føre til at flere har presentable rom til enhver tid, i tilfelle det blir sjekk. Flest sjekker i starten av skoleåret, også blir det færre og færre utover. Om det skulle bli behov kan man økte tettheten av popup-sjekk.

- **Kompani Rønningen.**

En hel uke med kompani Rønningen som tema, der det underliggende er vask og felleskap. Starter uka med å få besøk av Fenriken som holder foredrag om disiplin, psykisk helse og skal-mentalitet. På slutten av foredraget gjennomfører Fenriken en Popup-sjekk. Trekker bydel foran hele skolen i aula. På denne måten får man vask og orden inn som en morsom greie, istedenfor at det blir noe vi pedagoger “maser” om.

- **Stjernekamp.**

Vi har snakket om at etasjemøte ofte blir litt kjedelig, og at det mangler litt godt innhold for å skape samhold i bydelen. Gjennom denne konkurransen tror vi at vi kan skape både innhold og fokus på vask. Konkurransen er mellom bydelen og holdes hver/annenhver fredag. Da er et nytt tema for hver gang som skal kåres, men vask er alltid med som en faktor. «Madam mopp» (Internatleder) er dommer og sjekker alle bydeler. Eksempler på tema: “beste vask og dekor”, “beste vask og kake”.

4.5 MÅLTIDSFELLESSKAPET

- En refleksjon fra kjøkkenpersonalet

Vi samles rundt samme bord. Søker ro der himmel møter jord.

Et under, et feste som støpes. Der himmel og jord møtes.

Noe ufrivillig omfavner det deg ved frokosten kl.07.30 i matsalen – med rød morgendis brettet utover Grefsenplatået. Det treffer deg også nådeløst midt i røyken rundt bålet på valgfagstur i Nordmarka i oktober. Litt mer fremmed dukker den opp på linjetur med klassen i et helt annet land i november – og sist, men ikke minst rundt kullgrillen på skoleavslutningen, når tårene triller av seg selv, helt uten hjelp fra røyken fra grillen.

På Rønningen er vi prisgitt 1.000 slike **muligheter til måltidsfelleskap**. Faktisk ett-tusen muligheter til å **sette en kultur**, som igjen er med på å sette sitt preg på det unike folkehøgskoleåret, som der igjen kan **sette sitt preg på hver enkelt elev**. Så når elevenes siste skolemåltid inntas på avslutningsdagen kan vi ansatte krysse fingrene og håpe det er dannelsen, og ikke tallerkenen, som står igjen på bordet. Begrepene som matsvinn, restelunsj og vegetarmåltider har da trolig satt noen varige spor.

3.4.1 Hvilke utfordringer møter vi i dannelsen som skjer rundt måltidsfelleskapet?

LIKER IKKE

I møte med 180 ulike ganer, så treffer vi også 180 ulike smakspreferanser. Misnøye med bakgrunn i at dette er «en rett jeg ikke spiser» er ikke uvanlig. Ved eksempelvis fiskeretter, kan det være en automatikk i at elever ikke møter til middag av den enkle grunn at det er fisk på menyen.

MER LYST PÅ

Elevene har alle betalt for middagen de daglig får servert på skolen, men vi ser i økende grad en trend av bestilt mat, i hovedsak gjennom Foodora. Det kjøres med andre ord 8-10 kilometer med dieselbil til Myrerskogveien 54 for at én(!) eller i beste fall flere, skal få spise en annen rett enn den

som blir servert fra skolens kjøkken. 2 kg CO₂ utslipp fra den litt slitne diese bilen til foodorasjåføren tilsvarer utslipp til over et kilo med matsvinn.

MÅ HA KJØTT

Ved blant annet vegetarmåltidene opplever vi holdninger hos elever som kanskje sjelden eller aldri har vært utfordret tidligere. For flere elever er det en barriere å endre på sine vaner i matveien, i møte med det ukjente og fremmede.

KJØKKENTJENESTE

Å troppe opp en uke på kjøkkentjeneste er for mange en annen barriere. Det kan koste elever mindre å ta en klovnerolle enn en fellesskapsrolle i møte med forpliktelser, oppvaskmaskin og arbeidshansker.

4.5 2 Hva er ønskesituasjonen for kjøkkenet i møte med elevene?

En ønskesituasjon er å få elevene med på laget, til å kjøpe tankesettet vårt om å skape sunne, bærekraftige måltider. At **elevene ser mulighetene sine til medbestemmelse** – og velger samarbeid og konstruktivitet. At de velger takk for maten fremfor thank you foodora. Det er en ønskesituasjon at elevene blir bedre kjent med kjøkkenansatte – og det gjerne tidlig i året. Vi ønsker at de forstår kjøkkenets **OG** skolens forventninger til oppførsel og innsats, både som individ og i en konform gruppe.

Vi ønsker at elevene skal utvikle seg i løpet av året gjennom måltidsfellesskapet:

- Smake på først, og ta mer hvis de liker
- Ta to ganger også når de er sultne – fremfor å lesse på for mye
- Utforske – og utfordre seg selv utover egne favoritter og satte vaner
- Se måltider i en større helhet – klima/global/miljøperspektiver, ikke bare **meg** og **mitt**
- Ikke bare rydde opp etter seg selv, men også ta et ansvar UTOVER seg selv (hvem har min dag berørt?)
- Få et bevisst og personlig forhold til matsvinn. Hvorfor kaster vi frisk mat?
- Elevene finner en naturlig tettere og mer konstruktiv relasjon til kjøkkenet

4.5.3 Hvilke tiltak kan vi gjøre for ligger for å få til dette?

- For å sette en kultur er det viktig å **sette standarden fra starten** av med nok ressurser, og vise at dette er noe som er viktig for oss. Vi trenger resten av de ansatte på laget – som viser at slik gjør vi det her.
- Vi må spille på elevmassen. **Der det er motstand er det også et engasjement**. Engasjerte elever kan få bidra konstruktivt inn mot måltider og vi kan la de få påvirke (i riktig retning) gjennom et eierskap til måltidene. Hvilken vegansk ost skal vi bestille? Hvilken middag ønsker dere neste lørdag? Det kan være små muligheter her som vipper elevmassen på riktig side.
- Vi kan la økt grad av frivillighet, stå-på-vilje, ryddighet og positiv kulturbæring lønne seg. Eksempelvis kan vi prøve å sette det i inn i et mikromarked – hvor brus/ energidrikke/ iskaffe eller andre populære produkter svinger i takt med innsatsen rundt matsvinn, generell opprydding og målt forbruk (vann/ strøm e.l.). Kanskje skal miljørådet få ha en rolle i dette – og dermed bidra til å fore mikromarkedet med de riktige parameterne – for å nå skolens klimamål? Positiv atferd bør få positive konsekvenser, samtidig som negativ utvikling i et marked er lettere å deale med, når man selv sitter i posisjon til å påvirke direkte. En incentivordning bør ha som mål å gavne fellesskapet, ikke bare de med kjøpekraft og lommepenger.

4.6 FELLES ANSVAR FOR FELLES GODER

- Refleksjon fra en idrettslærer rundt styrkerommet som case

Rønningen Folkehøgskole har gode treningsfasiliteter med idrettshall, dansesaler og to treningsrom, kondisjonsrom og styrkerom. I denne evalueringen skal jeg se på hvordan få elevene til å ta ansvar for å ta vare på utstyret på styrkerommet.

4.6.1 Analyse og utfordringer

Toppidrett benytter begge treningsrommene mye, og ansvarlig lærer og stipp rydder daglig. Idrettselever rydder eget utstyr etter treningsøkt i linjetid. Treningsrommene ser fine ut når ansvarlig lærer forlater skolen i 16-tida. Søppel i søppelkassa, flasker fjernes, vekter ryddes og personlig utstyr tas med. Kulturen i linjetida skapes ved at lærer og stipp er til stede, og rydder «eget» utstyr. Utfordringen er når trening foregår på kveldstid. **Mange elever har erfaring fra treningscenter hvor det blir vasket og ryddet hver dag.** Flasker og energidrikker kan bli stående på vasken og ikke kastet i flaskebeholder som står ute i gangen. Vekter og utstyr ryddes ikke tilbake på plass. Det benyttes pulver (proteindrikker) som blandes i vasken og ofte ligger det pulver igjen på gulvet dagen etter. Dette er en kultur som kommer fra treningscenter, og trolig har mange av elevene lite eierskap til treningsrommene. Dermed oppfører de seg også som en «besøkende», og tar heller ikke ansvar for å rydde etter seg. **Denne kulturen trenger vi å gjøre noe med.**

I styrkerommet og basisrommet er det treningsutstyr som tåler å bli brukt. Det som har vært en utfordring er når det løftes svært tunge vekter på Olympiastang (over 100 kg) så blir det skade i betonggulvet på styrkerommet. Vi jobber nå for å utbedre gulvet og legge et dekke som tåler tøffere bruk av styrkerommet. Også veggene i basisrommet har fått lide. Tunge baller kastes i vegg. Elevene bør få beskjed om å benytte hallen for å trene tunge kastøvelser. Her er stikkordet **god opplæring av alle elever** – ikke bare idrettselever.

Vask av styrkerommet gjøres i dag av de tre idrettsklassene (Toppidrett, Idrett & Ball og Toppfotball) i klassens time på fredager. Det er først og fremst Toppidrett som bruker rommet og naturlig nok har de tatt en større del av vedlikehold- og vaskeansvaret. I koronatid (2 år) så har renholder vasket hver mandags morgen før linjetid. Mandager er verste dagen. Da har elevene trent alene – uten tilsyn – gjennom hele helga. Da ligger ofte utstyret slengt utover, flasker og pulver, støv og vekter i et kaos.

4.6.2 Rutiner

Normalt er det gode rutiner på styrkerommet gjennom fellesskapet som oppstår under linjetid mellom idrettselever. Elevene opplever at det er hyggelig at treningsrommene er ryddige og klare til nye økter. Denne rutinen settes i starten av året. Trolig er dette fordi toppidrettselevne trener så ofte her at de føler seg hjemme og har et eierskap. Dette eierskapet gjør at de rydder og tar vare på ting uoppfordret. Det bør være mulig å skape den samme rutinen på kveldstid for de andre elevene, men da ved at også de andre elevene på Rønningen føler seg mer hjemme i treningsrommene. De må få følelsen av at dette er «litt mitt område». Hvordan skal vi klare å få 175 elever til å føle eierskap til treningsrommene og dermed tar bedre vare på ting?

4.6.3 Forslag for å oppnå mer eierskap i styrkerommet

Digital undersøkelse om hver enkelt elev sine treningsvaner

Starte året med en personlig undersøkelse på trening og opplæring av alle linjer på styrkerommet i regi av idrettslærerne. Spørsmål som skaper refleksjon rundt trening. Kombinere informasjon og opplæring for bruk av treningsrommet med personlig tilrettelegging for å få elevene på lag: «Vil du bruke treningsrommet? Hva trenger du hjelp til? Når passer det deg best å trene?»

Fysisk oppmøte og gjennomgang

Lærerstyrt gjennomgang av hvordan vi vil ha det på treningsrommet. Hyggelig første møte. En linje om gangen.

Idrettselever lærer opp andre elever (kompetanseflyt)

Vi kan forsøke å få til en rutine der alle klassene får opplæring av toppidrettselevne/idrettselevne for bruk av styrkerommet. Vi kan mer eller mindre organisere slik at Toppidrett tar med andre elever på trening, en slags fadderordning. Ideen er at topptrente idrettselever inviterer til trening og viser vei. Dette kan også gi fine virkninger for fellesskapet i tillegg. Dette bør skje i slutten av september hvert år og fram til høstferien.

Rutiner og system laget av idrettselevne (elevengasjement og eierskap)

Høre med idrettselevne om å hvilket «system» de ønsker. Skal 10-15-20-25 kg vektene være øverst eller nederst på stativet. Hva mener dere? Lag et godt system og holde det slik!

Elevlojalitet (vårt treningsrom)

Vi er kjent med at elever er lojale overfor hverandre, mer enn overfor lærere og andre autoriteter. Dette er en god ting som vi kan spille på når det gjelder treningsrommene. Dersom Toppidrettselever og øvrige idrettselever får et ansvar å ta vare på rommene, og vise og lære opp elever fra andre linjer, så kan vi muligens se en endring på at de gjør det for hverandre, mer enn for Rønningen.

Rullering av idrettsstipper

Idrettsseksjonen har ønske om at idrettsstippene ruller mer på alle idrettslinjene. Fordelen er at det er flere stipper som føler eierskap til treningsrommene.

Alle elevene bør vaske treningsrommene 1 gang i starten av året

Trolig er det et smart grep at alle linjer får opplæring i å vaske styrkerommet i starten av året. Først og fremst for å forstå hvor mye jobb det faktisk er å rydde vekter før man skal vaske. I tillegg er det smart for å få eierskap til rommet. Det kan være en fin måte å bli kjent med rom og apparater på slik at flere våger å begynne å trene.

4.6.4 Konsekvens/Belønning – Idéer til neste år

Hvordan vi belønner og gir en evt konsekvens når det ikke er sånn som vi vil må sees i sammenheng med behovet for denne type tenkning på alle skolens fellesarealer. Her er noen forslag fra:

Starte året med delt treningstid /tidsintervall pr linje?

Fungerer det og treningsromma ser fine ut så blir det mer treningstid som belønning

Stengt!

Midlertidig stengt pga rot? Eller vil vi miste elevene ved for harde straffer?

Spille på lojalitet

Ved å spille på lojalitet til medelever kan vi evt benytte oss av konsekvenser som at hele linja må vaske styrkerommet om 1-2 elever fra f.eks. kunst eller foto/video har glemt å rydde etter seg. Mulig her å sette et eksempel og samtidig spille på humor. Krever forankring hos alle pedagoger – da dette i såfall vil berøre linjetid.

4.7 HVORDAN INTEGRERE BÆREKRAFT I ARBEIDET OG UNDERVISNINGEN PÅ LINJE?

- Refleksjon fra danselærer

I timeplanen på danselinjen har vi hovedfokus på ulike danseteknikker, styrketrening og kreativt arbeid. I arbeidet med dette opplever jeg som danselærer det **utfordrende å integrere skolens fokus på bærekraft** samtidig som vi skal ha fokus på god danseundervisning og gode kunstneriske prosjekter. Så hvordan kan jeg som dansepedagog integrere bærekraft i arbeidet og undervisning på linjen uten at det føles som noe som kommer «på toppen av alt annet»?

4.7.1 Et tilbakeblikk på dette skoleåret:

Hva vi har gjort av bærekraftige tiltak på linja dette skoleåret der dette også har fått fokus:

- Til danseforestillingene vi har hatt har vi ikke gått til innkjøp av nye kostymer. De siste to årene har vi ikke handlet nye kostymer, men brukt det vi allerede har på skolen og det elevene har selv. Dette har vi snakket om da elevene har hatt lyst til å kjøpe nye kostymer og det da har vært en fin inngang til å snakke om grunnene til at vi ikke gjør det.
- Jeg har bestilt veganske produkter som vi bruker i styrketreningen - foamroller og treningsbånd, etter tips fra tidligere elev.
- Når vi har hatt alternativ dag med linjen har vi vært på vintage-shopping på Grünerløkka.
- På studietur ble det mye snakk om shopping. Da fikk vi til noen gode samtaler om «fast fashion» og hva man tenkte rundt dette. Noen ganger dukker det opp **naturlige muligheter til å snakke om bærekraft**, og da har jeg som lærer prøvd å ta tak i disse.

Hva vi har gjort av bærekraftige tiltak på linja dette skoleåret der dette ikke har fått fokus:

- Vi har ukentlige ordenselever som vasker dansesalene. Her er fokuset på hygiene og at vi skal ha det rent rundt oss. Her kunne vi hatt mer fokus på at vi når vi gjør dette er det også for å ta vare på lokalene og materialene slik at de varer lenger.
- Vi reiser stort sett kollektivt. Vi er en klasse som sjeldent bruker minibussene.
- Dans i seg selv er bærekraftig og grønt, da vi bruker egne kroppertil å «produsere».

4.7.2 Videre tanker - hvordan ikke bli et prosjekt som kommer «oppå alt annet»?

I rollen som folkehøgskolelærer kan det være en utfordring å føle at man skal være et smenneske som er globalt engasjert, tar grønne og bærekraftige valg og er faglig dyktig. I tillegg til alle andre rollene som folkehøgskolelærer. Da er det fort å føle at man ikke klarer å dekke over alle områdene og at alt blir litt halvveis. Men det er her spørsmålet om hvordan det kan **integreres i undervisningen** og ikke komme oppå alt annet blir veldig viktig. Videre kommer noen konkrete muligheter på danselinjen:

Oppstart av nytt skoleår

På starten av skoleåret har vi på danselinjen mye fokus på hvordan vi skal skape et godt miljø i gruppen, som er trygt og raust. Vi kan også fra starten av året ha et fokus på hvordan vi kan ha gode grønne vaner som et fellesprosjekt og få elevene med på denne tankegangen helt fra begynnelsen. Å snakke om Rønningen som en grønn skole ned på linjenivå, og få elevene til å reflektere rundt dette og hva som kan være **klassens bidrag inn i skolens felles fokus**.

Klassens time og elevsamtaler

Det kan føles rart og kunstig å starte dagen med en prat om bærekraft, for så å gå over i en danseklasse. Her er klassens time på fredager en mulighet for å ha et fast punkt hvor vi løfter det grønne og ser hvordan det går med fokusene vi har satt på starten av året. Elevsamtaler er også en

arena hvor man kan bruke tid på å snakke om egne vaner med tanke på miljø og bærekraft. Det er en mulighet til å **speile elevene på hva de selv gjør** og hvordan man kan ta tak i dette på et personlig plan.

Forestillinger, utstillinger og konserter

Som et faglig fokus kan det være spennende neste skoleår og se om vi kan finne forestillinger som er relevante faglig, men som samtidig har fokus på bærekraft og miljø. Det kan også være kunstutstillinger eller konserter, som vi kan **bruke som inspirasjon inn i vårt kreative arbeid på linjen.**

Lærer som rollemodell

Jeg som pedagog kan selv bli mer bevisst om hvordan jeg snakker om egne vaner og forbruk. Her kan de små tingene være viktig, som når jeg

spiser middag med elevene kaster jeg ikke mat. Jeg kan bli flinkere til både å bli engasjert i og vise at jeg engasjerer meg i de grepene Rønningen tar for miljø, og tar dette med inn i også **de uformelle samtalene med elevene.**

Grønne uker felles for skolen

Fellesprosjektene vi har på skolen - de grønne ukene, kommer ofte «oppå alt annet». Ved bedre planlegging i starten av skoleåret kan jeg være bedre forberedt når disse ukene kommer og ha en plan for hvordan vi kan ha et grønt prosjekt på linje, som ikke tar bort danseundervisningen, men som blir en del av den. Eksempler på dette kan være å ha et prosjekt hvor vi bruker kreativiteten i dansen til å sette fokus på et grønt tema. Da er det ikke nødvendigvis produktet som er det viktige, men **samtalene vi har hatt underveis i prosessen**, men det kan også resultere i noe vi kan vise for resten av skolen.

Utflukter og samarbeid

Noen dager på danselinjen er satt av til utflukter. Her kunne vi reist mer på utflukter som passer til det grønne fokuset. Vi reiser ofte på utflukter etter tunge perioder med mye fysisk aktivitet. Så å finne utflukter som både gir elevene en form for avkobling, men også en input på det grønne er en mulighet. Her kan jeg også søke ut **til andre linjer som har bærekraft som en større integrert del** av undervisningen å se om vi kan gjøre dette sammen, eller få tips til aktiviteter eller steder vi kan dra. En eller to grønne prosjektdager i samarbeid med en annen linje er også en ubrukt ressurs.

Ta vare på utstyr og rom

Fokuset på viktigheten av ordenselevne - at vi tar vare på det vi har rundt oss. Dette kan jeg som lærer være flinkere til å følge opp neste år, da det til tider skled litt ut i år og ble noen skippertak. Vi kan ha mer samtale og fokus på behandlingen av undervisningsmateriell - yogamattene, musikkanlegg, styrkevekter og ballettbarrer. Å ikke bruke plastflasker/brusflasker som drikkeflasker, men ha en god fast flaske er også noe som vi kan sette fokus på med en gang. Det er grep man enkelt kan gjøre for å minske avfall.

5.ENGASJEMENT OG EIERSKAP

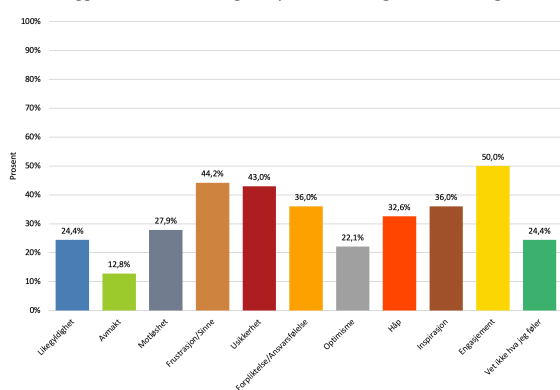
Vi kan bruke mye krefter å skape tilslutning til rutinene, prosjektene og aksjonene våre. Vi kan gå foran og insistere til en viss grad, men for at «bærekraft» skal bli noe som faktisk berører og er relevant for elevene må vi legge til rette for at de selv tar eierskap og kan la seg engasjere. Dette krever at også vi selv lar oss berøre og engasjere.

Medarbeiderundersøkelsen (Vedlegg nr 4: Medarbeiderundersøkelse) viser at 90 % av de ansatte svarer at de er enig/svært enig med skolens bærekraftsprofil. Dette er et godt utgangspunkt, men på spørsmål om hvor vidt man er lojal til og faktisk engasjerer seg i de ulike tiltakene faller prosenten på de som er svært enig fra 60 % til henholdsvis 30 % og 10 %. Dette bildet stemmer nok godt overens med hvordan elevene også har det i møte med bærekrafts-tematikken. Man vet at man bør og man vil kanskje, men når de kommer til å gjennomføre et standpunkt og faktisk engasjere seg i konkrete handlinger koster det oss mer.

Evaluering skoleåret 21-22

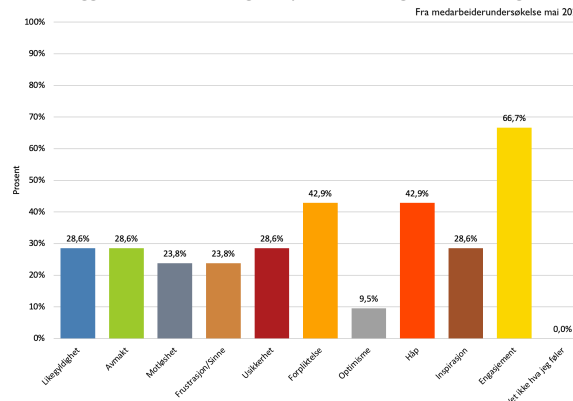
Fra elevundersøkelse mai 2022

86. Hva trigger verdens utfordringer knyttet til klima og bærekraft i deg?

55. Hva trigger verdens utfordringer knyttet til klima og bærekraft i deg?

Fra medarbeiderundersøkelse mai 2022

Når vi ser hvordan de ansatte og elevene svarer på spørsmålet om hvilke følelser som triggeres i møte med utfordringer knyttet til klima og bærekraft er det flere likheter. Det er mye som er ganske likt, og sånn sett kan man si at man har en bredde i følelser og erfaringer knyttet til bærekraft blant de ansatte som på mange måter kan gjenspeile elevmassen. Det er interessant å merke seg at en god del av de ansatte føler på avmakt og likegyldighet i møte med denne tematikken. Dette er kanskje de følelsene som er mest utfordrende dersom man reelt sett ønsker å skape endring. Det er ifølge disse tallene færre elever enn ansatte som kjenner på avmakt. Hos elevene kommer de negative følelsene i større grad ut som frustrasjon og sinne. Det dette kan det kanskje være lettere å spille på, enn om hovedfølelsen var likegyldighet, men da må vi være åpne for og anerkjenne disse følelsene. De ansatte ser kanskje på dette som en *forpliktelse* – noe man må gjøre, men det er gledelig å se at det både blant ansatte og elever er «engasjement» det stikkordet som går seirende ut. Det er gode nyheter, men det er viktig å anerkjenne at ikke alle ansatte har et stort drivende engasjement på feltet. Dette må vi også våge å snakke sant om for at vi skal kunne jobbe best mulig med det utgangspunktet vi faktisk har.

5.1 HVORDAN SKAPE ENGASJEMENT RUNDT BÆREKRAFT NÅR MAN IKKE ER SÅ ENGASJERT SELV?

- En refleksjon fra en idrettslærer

På folkehøgskole skal elevene i løpet av et år innom veldig mange ulike temaer.

Rus, kjærlighet, yrkesvalg, politikk, kjønnsidentitet, mental og fysisk helse og konflikter i verden er bare noen eksempler. Dette tenker jeg er veldig bra! Det er en utrolig fin måte for elevene til å lære, og til å finne NOE de brenner for, som de kan ta med seg et engasjement på videre etter folkehøgskolelivet.

Også for en folkehøgskolelærer er denne bredden i tematikk en bra ting, men samtidig ganske utfordrende. For der elevene kan velge og vrake i hva de engasjeres av, er vi lærere nødt til, i det minste, å virke engasjert for ALT vi serverer. Og sånn er det jo nødvendigvis ikke. I hvert fall ikke for meg. Ikke når det gjelder bærekraft, miljø og klimautfordringer.

Jeg skammer meg litt bare ved å skrive det. For jeg anerkjenner at det er et stort problem, og jeg VIL bry meg om det. Jeg klarer det bare ikke så bra, i hvert fall ikke over tid. Det blir liksom med rundt 30 minutters engasjement årlig, etter for eksempel å ha lest en rapport som viser hvor dårlig det står til med klima. Men så *fader* det sakte ut, som en drøm som står helt klart for meg når jeg våkner, men som glipper sekund for sekund til jeg ikke aner hva det var jeg drømte.

Så... hvordan skal jeg klare å skape et engasjement hos elevene når jeg strever med å finne et engasjement i meg selv? Jeg kan selvsagt *fake* det, men jeg tror det vil skinne litt igjennom og at elevene vil gjennomskue det. Og der jeg strever med dette innenfor dette temaet vil sikkert andre lærere kjenne seg igjen i andre temaer, og sånn sett er dette en problematikk som strekker seg litt utover kun et engasjement for bærekraft.

Jeg har ingen fasit på hvordan dette skal løses, men jeg har noen tanker rundt det å skape et engasjement hos elevene når det mangler hos pedagogen:

- Jeg kan være åpen med elevene om at jeg strever med å engasjere meg for dette. Men at jeg ØNSKER å engasjere meg. For det vil jeg, det er ikke *fake*. Og så kan man kanskje sammen med andre som også strever, men som ønsker, **finne et engasjement SAMMEN**.
- De gangene jeg får et såkalt 30-minuttersengasjement er det ofte fordi jeg blir skremt. Men jeg tror ikke det er god pedagogikk å skremme, for i og med at det bare holder i 30 minutter virker det ikke som et spesielt levedyktig konsept. Skremming har altså, i hvert fall for meg, kun en meget kortsiktig effekt.
- Jeg trenger å se at **det jeg gjør monner**, på et eller annet vis. Jeg tas nok ofte av "spiller det noen rolle hva jeg gjør"-tankegangen. Men om jeg kan se noen tall eller en synlig effekt av min innsats, er jeg med en gang mer med.
- Jeg er nok litt hedonistisk anlagt, så jeg styrer VEKK FRA det kjedelige, slitsomme eller ubehagelige og MOT det som er gøy, lettvinnt og behagelig. Alt kan ikke være gøy, men om det er mulig å oppleve **bærekrafts-tematikken som noe litt morsomt** vil engasjementet mitt ganske sikkert øke.
- Skaffe rollemodeller som treffer de ulike elevgruppene. Eksempel: Idrettsfolk (bl.a. meg) er ofte blant de som strever med engasjementet med tanke på bærekraft. Og for dem vil det vært veldig nyttig å **se en idrettsprofil som HAR dette engasjementet**. Tenk om vi kunne fått landslagsspiller i fotball, Morten Thorsby, som er tydelig engasjert for klima og miljø, til å komme å snakke om dette! Da tror jeg "engasjementsfrøet" ville fått helt annen grobunn hos elevene og også hos meg selv.

Oppsummert: Jeg vil, men får det ikke helt til. Og det er kanskje ikke det dårligste utgangspunktet, forhåpentligvis kan man lære seg dette, som mye annet.

5.2 NÅR ELEVENE BLIR FORBILDENE

- Refleksjon fra en lærer på Ten Sing Norway (Ledertreningsprogram)

Jeg sitter med en veldig reell følelse av maktesløshet når det gjelder engasjement og motivasjon for arbeid med bærekraft. Miljøspørsmålet er mangefasettert og krever både handling på individ og systemnivå, men kanskje aller viktigst er **handling på et globalt nivå** blant verdensledere og industrimagnater. Hva er vår rolle som pedagoger på Rønningen Folkehøyskole i dette? I hvor stor grad har vi ansvar for å skape engasjement for bærekraft?

Flere elever har gjennom skoleåret 21/22 vært mer engasjert på bærekraft enn meg som pedagog. I alt fra reisemåte på turnè, matsvinn, globalt engasjement og vegetaralternativer er de rett og slett bedre. Det er en bitter dobbeltmoral i det å skulle stå for verdien «grønn» når jeg sliter med å følge opp en uke med vegetarmåltider, noe som noen av elevene følger hele året. Jeg er kanskje ikke den eneste som føler det slik. På den andre siden har vi en svært variert elevmasse som er opptatt av mye annet enn bærekraft og vi klør oss i hodet på hvordan vi skal få dem med på laget. Her tør jeg å påstå at vi som pedagoger kan havne mellom to leirer, og vi som gruppe har nok også en lignende fordeling på hva som gjelder engasjement på bærekraft.

Jeg mener deler av svaret kan være hvordan vi som **pedagoger også kan motivere hverandre**. Vi er opptatt av å skape trygge, åpne og gode fellesskap for elevene. Måten vi gjør dette på består av mange, krevende ledd. Hvis vi skal klare å skape dette for elevene, må vi også klare å skape dette for oss selv som kollegafellesskap. Vi, som elevene, blir også **påvirket av hverandre og våre holdninger sammen**. Det jeg ikke har svaret på, og jeg sliter med å finne ut av, er hvordan jeg for min egen del skal klare å snu min motivasjon på dette i kombinasjon med og oppå alt det andre jeg skal legge til rette for i fellesfag, linjeundervisning og som forbilde. Jeg håper vi kan utfordre hverandre mer når grønt fokus er i sentrum, minne hverandre på at vi kan **skape gøye initiativer sammen** og gjennomføre dette sammen. Jeg har flere ganger hørt snakk om fra stipendiater og elever at det smitter mye over når det er synlig at oss lærere har det gøy sammen. Vi er vant med å stå mye alene i beslutninger, planlegging og avgjørelser. Utfordringer oss imellom og initiativ hvor vi er flere, gjennomgående gjennom året, opplever jeg kan styrke min egen motivasjon. Dele og anerkjenne maktesløshet, men også dele hvordan vi sammen kan motivere hverandre og kanskje også elevene gjennom kreative initiativ til hvordan vi sammen kan løfte og gjennomføre bærekraftige tiltak og fokus i skole- og jobb hverdagen.

5.3 HVORDAN FÅ IDRETTSELEVENE MED PÅ LAGET

- Refleksjon fra lærer på toppfotball

Jeg har jobbet på Rønningen en del år nå og hvert år opplever jeg at idrettselever tilsynelatende ofte er mindre engasjert i å gjøre en god jobb for fellesskapet på skolen enn øvrige elevgrupper. Dette gjelder selvsagt ikke alle elever på idrettsseksjonen, men jeg opplever det som en klar tendens hos majoriteten, i alle fall hos mine elever på toppfotball. Jeg vil reflektere rundt hvordan vi kan få med også denne elevmassen i det se sin rolle i fellesskapet og i å engasjere seg for en mer bærekraftig verden.

5.3.1 Hvem er elevene

Elevene på idrettsseksjonen er ofte overrepresentert av gutter. Basert på de siste tre årene har for eksempel toppfotballklassen hatt 7 jenter av til sammen ca 65 elever totalt. Det gir en totalprosent på litt over 10. Ser vi på de andre idrettsklassene (utenom dans som ofte har en overvekt av jenter) tipper jeg vi havner på et sted mellom 25 og 30 prosent. Antall jenter på skolen i prosent er ca 55-60 prosent. Altså består idrettsklassene av en stor andel gutter i forhold til gutteandel sett opp mot skolens totale elevmasse.

Hvem er så jentene? Basert på egne erfaringer er jentene på linjen min (Toppfotball) solidariske, pliktoppfyllende og tar tak i felleskapet der det trengs. De har i tillegg svært godt oppmøte til timene og er nøye med å gi beskjed når de eventuelt ikke kan delta. De sluntrer heller ikke unna når det blir gitt oppgaver som vask eller innleveringer. Hva da med den øvrige majoriteten - guttene. Hvem er så de? Etter min erfaring kan jeg dele guttene i tre grupper:

- **De ansvarlige:** De som er like pliktoppfyllende og solidariske som jentene
- **De selektive:** De som er pliktoppfyllende når det kommer til trening, men som sluntrer unna å ta tak i felleskapet som ikke har med idrett å gjøre
- **De som sluntrer unna:** De som ikke gir beskjed om de ikke dukker opp på trening og som heller ikke tar tak i felleskapet. Disse kommer også ofte med unnskyldninger som "ja men" og "jeg skulle bare".

Spørsmålet blir da hvordan vi skal vi få med flere av guttene til å skape engasjement?

5.3.2 De reelle utfordringene

I hverdagen møter vi lærere elevene i ulike settinger. Fra toppfotball ståsted har fjoråret og året i år vært veldig forskjellig når det kommer til trening og gruppedynamikk, men samtidig ganske likt når det kommer til engasjement med å ta tak i felleskapet utenfor linjen. Utfordringene er ofte mange:

- Vanskelig å få de til å gjøre fellesskapsplikter på fellesområder og på internat
- Vanskelig å få de til å holde orden på klasserom, eget rom, og styrkerom
- Forsyner seg grovt og kaster mye mat
- Skjønner ikke helt globale utfordringer opp mot bærekraft
- Lite engasjement på morgensamlinger/fellesfag/bydel
- Tar dårlig vare på felles utstyr

5.3.3 Hvordan skape mer engasjement ?

Mange idrettselever kommer fra en kultur, en garderobekultur, hvor kommunikasjon ofte er direkte og det er mye kødding med hverandre. Er man ikke en del av dette, risikerer man å ikke bli en del av gjengen og man blir sett på som litt annerledes. Dette blir fort en del av hverdagen både når man er ung og ungdom. De er også ofte selektive i interesse og er opptatt av idrett og kropp. De som gjerne søker seg til folkehøgskole er kanskje elever som ikke nødvendigvis har vært best på sitt kull på videregående. Kanskje heller ikke mest respektert, innerst inne er de fleste ganske usikre. På folkehøgskole får de muligheten til å starte på nytt og her kan de se muligheten til å være blant de kule, mystiske. I denne alderen anses gjerne de kule, som noen som ikke bryr seg så mye om felleskapet utad. De kan være mer opptatt med at de skal se bra ut enn at felleskapet skal fungere. Altså individet før felleskapet. I hvert fall skolefellesskapet. Felleskapet på linjen har ofte stor betydning. Det er der hvor de har sine likesinnede. Likevel blir dette satt på prøve når det kommer til orden og fellesskapsoppgaver på skolen. Dessverre har det enkelte ganger innad på linjen bare blitt akseptert "at han er bare sånn" når elever ikke har stilt på fellesskapsplikter. Jeg sitter med inntrykk av at dette også har en sammenheng med orden på rommet sitt. De har blitt bortskjemt og blitt stilt for lite krav til tidligere i livet.

For å skape mer engasjement rundt ansvarlighet og bærekraft finnes det ulike mulige løsninger. Man må ofte finne lederen i gruppa som man videre kan spille på. Er lederen en av de som sluntrer unna (se tidligere) er det vanskeligere å få med resten av gruppa. Da kreves det en større innsats for å få de gode kreftene i gruppa i posisjon. Det å få til et miljø hvor klassen er **lojale ovenfor hverandre** kan være en nøkkel. Spille på lojaliteten ovenfor hverandre, ikke lojaliteten til lærer eller fellesskapet på skolen. La de kjenne på eierskap til utstyr, plikter, matkasting etc. Kanskje gjøre det til en konkurranseform. Idrettselever elsker å konkurrere. I tillegg er idrettselever, kanskje mer andre, opptatt av forbilder. **Vi lærere må være forbilder**, det må også miljøstipendiatene være. En mulighet er å få hjelp fra andre forbilder som de har hørt om. Forbilder som de har sett på SoMe eller forbilder som de har referansepunkter fra andre plasser. F.eks er den norske landslagsspilleren i fotball Morten Thorsby et forbilde når det kommer til det å være opptatt av bærekraft og globalt engasjement.

Her er et lite utklipp fra Aftenposten:

“Det første året hans i Heerenveen i Nederland kjørte alle spillerne bil til treningsfeltet, bortsett fra Thorsby, som syklet. Året etter syklet alle.

Da han forlot klubben, hadde Heerenveen også fått et solcelleselskap som draktsponsor, en mer plantebasert kantinemeny og det mest energieffektive stadionet i den nederlandske toppserien. Engasjementet hans fortsatte for fullt da han flyttet til Genova i Italia for å spille for Sampdoria. Etter kort tid var det satt opp resirkuleringsdunker på stadion, og det ble installert elbil-ladere på parkeringsanlegget. I tillegg tok Thorsby initiativ til, og satte i gang, et plastprosjekt for å gjøre Genova til en «grønnere» by, blant annet ved å plukke søppel i fjellene utenfor byen.

Flere lagkamerater begynte å kjøre elbil som Thorsby, og i fjor sommer ble han invitert av Italias klimaminister Sergio Costa, der han la frem planene sine om stiftelsen We Play Green. Målet med stiftelsen er å inspirere fotballklubber – og spillere over hele verden – til å bruke sin påvirkningskraft til å oppfordre andre til å ta mer miljøvennlige valg”.

Erfaringsmessig er det å få til store forandringer i en idrettselev sin hverdag vanskelig, men det å begynne i det små og bevisstgjøre de i enda større grad skal være mulig. Spille på de riktige elevene så tidlig som mulig i året er en nøkkel. Bevisstgjøring rundt matsvinn, utstyr og fellesskap til skolen bør skje så tidlig som mulig. Vi må også kommunisere med elevene på riktig måte slik at det ikke oppfatte som mas. Det å få inn eksterne krefter (gjærne forbilder) kan da være en nøkkel. Også må vi gi de positivt oppmerksomhet når vi ser forbedring. Enten det er det å ta vare på utstyr, sortere søppel eller å dusje kortere. **Det må begynne i det små og elevene må involveres slik at de kan ta eierskap i det.**

5.4 HVORDAN LYKKES VI MED Å SKAPE GLOBALT ENGASJEMENT HOS ELEVENE?

- Rapport og refleksjon fra lærer på SE:Verden (Globalt engasjement)

Jeg skal i det følgende ta for meg problemstillingen *hvordan lykkes med å skape engasjement for globale spørsmål hos elevene på Rønningen Folkehøgskole*. Elevengasjement i denne sammenheng er det engasjementet skolen prøver å skape blant elevene i det store skolefellesskapet, ikke på globallinjen alene. Selvevalueringen innlemmer tanker om bakgrunnen for at Rønningen søker å skape et slikt globalt engasjement, hvilke globale spørsmål vi setter på agendaen og hvordan vi prøver å engasjere elevene. Jeg vil reflektere over om, og eventuelt hvordan, vi kan måle globalt engasjement hos elevene og ulike faktorer som kan sies å spille inn i arbeidet med å mobilisere elevene på dette området.

Både folkehøgskoleloven, KFUK-KFUMs langtidsstrategi og Rønningens folkehøgskoles egne verdier og vedtekter gir retning til skolens undervisning. I tillegg er Rønningens globale partnerrelasjoner gjennom mange år med KFUK og KFUM i Palestina og med KFUM i Sør-Afrika med på å legge føringer på hvilke globale spørsmål vi vil engasjere elevene i.

Selvevalueringen tar derfor utgangspunkt i

- Rønningens globale partnerrelasjoner, hvordan disse har utviklet seg og hvordan de opprettholdes
- Erfaringer knyttet til planleggingen av, mobiliseringen for og gjennomføringen av solidaritets- og arrangementer som *Skriv for liv*, *Dans for håp* og *Globalløp*, elevenes respons inkludert
- Andre innvirkende faktorer

5.4.1 Bakgrunn: Hvorfor skape engasjement for globale spørsmål?

Rønningen Folkehøgskole er forpliktet til å engasjere elevene i globale spørsmål. For det første er skolen forpliktet på Loven om folkehøgskoler, der det står at folkehøgskolens formål er å drive allmenndanning og folkeopplysning. Blant Rønningens allmenndanningsmål finner vi at den skal gi elevene

- “felles basiskunnskap om menneskerettigheter, solidaritet og demokrati”
- “evne og vilje til engasjement, aktiv deltakelse og ansvarlighet i forhold til samfunnet globalt”.

Som en KFUK-KFUM-eid skole er vi også forpliktet på KFUK-KFUMs mål, der det ene av de seks overordnede målene i langtidsstrategien frem mot 2025 helt eksplisitt uttrykker at vi skal skape globalt engasjement:

“Vi engasjerer unge mennesker i en global bevegelse som skaper rettferdighet og fred.”

Å engasjere unge mennesker på denne måten er nødvendig i kampen for unge menneskers rett til å leve og utvikle seg som hele mennesker, som er hovedmålet i strategien. KFUK-KFUMs slagord angir også retning for vårt arbeid med å engasjere våre elever:

“Vær deg selv. Stå opp for andre.”

Derne er Rønningen Folkehøgskole forpliktet gjennom sine egne vedtekter. “Global” er en sentral kjerneverdi og vedtektene oppgir at skolen har til formål å

- utfordre til engasjement og handling i samfunnet
- utfordre til miljøbevissthet, en bærekraftig livsstil og å fremme klimarettferdighet
- fremme demokrati og medborgerskap, global rettferdighet og fred

Folkehøgskolens Bærekraftvedtak fra 2019 bidrar til å forme Rønningens undervisningstilbud i og med skolens tilslutning til vedtaket. I vedtaket gir Folkehøgskolerådet uttrykk for at det **anerkjenner at vi befinner oss i en klimakrise som krever akutt handling**. På denne bakgrunn vil folkehøgskolerådet inspirere folkehøgskolene til innsats for å nå FNs 17 bærekraftsmål med særlig vekt på mål 13 om å stoppe klimaendringer og 4.7. om bærekraftig utdanning. Når vi slutter oss til bærekraftvedtaket, sier vi blant annet at Rønningen skal sørge for at **elevene våre tilegner seg de kunnskaper og ferdigheter som trengs** for å kunne løse dagens globale utfordringer. Det er store ord!

Disse ulike måldokumentene viser ikke bare at Rønningen er forpliktet til å engasjere elevene i globale spørsmål, men at det å engasjere elevene globalt ligger i kjernen av det å drive folkehøgskole, det å være KFUK-KFUM, det å drive Rønningen folkehøgskole.

Temaer som skal på agendaen er menneskerettigheter, demokrati, global rettferdighet, fred og bærekraftig utvikling. Undervisningen skal ikke bare øke elevenes kunnskap og bevissthet, men også **utfordre til engasjement og mobilisere til deltakelse og handling.**

5.4.2 Globale partnerrelasjoner preger fokus

Rønningen Folkehøgskole er en global skole som gjennom KFUK-KFUM Global har etablert varige partnerrelasjoner med KFUM og KFUK internasjonalt. Skolens relasjon til KFUK-KFUM Global og relasjonene til partnere i utlandet er med å prege de globale spørsmålene skolen søker å engasjere elevene i. Studieturer, utveksling og solidaritetsarrangementer er sentrale komponenter i partnerrelasjonene.

Partnersamarbeid med South-Africa YMCA/Sør-Afrika KFUM

Rønningen Folkehøgskole har samarbeidet med Sør-Afrika KFUM siden 1999. Sør-Afrika KFUM ser det som sitt oppdrag å **bringe unge sørafrikanere sammen og sette dem i stand til å forandre samfunnet de er en del av.**

Som blant annet beskrevet i kap 3.2 har Rønningenelever fått møte sør-afrikanske ungdommer som vokser opp under vanskelige levekår i marginaliserte samfunn. De har fått møte og ta del i ungdomsprogrammer og ledertrening som Local Action Groups (LAG), Subject to Citizen (S2C), Y-Arts og erfaringsutveksling i praksissituasjoner. Unntaket var coronaåret 20/21, da studieturer utenlands ikke var mulig.

Siden 2012 har Rønningenelevne hvert år løpt Globalløp til inntekt for Sør-Afrika KFUM sitt arbeid, de siste åra til støtte for **ungdoms kamp mot sosial urettferdighet** gjennom programmet Youth-Justice. Aktivitetene i Youth-Justice er:

- Gi sør-afrikansk ungdom opplæring i rettigheter og demokrati
- Gi ungdom som har opplevd vold hjelp og støtte
- Forebygge vold og seksuelle overgrep mot unge kvinner
- Gi ungdom på kant med loven hjelp til å fullføre utdanning

Foruten innblikk i Youth-Justice-programmet, har Rønningen på studieturene søkt å gi elevene **kunnskap om de enorme økonomiske forskjellene** i Sør-Afrika og om historiske, eksterne og interne årsaker til ulikhet og fattigdom. Disse temaene har slik blitt utgangspunkt for det elevene har formidlet hjem til sine medelever som et ledd i mobiliseringen for Globalløp.

Globalløpet er blitt det solidaritetsarrangementet som er knyttet til Rønningens partnerrelasjon med Sør-Afrika KFUM. Globalløp er utviklet av KFUK-KFUM Global og kombinerer innsamling av penger til en KFUK- eller KFUM-partner samtidig som man setter en mer rettferdig verden på agendaen og bevisstgjør gjennom handling. Løpet fungerer slik at deltakerne selv skaffer sponsorer som støtter deltakerens innsats. Tidligere ble Globalløp på Rønningen arrangert en dag der elevene gikk/løp så mange femhundre meters runder som mulig i løpet av tretti minutter. De to siste årene har Globalløpet på Rønningen gått over 14 dager, der elevene har kunnet sanke kilometer gjennom hele perioden i et forsøk på å tilbakelegge en strekning så lang som Afrika på langs fra Egypt til Sør-Afrika.

Partnersamarbeid med East Jerusalem YMCA og YWCA of Palestine

Rønningen Folkehøgskoles samarbeid med Joint Advocacy Initiative (JAI) - East Jerusalem YMCA og YWCA of Palestine sitt felles program – startet skoleåret 2009-2010. JAI har som mål å få slutt på Israels okkupasjon av Palestina og Israels gjentatte brudd på internasjonal lov. JAI jobber for rettferdig fred i Palestina og programmet mobiliserer folk i KFUK- og KFUM-nettverket (og andre) til å drive beslutningspåvirkning til støtte for sin sak. Dette gjør JAI gjennom følgende aktiviteter:

- Gir palestinsk ungdom opplæring i rettigheter og demokrati
- Arrangerer turer for å vise folk okkupasjonen og brudd på internasjonal lov

- Involverer folk gjennom Oliventrekampanjen Keep Hope Alive, med deltakelse i praktisk solidaritetsarbeid (oliventreplanting/olivenplukking)
- Oppfordrer folk til å sette søkelys på palestineres sak i møte med venner, gjennom media og aksjoner, kontakt med politikere
- Løfter frem boikott av israelske varer som et ikkevoldelig virkemiddel for å legge press på Israel

Rønningen Folkehøgskole reiste på studietur til Midtøsten og Palestina allerede rundt tusenårsskiftet, men samarbeidet med JAI kom først i gang da globallinjen reiste til Palestina for å delta i oliventreplanting i 2009/2010. Siden den gang har Rønningen reist med elever til Vestbredden hvert år for å lære om livet under okkupasjon, delta i praktisk solidaritetsarbeid og for å bli inspirert til å dele palestineres fortelling med medelever og nettverk i Norge.

Mens Sør-Afrika KFUM ikke har det på sin agenda å vise unge mennesker fra utlandet Sør-Afrikas utfordringer og muligheter, ligger innholdet i studieturene til Palestina og utvekslingen med palestinere tett opp til JAIs målsettinger: å gi unge mennesker innsikt i hvordan det er å leve under okkupasjon og hvordan den fører til brudd på menneskerettigheter og er til hinder for bærekraftig utvikling. Og å mobilisere unge til å bruke ikke-voldelige metoder i kampen for rettferdig fred. I sammenheng med Rønningens partnerrelasjon til JAI har vi landet på ulike typer solidaritetsarrangementer.

Skoleåret 2021/22 var det tre arrangementer som satte rettferdig fred i Palestina på dagsorden. Elevene på globallinja arrangerte **Skriv for liv** for sine medelever på Rønningen i november. Skriv for liv er Amnesty's globale brevskrivingsdugnad. Hver høst skriver mennesker over hele verden solidaritetsbrev til støtte for mennesker som blir trakassert, truet og urettmessig fengslet, og appellbrev som legger press på myndigheter og beslutningstakere. Globallinja holdt foredrag om fire utsatte personer, og arrangerte brevskrivingsdugnad i matsalen etterpå. En av de fire var femten år gamle Janna Jihad fra Nabi Saleh på Vestbredden, ei palestinsk jente som utsettes for israelske overgrep, trusler og trakassering fordi hun bruker sin ytringsfrihet til å stå opp mot okkupasjonen. I januar arrangerte Rønningen **Dans for håp**. For andre år på rad danset Rønningenelevne tolv timer i strekk for å rette søkelyset på okkupasjonen av Palestina og samle inn penger til JAIs oliventrekampanje. Ulike linjer tok hovedansvar for ulike deler av dansemaratonen. I slutten av mars stod globallinja for det vi kan kalle en **Palestinadag**, med utvidet morgensamling for hele skolen med checkpoint-rollespill og visning av video fra studietur, og en kveldssamling med foredrag, fortelling og film fra samme tur. Det ble solgt kake til inntekt for oliventrekampanjen, og mobilisert støtte til Amnesty's kampanje *Stopp Israels riving av palestinske hjem* og til KFUK-KFUM Globals kampanje om boikott av israelske varer.

Oppsummering:

I lys av *partnerrelasjonene* med KFUK-KFUM Global, Sør-Afrika KFUM og Joint Advocacy Initiative, *temaene* partnerne har på sin agenda, innholdet skolen legger inn i sine *studieturer* og *solidaritetsarrangementene* skolen har lagt opp til, kan man si i at de globale spørsmålene som løftes frem i kommunikasjonen med Rønningenelevne er:

Sør-Afrika og Globalløp: Menneskerettigheter og brudd på disse, sett i sammenheng med økonomisk rettferdighet, kjønnsrettferdighet og viktigheten av god og inkluderende utdanning og at ungdom bruker sin stemme og sin stemmerett. Elevene oppfordres til å stå opp for sør-afrikansk ungdom gjennom å delta på Globalløp og sanke så mange kilometer, sponsorer og sponsorkroner som mulig.

Palestina og Skriv for liv/Dans for håp/Palestinadag: Vi løfter frem menneskerettigheter og brudd på disse sett i sammenheng med rettferdig fred og økonomisk rettferdighet. Elevene oppfordres til å stå opp for palestinere gjennom å ta innover seg deres virkelighet, skrive solidaritetsbrev til palestinsk ungdom, delta på Dans for håp, mobilisere økonomisk støtte til Oliventrekampanjen og gjennom å fortelle andre om den urettferdige okkupasjonen palestinere lever under. De blir også

utfordret til å ta del i beslutningspåvirkning gjennom den nevnte Amnestykampanjen og KFUK-KFUM Globalkampanjen.

Mens solidaritetsarrangementet for Sør-Afrika fokuserer på kunnskapsformidling og innsamling, er eventene med fokus på Palestina enten rent bevisstgjørende eller inneholder både kunnskapsformidling, innsamling og andre handlingsalternativer til støtte for rettferdig fred.

Det er viktig å nevne at miljøbevissthet og klimarettferdighet ikke har stått sentralt i kommunikasjonen med Rønningenelevne gjennom de nevnte eventene. Det betyr ikke at Rønningen ikke anser dette temaet som viktig. Miljø og klima berøres i andre sammenhenger og arrangementer.

5.4.3 Hvordan måle elevenes engasjement for globale spørsmål?

Hvordan kan vi så måle om vi lykkes i å skape globalt engasjement hos elevene våre? Hvordan måle om vi har greid å øke ikke bare deres bevissthet og kunnskapsnivå om temaene vi setter søkelys på, men også deres aktive deltakelse i spørsmålene som reises?

Hva sier elevene selv?

Elevevalueringen er en viktig kilde til informasjon om hvilke temaer som har berørt dem dette folkehøgskoleåret. Ved gjennomgang av totalt trettiåtte kommentarer, der elevene med egne ord har beskrevet hva som har berørt dem, finner vi at sju av dem nevner tematikk som løftes i de nevnte solidaritetsarrangementene: solidaritet, fellesskap, engasjement og medborgerskap, Palestina og Dans for håp, Sør-Afrika. Rasisme nevnes ni ganger, som regel i sammenheng med fordommer. Kan det være at elevene knytter noe av dette til formidling fra Sør-Afrika, eller handler det om temaet fordommer og rasisme i norsk kontekst? Kommentarene er ikke mange, men kan være et uttrykk for at vi har gjort noe riktig.

Hva sier tallene?

Det er lettere å telle det du kan observere av aktiv deltakelse og handling hos elevene på et arrangement som for eksempel Globalløp enn det som skjer inne i elevenes hoder og hjerter. KFUK-KFUM Globals nettside for Globalløp er et viktig verktøy for å gjennomføre arrangementet, i og med at det er her elevene registrerer seg som deltakere, legger inn sponsorer og antall tilbakelagte kilometer. Som administrator kan man lett få oversikt over hvordan det går med kilometersanking og sponsorjakt, man kan sende ut betalingsinfo og følge med hvordan det går med innbetaling. Nettsiden har gjort det lettere å måle engasjement og sammenlikne engasjement over tid, selv om det er viktig å understreke at indikatorene under alene ikke kan beskrive elevenes engasjement.

Indikatorer – elevengasjement - Globalløp

	2017/18	2018/19 (30 min.)	2019/20 (3 dager)	2020/21 (14 dager)	2021/22 (14 dager)
Antall km tilbakelagt totalt				13.143 km	11.675 km
Antall registrerte deltakere				173	154
Antall deltakere med registrerte km				150	137
Antall deltakere med registrerte sponsorer			130	149	117
Antall sponsorer totalt				1571	992
Antall sponsorer pr deltaker				9	6
Innsamlet beløp per deltaker				3538 KR	1258 KR
Registrerte sponsorkroner	191.697 KR			612.047 KR	193.712 KR
Innbetalte sponsorkroner		235.000 KR Inkl pant	335.837 KR inkl pant+vipps via livesending på facebook	579.483 KR	173.115 KR

I et sponsorløp kommer man ikke utenom at et høyt innsamlet beløp er et viktig mål på om vi har lyktes i å engasjere elevene til å stå opp for ungdom i Sør-Afrika KFUM. Sammenliknet med tidligere år, ga årets globalløp det dårligste resultatet på fem år, med kr 173.115,- innbetalte sponsorkroner. De to tydeligste indikatorene på elevengasjement kan sies å være antall registrerte deltakere med sponsor, og antall registrerte sponsorer. For jo flere sponsorer og jo flere rause sponsorer med betalingsvilje og evne elevene greier å skaffe, jo flere penger samler Rønningen inn til Youth Justice prosjektet. Dette **krever at elevene er villige til å gå ut av komfortsona** si og tør å utfordre familie, venner og bekjente til å støtte dem. I år var det bare 117 elever, stipper og personale som utfordret nettverket sitt til å bidra med spons, mot 149 i fjor og 130 i 2020, det vil si bare 62% av den totale elev/stippemassen, pedagoger og ledelse. Mens fjorårets kull mobiliserte 1571 sponsorer, greide årets elever å skaffe 992. **Stipendiatene er viktige rollemodeller for elevene.** I fjor deltok 11 av 13 i jakten på sponsorer, og i snitt hadde stipendiatene 12 sponsorer hver. I år var det 9 av 12 som skaffet spons og i snitt skaffet hver stipendiat 6 sponsorer. Eierskap hos personale kan også virke inn på elevenes engasjement. I fjor var det 11 registrerte deltakere i gruppen personale og disse hadde i snitt 11 sponsorer hver, mens i år var det 9 registrerte deltakere med 4 sponsorer i snitt hver. Opplevelsen under finalen av «Globalløpet», som i år ble arrangert under skolens avslutningstur til Strandheim var at oppslutningen og stemninga underveis i løpet var veldig god, kanskje bedre enn noen gang. Elever fra alle klasser løp og heiet på hverandre. Og mange gikk «all in» i opplevelsen. Løpet var et positivt tilskudd til programmet og skapte tilsynelatende fellesskapsfølelse og engasjement.

Indikatorer på engasjement - DANS FOR HÅP

Ser vi på Dans for håp er det også mulig å måle aktiv deltakelse ved å se på oppslutning om det obligatoriske arrangementet, om ikke med eksakte tall som for Globalløp. Skolen har ikke gode verktøy for å måle elevenes tilstedeværelse gjennom et arrangement som går over en hel dag. Men livestreamen som ble gjort viste at linjene som hadde hovedansvar for å danse hver sin time denne dagen, tok ansvar for sin økt. Noen linjer, slik som for eksempel Ten Sing Norway og Vokal/Artist låtskriver, evnet å få med seg medelever i andre klasser på sin økt. Noen elever danset ikke i det hele tatt, noen danset sin time, mens mange danset flere timer, og et lite utvalg elever holdt det gående alle tolv timene. Andre indikatorer på engasjement er elever som bidro til livesendingen, enten til teknisk gjennomføring eller ved å fylle livesendingen med redaksjonelt innhold slik som intervjuer og challenges, eller bidra med kakebakst og til inntekt for oliventrekampanjen.

Totalt innsamlet beløp kan og sies å reflektere elevengasjement, ettersom innsamlingen til oliventrekampanjen via vipps er avhengig av at elevene deler sin deltakelse, livestreamlenka og vippsnummer i sosiale medier for å skape oppmerksomhet om saken. Mens Dans for håp genererte rundt 80.000 kroner i fjor, fikk årets kull inn tett opp under 60.000 kr. Dette er en nedgang på 25 prosent. Hva kan være forklaringen på dette? Færre elever som tok del i arrangementet? Eller kanskje var det færre elever som delte arrangementet i sitt nettverk?

5.4.4 Mulige årsaker til at vi lykkes/ikke lykkes i å skape globalt engasjement.

Jeg vil til slutt ramse opp noen faktorer jeg mener spiller inn på i hvilken grad vi greier å engasjere elevene våre til å stå opp for andre gjennom Globalløp og Skriv for liv/Dans for håp/Palestinadag.

YTRE RAMMEBETINGELSER SOM KAN HA SPILT INN:

Coronapandemien

- To år med pandemi kan ha bidratt til dårligere psykisk helse blant elevene slik at de i **mindre grad greier å løfte blikket** og engasjere seg for andre.
- To år med pandemi kan ha gitt elevene dårligere tilknytning til familie og venner, noe som kan gjøre det vanskeligere å utfordre dem til å være sponsorer

- Globallinjen kunne ikke møte Sør-Afrika KFUM helt som planlagt pga omikronutbrudd. Da fikk de ikke den innsikten i Youth Justiceprogrammet som kunne vært nyttig for å bidra til å mobilisere sine medelever.
- Globallinjen havnet i karantene/isolasjon etter studietur til Sør-Afrika og gikk glipp av viktig debrief og etterarbeid som kunne bidratt til at de spilte en rolle i mobiliseringen for Globalløp
- Mobiliseringen til Dans for håp ble utsatt en gang pga coronautbrudd på skolen. Det kan ha fått konsekvenser for innsamlingen. Folk er gjerne mer giverglade før jul enn like etterpå.
- Deltakelsen på Dans for håp kan ha vært noe lavere i år enn i fjor ettersom vi hadde covid på skolen og flere elever i isolasjon/karantene. I fjor var det mindre rom for elevene til å dra ut fra skolen noe som kan ha økt oppslutningen om skolens solidaritetsarrangement.

Ukrainakrigen

- Stort fokus på krigen i Ukraina, tar medieoppmerksomhet og folks oppmerksomhet
- Nærmere geografisk, større identifikasjonsfaktor, flere mer åpenbare konsekvenser for oss i Norge.
- Situasjonen i Ukraina fremstår mer relevant å bry seg om enn Sør-Afrika/Palestina
- Folk vil støtte organisasjoner som støtter Ukraina/ukrainere
- Globalkomiteen arrangerte "Krigen i Ukraina for dummies"
- Stippene arrangerte måneskinnskveld, pengene skulle gå til Ukraina KFUK

Mediefokus og fokus i videregående opplæring

- Israel-Palestina oftere i norske mediers søkelys enn Sør-Afrika, og fornyet fokus på Israel/Palestinaspørsmålet våren 2021
- Historisk innfallsvinkel til Sør-Afrika i videregående opplæring med fokus på apartheid, ANCs og Nelson Mandelas kamp for like rettigheter.
- Mer samtidfokus på Israel-Palestinaspørsmålet i videregående opplæring

Kan dette bidra til at elevenes forkunnskaper om Israel/Palestina er større, at elevene oppfatter Sør-Afrika som en historie med happy ending, og gjøre elevene mer mottakelige for å bli engasjert i palestinerne sak?

INDRE RAMMEBETINGELSER SOM KAN HA SPILT INN:

Organisering:

Det er globalkomiteen, ledet av to stipper og lærerne med ansvar for lørdagsseminar den dagen Globalløp finner sted, som har ansvaret for å planlegge og gjennomføre Globalløp.

- Globalkomiteen rekrutterte i år litt få og litt smalt. Dette blir utfordrende når man skal være med å mobilisere elever på alle linjer. Kanskje bør Globalkomiteen omstruktureres til en Globalløpskomite, der alle linjer har en representant?
- Linjelærer med ansvar for Globalkomiteen har ikke fått til å følge opp komiteen skikkelig, blant annet på grunn av økt fravær i sammenheng med corona, smittevern og karantene.
- Pedagoger har medansvar i å mobilisere sine linjer til innsats på Globalløp. I år opplever jeg at det ble lite tid i pedagogisk forum til å preppe pedagogene så de kunne få eierskap til Globalløpet og gjøre en god jobb på linje
- I Dans for håp spiller livestream en viktig rolle for å nå ut til nettverk utenfor Rønningen. Hvordan kan vi organisere oss for å nå ut med Globalløpet? I coronaåret 19/20 hadde vi livesendinger i anledning Globalløp, og da satte vi ny innsamlingsrekord.

Timing:

- Oppstart for mobilisering og informasjon om globallop ble utsatt til fordel for Palestinakveld. Globallopet skulle hatt en hel dag med linjelærere «på» for å komme i gang med arbeidet, dette ble erstattet av et lørdagsseminar, da med færre pedagoger til stede.
- Årets Globallop sammenfalt med travel innsjutt på folkehøgskoleåret. Mange av elevene var travelt opptatt med å ferdigstille avgangsprosjekter og det kan ha gjort det mindre interessant eller vanskeligere å prioritere sanking av kilometer/sponsorer.
- Mobiliseringen for årets Globallop sammenfalt med en intensiv periode for de globalt engasjerte stipendiatene. De skulle levere på lederkurs, Bergenstest, studietur med norskklassen, stippeshow, og dette gjorde at de ikke kunne bruke like mye tid på Globallop som vi hadde håpet.

Input: antall, type, hvem står for input

- Rønningen har hatt ett solidaritetsarrangement for Sør-Afrika og tre for Palestina, noe som kan ha bidratt til sterkere engasjement for palestinerne sak enn for Sør-Afrika
- Antall input på Sør-Afrika/Globallop var nødvendigvis færre enn inputene ved de tre solidaritetsarrangementene med Palestinafokus
- Kick off for Globallop var på lørdagsseminar, der oppmøtet ofte er dårligere enn på vanlig morgensamling
- Input i tilknytning til Globallop har tidligere år fått frem flere challenges og "gulrøtter" tidligere i prosessen
- Input i tilknytning til Sør-Afrika og Globallop dreier seg mye om innsamling. Innsamling er tidkrevende. Kan det være at innsamlingsarbeidet kommer i veien for utdanning for bærekraftig utvikling, der det å utrydde fattigdom, redusere sosial ulikhet og stoppe klimaendringene står i høysetet?

Output:

- I solidaritetsarrangementet i tilknytning til Sør-Afrika, ble elevene bedt om å bidra med kilometer og sponsorer – innsats som til syvende og sist skulle gi et så høyt innsamlet beløp som mulig.
- I solidaritetsarrangementene i tilknytning til Palestina, ble elevene utfordret gjennom flere handlingsalternativer, ikke bare å bidra til et så høyt innsamlingsbeløp som mulig, men også til å selv å delta i beslutningspåvirkning til støtte for palestinerne sak.

Dette kan ha bidratt til et større engasjement for rettferdig fred i Palestina. Jo bredere tilfang av handlingsalternativer, jo bedre forståelse får elevene av hva som må til for å endre verden. De skjønner at en dansesmaraton eller et Globallop alene ikke får slutt på Israels okkupasjon eller avskaffer de enorme økonomiske forskjellene i Sør-Afrika, korrupsjonen eller problemet med de multinasjonale selskapene som ikke betaler skatt.

5.5 BÆREKRAFTSFILM: UVIKTIG SYMBOLSK HANDLING ELLER FORDYPNINGSMULIGHET?

- Refleksjon fra skoleprest

I skoleåret 2021-2022 har det blitt arrangert «bærekraftsfilm» de fleste søndagene på Rønningen folkehøgskole. Bærekraftsfilm er et prosjekt som ønsker å sette søkelyset på bærekraftsmålene, ett om gangen, og gjennom film **skape refleksjoner og samtaler** omkring dem. Film og tilknyttet bærekraftsmål har blitt presentert hver mandag og på den måten har bærekraftsfilm sørget for at **bærekraftsmålene har vært synlig som en rød tråd** gjennom året.

5.5.1 Se – bedømme - handle

Utgangspunktet for dette prosjektet var at kunst er en linse vi kan se verden gjennom som gir oss nye perspektiver, og film er kanskje den mest tilgjengelige kunstformen i dagens samfunn. Unge er svært kompetente i å bruke, lage og analysere film. Film var tenkt som et metodisk verktøy som kunne hjelpe oss å gå fra å se på bærekraftsmålene som abstrakte størrelser til å bli virkelige, visuelle narrativer. Dette knyttes til den diakonale metodikken «**se – bedømme – handle**». Se handler om å analysere samfunnet vi er en del av og de tiltakene som gjøres med aktuelle utfordringer. *Bedømme* er en fase hvor vi vurderer kartleggingen ut fra gitte rammer samt de ressursene vi har. Ut fra dette gjør vi våre valg og prioriteringer. Deretter setter vi i verk *handling*, før vi etter hvert evaluerer og gjentar prosessen med å se, bedømme og handle.

5.5.2 Symbolsk handling eller fordypningsmulighet

Hvordan har så dette fungert i skoleåret 2021-2022? Har bærekraftsfilm vært en uviktig symbolsk handling eller en fordypningsmulighet?

I møte med andre av skolens tiltak knyttet til bærekraftsmålene er det vanskelig å se på bærekraftsfilm som noe annet enn symboltiltak. Solceller på taket, arbeidet med matsvinn, at man bruker overskuddsvarer i maten som ellers ville blitt kastet, solidaritet i Dans for håp og Globalløp og søkelyset som blir satt på «møte med» på tirsdager. Men det oppstår også noen spørsmål her:

- 1) En overvekt av fokuset på Rønningen ligger på klima
- 2) Klarer man engasjerer alle typer elever gjennom foredrag intervju?
- 3) Skal en folkehøgskole begrense seg til det man får til gjennom skoleåret eller å skape varig forandring hos elevene?

Bærekraftsfilm sitt problem med å skape varig forandring er at oppmøte har vært lavt og oppfølgingen ikke har vært god nok. Hvilken film som vises, later til å være det viktigste kriteriet for oppslutning. Gjennom året har det vært noen faste deltakere som hovedsakelig er filminteresserte. **Hadde det vært mulig at selve bærekraftsmålet var det som trakk folk?** En annen problemstilling handler om det som skjer etter filmvisningen. Samtalen i etterkant av filmen må være essensiell dersom vi ønsker å utnytte metodikken fullt ut og skape varig inntrykk hos elevene, men den har ikke vært høyt nok prioritert i år. Eierskapet for prosjektet ligger hos meg, som ikke har anledning til å være til stede søndag kvelder. Kunne en bedre løsning vært og lagd bærekraftsfilm sammen med stipendiater slik at de fikk eierskap til prosjektet og kunne holde i samtalen etterpå?

Bærekraftsfilm er et symbolsk prosjekt, men er det uviktig? Man bruker ofte «symbolsk» som en negativ term for å beskrive en motsetning til noe praktisk eller viktig. Jeg mener derimot at **symbolske handlinger også kan ha en verdi utover det symbolske**. I alle fall i et felt som bærekraftsmålene i kontekst av folkehøgskole. Deler av det man driver med på folkehøgskole er symbolsk for å skape læringsarenaer og jobbe med dannelse. Sett opp mot mye annet på Rønningen folkehøgskole er ikke bærekraftsfilm viktig, men for enkelte elever kan det være en god metodikk for å skape et forhold til bærekraftsmålene.

5.5.3 Innspill til neste år

Det jeg tror er viktig hvis man skal fortsette med bærekraftsfilm er å samarbeide tettere med stipendiater og elever for å skape prosjektet, lage en god helhet og følge opp filmvisningene med samtaler. I tillegg baserer det hele seg på en metodikk man ikke bruker fullt ut. Se – bedømme – handle er tre ledd, og i bærekraftsfilm 2021-2022 har vi i hovedsak kun brukt første ledd. Det viktigste fremover vil være å fokusere mer på «bedømme – handle» for å gjøre metodikken fullverdig og kanskje skape et større utbytte. Ved hjelp av spesielt «handle» kan også bærekraftsfilm gå fra å være symbolsk til å bli en handlende fordypningsmulighet.

5.6 TILBAKEMELDING FRA ÅRETS MILJØRÅD

Miljørådet 2021/22 har bestått av 11 elever fra ulike klasser, og har blitt ledet av to engasjerte miljøstipendiater. Denne tilbakemeldingen er gjort av miljøstipendiatene i samarbeid med deres mentor.

5.6.1 Hva gjør Rønningen bra?

Rønningen folkehøgskole gjør mye bra for jordkloden vår. Det at skolen har et eget Miljøråd viser at skolen tar klima og miljø på alvor og går for et grønt valg. Vi har Oslo tredje største solcelleanlegg på taket som er med å redusere strømforbruket vårt. Dette er noe vi er stolte av og har utbytte av med dagens strømpriser. Skolen tilbyr hver uke vegetarmiddag, restemiddag/lunsj og selvsyltet og kortreist juleribbe. Skolen har fokus på matsvinn selv om dette ikke har blitt fulgt opp godt i år. Ved skolestart får alle elever utdelt egen matboks for å redusere matsvinn og emballasje. Vi har egne pantestasjoner rundt på skolen som skal gjøre det lettere for elever å kildesortere. Alle elever får eget ruterkort slik at vi blir oppfordret til å bruke kollektiv transport i undervisning og på egen fritid. Vi har flere grønne valgfag som redesign, matglede, Oslo-en del av løsningen og vinterbading. Miljørådet har fått støtte fra skolen på engasjement som for eksempel å arrangere fiksefester, byttemarked, Tise kveld og vegetar challenge. Rønningen deltar også på demonstrasjoner som Klimaropet. Det har og blitt arrangert to uker med fellesfag på Grønn uke. Vi fikk besøk av Klimapilot, Hauk, som foredragsholder og inspirator, gjorde kjøkkenet vårt om til bærekraftig matgilde og arrangerte flere utflukter som plastydding langs Akerselva, To Good To Go-utflukt og bruktbuikk safari. Miljørådet overtok også Grønt Flagg sin Instagramkonto under grønn uke og spredde vårt engasjement på sosiale medier.

Rønningen har egen Tise-bruker, og vår egen Ubuntu Vintage butikk som popper opp under ulike arrangementer. Vår etisk-økologisk skolegenser er vi også veldig stolte av. På slutten av skoleåret etableres et eget Green Room, der miljørådet forhåpentligvis vil få sitt eget rom i kombinasjon med Ubuntu Vintage.

5.6.2 Hva er hovedutfordringer og hva bør Rønningen gjøre videre?

Verdiene til Rønningen folkehøgskole er at vi er en kristen, grønn og global skole. Med et bakteppe med pandemi i to år, har skolesituasjonen vært utfordrende der det har vært begrensninger som følge av nasjonale tiltak og regler. Siden dette er en selvevaluering om bærekraft, er det nå på tide å få løftet opp miljøengasjementet på skolen igjen. Rønningen er en kristen skole, det ligger i ryggmargen. Vi inviterer elever inn i et kristent felleskap om ønskelig. Dette gjøres med for eksempel ukas Bibelvers i starten av uka, arrangerte messer og kristent fokus ved høytider. Miljørådet ønsker og drømmer om at det grønne fokuset også skal være en del av ryggmargen til Rønningen. Kanskje kan det grønne også få komme til syne ved en fast input på «Ei ny uke» på samme måte som ukas bibelvers?

Dette skoleåret har det vært utfordrende for Miljørådet med tanke på at de føler at de har jobbet alene med skolens grønne profil. Selv om skoleledelse og pedagoger støtter deres engasjement har det følt som at de har dratt lasset alene når det kommer til iverksettelse. Miljørådet ønsker at

engasjement spres tydeligere fra ledelse, IKV og ned på pedagognivå. Det å ha en egen mentor har styrket motivasjonen for Miljørådet, særlig det siste halvåret. Det bør være en tydelig rolle som er etablert fra skolestart med nytt miljøråd.

Hovedutfordringen til miljørådet har vært å skape engasjement ut til majoriteten av skolen. I vår grønne uke nr. 2, etablerte vi noen nye innfallsvinkler som vi ønsker å jobbe videre med. Vi ønsket å så noen frø hos elever der de fikk et personlig forhold til klima. Vi kjørte tema «What`s in it for me?» for å skape engasjement hos elever med bevisstgjøring og tro på at det nytter. Og faktisk, det hjelper din egen lommebok å kjøpe brukt utstyr og klær eller mat med redusert pris pga datostempel.

Det å vise de ulike seksjonene at det nytter og gir håp, tror vi er en grunnstein i formidling av grønt fokus. Vi trenger ikke å bli kollektivt vegetarianere for å være med å redusere klimautslipp. Under Grønn uke laget kjøkkenet bærekraftige kjøtt og fiskemiddag i form av kortreis og bærekraftig mat. Vi spurte idrett og ball-elever om middagsønsker og hadde en kort prat i klassen om bevisstgjøring av bærekraftig mat. De spiser jo for å bli i bedre form og prestere. Men vet de hva de egentlig spiser?

Miljørådet introduserte også To Good To Go-app for elever og de ble invitert med på matsafari i byen på å redde god mat fra å bli kastet. Et bevisshetsfrø der elevene da ser at det jeg gjør er bra for både egen lommebok og klimaet. Igjen, «What`s in it for me!» (Dette er også et strålende tilbud fremfor Foodora.)

Vi tror på å få inn unge gjester på skolen med kompetanse og påvirkningskraft, som feks Klimapilotene, Jenny Skavlan eller musikere med grønt fokus og toppidrettsutøvere som er vegetarianer. Vis elevene forbilder og at det nytter. Klimapilot Hauk Are Fjeld er selv tidligere idrettsutøver. Han er klar for å lage klimaopplegg for idrettsseksjonen på Rønningen om ønskelig.

Selv om det er fokus på matsvinn på skolen, så representerer dette ikke virkeligheten. Dette må løftes opp. Kanskje kan kjøkkenet være bevisste på å ikke servere store porsjoner ved feks.Vinterball. Mye mat ble kastet fordi det ble lagt for mye mat på tallerken. La oss heller forsyne oss flere ganger.

Dagens kildesortering er ikke optimal. Det er ikke lagt til rette for at dette skal være «enkelt», en selvfølge og en del av hverdagsrutinen på en grønn skole.

Bevisstgjøring på bydel ang. vask, klær og kildesortering. En vaskemaskin skal være full før settes på. Eventuelt at elever deler vask for å fylle maskinen. Veldig dårlig kildesortering også på bydel. Mangler blå poser og at utstyret er i orden.

I resepsjonen er det to store skjermer som ikke har vært tatt i bruk dette skoleåret. En infoskjerm og en skjerm knyttet til solcelle-panelene. Vi ønsker at skolen kunne bruke skjermer mer aktivt for informasjon på Rønningen i stedet for plakater/printutskrift og at informasjon om solcelle-energi oppdateres, samt at elevene får mer informasjon og kunnskap om dette.

Ved utvask og utsjekk av skoleåret, så ønsker Miljørådet at utstyr/møbler som Rønningen kaster, kan være tilgjengelig på Finn enten som gis bort eller selges. Det følte vondt å se at vi fyller opp container uten at vi har en grønn plan på det. Dette kan være en Miljørådsoppgave til neste år. Poser for donering av tøy ved utsjekk var fantastisk bra.

5.6.3 Hvem bærer ansvaret for engasjementet?

I år har Miljørådet følt på at de har båret på ansvaret alene. Selv om flere gode miljørammer er på plass på Rønningen, så burde det grunnleggende engasjementet komme tydeligere fra skolen. Miljørådet trenger en mentor som kan være en representant fra skolen. Enten fra ledelsen, IKV eller pedagog. Det forsterker og motiverer, og viser elevene at «de voksne» faktisk også bryr seg om klima og miljø.

5.7 RØNNINGEN SOM GRØNN SKOLE – HVORDAN LYKKE?

- Refleksjon fra miljørådets mentor

Engasjement, elevmedvirkning, bevisstgjøring, tillit og håp er kjerneelementer for å lykkes med Grønn skole. Hvordan skaper vi dette hos dagens elever ved Rønningen folkehøgskole med tanke på bærekraftig utvikling?

Rønningen er en grønn skole. Det er en av skolens verdier. Når en skole selv går inn for å bidra til en mer bærekraftig utvikling, viser den elevene at de tar klimautfordringen på alvor. Der har vi en god start. Rønningen er ærlig på at de ønsker å være en del av løsningen, ikke problemet. Men lykkes vi i hverdagslivet og våre ambisjoner som grønn skole? Etter år med pandemi som bakteppe og nå krig i Europa, så føles det utfordrende å holde et klima og miljøhensyn på dagsorden.

Vi står midt opp i globale utfordringer. Hvis disse problemene skal løses demokratisk, må vi fokusere på aktivt medborgerskap hvor vi danner de unge til å engasjere seg i de fellesskap de er en del av, så de sammen kan løse disse utfordringene. Her er Miljørådet på Rønningen et godt eksempel hvor elever selv kan engasjere seg og få spillerom av ledelsen til å iverksette sine tiltak. Min drøm er at dette ikke kun skal ligge hos Miljørådet, men bli endel av noe alle elever har blitt introdusert for både på linje og i bofelleskap, eller en ren miljølinje,- gjerne kaldt Action Takk! (inspirert av boken til Astrid T. Sinnes)

Folkehøgskolen kan lære av unge menneskers handling for bærekraftig utvikling. Flere elever har et miljøengasjement fra før og disse må vi tidlig plukke opp på skolen. Jeg tror vi må kjøre en aktiv prosess på dette ved skolestart for å finne ungt engasjement fra start.

For å endre verden kan ikke utdanning bare handle om å gi en dypere forståelse av klima- og miljøproblemer. Vi må også lære hvordan vi kan handle for å løse den. Folkehøgskole er en arena hvor elevene kan erfare hvordan de selv kan påvirke. Det er tett opp mot folkehøgskolens identitet og mulighet. Skolen er et sted der elever kan øve i mindre fora der folkehøgskolen skal tørre å fokusere på et bredere dannelsesideal, samtidig som at vi i prosessen utvikler kompetanse hos de unge.

Astrid T. Sinnes har skrevet en inspirerende bok som heter Action, Takk. Denne boken tar utgangspunkt i seks sentrale bærekraftsutfordringer og viser gjennom intervju med 21 unge handlekraftige mennesker, hvordan deres ideer kan brukes i skolens undervisning. Det å knytte undervisning til kontekst er viktig i en utdanning for bærekraftig utvikling. Å undervise i bærekraft handler om å forstå hvordan miljø og samfunn påvirkes av problemet vi undersøker. Bærekraftsproblematikken kan, slik den formidles i forskningsrapporter og media, ofte bli fjern og diffus. Flommer og tørke i India, snøsmelting i Arktis og temperaturøkning kan være vanskelig for folk flest å relatere seg til. At dette er noe som oppleves fjernt både i tid og rom, kan virke fremmedgjørende og gi et inntrykk det ikke er noe som angår oss, og at det heller ikke er noe vi har mulighet for å påvirke.

For å få en forståelse for hvordan disse utfordringene påvirker oss, må problemstillingene knyttes til vårt lokale miljø. Når dette skal utforskes, handler det om å **bruke miljøet som læringsarena i ordets bredeste forstand**. Klesbutikken, kaffebaren og Burger King-restaurant i nærområdet samt kommuneplaner og det offentlige ordskiftet blir da like sentrale læringsarenaer som skogen og stranda.

Elevene må tas på alvor. Initiativ må komme innenfra. Elevene må fortelle selv hva de er opptatt av og hva de ønsker å gjøre noe med. Ut fra egen drivkraft skapes holdninger og handling. Skolen kan besøke eller få besøk av unge, grønne gründere og bli inspirert til å prøve prosjekter ut på skolen. Vår folkehøgskole er en unik arena sammenlignet med den offentlige skole. Vi kan jobbe mer tverrfaglig både på seksjon og i bofellesskap og har mulighet for å lage vår egen fagplan.

Jeg personlig ser et enormt potensiale i at Rønningen folkehøgskole kan bli en «flinkis» skole på klima og miljø. **Vi gjør mye bra, men mulighetene er så mye større.**

For at vi skal ha en troverdig grønn skole, så må vi også rydde opp i egen bakgård. Vi kan ikke fortsette med Franzefoss som tar imot søppel der plast ikke blir sortert. Har vi ikke troverdighet i eget hjem, mister vi elevene. Eller hva med å ta elevene med på denne ryddeprosessen? Rønningen ønsker jo å være endel av løsningen, ikke problemet. Vis at vi er sårbare og få elever med på laget for å bli sterkere.

Rønningen er ikke bare en skole, men en butikk som skal driftes. Kan vi likevel få den til å være grønnere?

Jeg tror det. Kan Rønningen Hostel bli Oslos grønneste hostel? Da kan det bli lettere å drive folkehøgskole i et veletablert miljø for grønt fokus. Og hva er det Oslo trenger? Jo, et hostel som er urbant og grønt,- tett opp mot Nordmarka!

Mitt credo for en folkehøgskoleelev er at etter ett år på folkehøgskole skal eleven utvikle nye ferdigheter, bli bedre på å heve blikket fra seg selv og se hvorfor vi gjør det vi gjør ut ifra samfunnsmessige og medmenneskelige perspektiver og ståsted. Vis dem tillit, engasjement, trygghet og håp om at det nytter. Kan vi få til en Ubuntu-ånd også her? Jeg er fordi du (jordkloden) er.

6. OPPSUMMERING

Rønningens verdigrunnlag, eiers verdigrunnlag og føringer fra både Folkehøgskoleorganisasjonene og storsamfunnet forplikter skolen til å arbeide med Bærekraft på mange fronter. Rammevilkårene for å jobbe med og få til gode praksiser rundt bærekraft hos oss er gode, -fra selve skoleanlegget, til rutiner, til undervisningsopplegg og medarbeidernes enighet om at dette er viktig (selv om det er vanskelig). Hos oss er ikke det behov for nødvendigvis å gjøre så mye *mer* - eller flere ting, men gjøre *mer ut av* det vi allerede har av rutiner og praksiser som berører bærekraft.

- Rammene og strukturene hos oss for dette arbeidet er gode. Men det gjenstår noe når det gjelder å fylle disse med et reelt engasjement og mening fra skolens ansatte. For å skape et engasjement hos elevene må vi spille på de kreftene som vi faktisk har, og sikre at alle ansatte tar et eierskap ut ifra sitt ståsted og sin rolle, med de holdninger og erfaringer de har med seg.
- Holdninger skapes i hjemmet. Vi skal ikke bare undervise, vi skal også oppdra. Å skape gode vaner krever en enighet og bevissthet rundt praksiser og hvorfor vi gjør som vi gjør. Men det krever også at vi er til stede i de daglige utfordringene som oppstår med elevene. Om det handler om å sikre en god kultur rundt måltidsfellesskapet, eller at vi finner gode måter for å følge opp elevene når vask og fellesskapsplikter ikke fungerer som det skal. Det er av stor betydning at vi våger av å gå foran som gode eksempler, og våger å utfordre direkte i de naturlige situasjonene som oppstår.
- Vi må legge til rette for gode dannelsesløp i semesterplan og plan for fellesfag, i tillegg til at dette også bør integreres i arbeidet på linje. Vi bør heller snakke om og utfordre på ulike tema flere ganger med ulike innfallsvinkler, enn å samle alt innhold i et stor event eller i en egen temauke. Arbeidet med Palestina og Sør-Afrika har gitt oss noen gode erfaringer med tanke på dette. Vi bør også benytte oss enda mer av ekstern kompetanse for å sikre at kunnskapsformidlingen både holder høy kvalitet, og at den oppleves som aktuell.
- Innspillet fra miljørådet om at de opplever seg litt alene om å holde i det grønne engasjementet må tas på alvor. Det er behov for at det grønne og globale i praksis blir en del av ryggmargen vår. Ikke noe man møter kun i intensive uker, eller som aksjoner, men en del av pulsen i hverdagen. Det bør integreres i alt vi foretar oss, ned på linje, bydel og som noe de møter i starten av hver uke. Her kan vi f.eks. lage visuelle bilder som viser målinger på hvordan vi gjør det som bærekraftig skole ut ifra valgte parametere. Dette kan kobles sammen med tanken om Rønningen som et «mikromarked.»
- Studieturer er viktige for dannelsen av globale medborgere og for den erfaringsbaserte læringen rundt de ulike bærekraftsmålene. Samtidig står gjennomføringen av studieturer med lange flyreiser i konflikt med målet om å redusere skolens og elevenes klimaavtrykk. Dilemmaet er ikke uten videre løsbart, og skolen må ta valg, som gir negativ konsekvens på den ene eller andre måten. Et ytterligere element er at mer klimavennlige studieturer, ser ut til å påvirke skolens attraktivitet slik situasjonen er nå, og søkertallene påvirkes av skolens avgjørelse rundt dette. Å stå som spydspiss i dette arbeidet er kostbart økonomisk, særlig så lenge ikke folkehøgskolene står sammen bak samme prinsipp framover.

Forbedringspotensial for rutiner:

- Arbeidet med matsvinn har tatt noen gode skritt dette skoleåret, men også her trengs det et bredere og større eierskap. Kommentar fra medarbeiderundersøkelse: «Jeg tenker at alle linjer burde tatt del i veing av matavfall/matsvinn og vært med på å registrere og dokumentere utviklingen på skolen. Vanskelig for en linje eller en komité å skulle ta dette ansvaret»
- Oslo kommune er en Grønn by på mange områder, og anerkjent på verdensbasis for dette. Likevel finnes det ikke en ordning der vi som skole (bedrift) kan levere vårt avfall gjennom de kommunale kildesorteringsanleggene. Vi henvises til Franzefoss som ikke kildesorterer, slik at effekten av kildesortering fra avfallskontainerne kun er pedagogisk, men ikke fullstendig som klima- og miljøtiltak. Oslo kommune må igjen utfordres på dette. Kjøkkenet finner likevel sine egne løsninger der det er mulig, spesielt på plast. Rønningen må også forbedre egne kildesorteringsstasjoner og rutiner for å gjøre det enklere for elevene å kildesortere i hverdagen.
- Vi har ikke berørt hvilke rutiner vi har for vedlikehold av skoleanlegg og reparasjon av utstyr i denne rapporten. Her er pedagogene til en viss grad bevisste på hvordan de tar vare på utstyret i klasserommet, men det mangler gode rutiner for reparasjoner og service på enkelte seksjoner.

Hvis vi skal få til et engasjement og eierskap hos elevene må vi våge å åpne opp for og relatere oss til elevenes virkelighet. Vi må våge å gå foran, gå ved siden av, og å gå bak.

Gå foran ved å sette eksempler for hva som er mulig og kanskje også hvorfor det er viktig å engasjere seg. *Gå ved siden av* for å unngå at bærekraft blir noe vi trer over hodene på elevene, at det kan få utspille seg som noe som er meningsfullt og noe som skaper inspirasjon i eget liv. *Gå bak* for å støtte opp elevenes egne initiativ og være villig til å bli utfordret og ledet av elevene selv.

7. VEDLEGG

1. STUDIETURER 2023-2024

2. FELLESKAPSPLIKTER PÅ INTERNAT

3. EKSEMPEL PÅ OPPLEGG PÅ ETASJEMØTE

4. MEDARBEIDERUNDERSØKELSE MAI 2022

Studieturer 23-24 (eller før?)

FORSLAG: SØR-AFRIKA

- Partner: YMCA of South Africa
- Reisemåte: Fly
- Verdier og fokus: Afrika, Fattigdomsspørsmål, Utvikling, Solidaritet, Kultur, Global, Kristen
- Dannelsesmål: Økonomisk rettferdighet, Kjønnrettferdighet, Globalvettsregler
- Ansvarlig arrangør: Samfunnsfaglig seksjon
- Obligatorisk: Globalt Engasjement?
- Åpen for: Kan velges av flere interesserte

FORSLAG: PALESTINA- ISRAEL

- Partner: JAI / YMCA of East Jerusalem / YWCA of Palestine
- Reisemåte: Fly
- Verdier og fokus: Fredsarbeid, Krig – Konflikt, Religion, (Kristen, Global)
- Dannelsesmål: Rettferdig fred, Kjønnrettferdighet, Globalvettsregler
- Ansvarlig arrangør: Samfunnsfaglig seksjon
- Obligatorisk: Globalt Engasjement?
- Åpen for: Eget tidspunkt – ikke like åpen – Ten Sing Norway?

FORSLAG: BRASIL

- Partner: YMCA Rio de Janeiro
- Reisemåte: Fly
- Verdier og fokus: Idrettsfokus, Favela, Kultur, Fattigdomsspørsmål, Utvikling, Solidaritet, Global, Kristen
- Dannelsesmål: Økonomisk rettferdighet, Kjønnrettferdighet, Globalvettsregler
- Ansvarlig arrangør: Idrettsseksjonen
- Obligatorisk: ---
- Åpen for: Idrettsinteresserte – mulig for andre

FORSLAG: BERLIN

- Partner: Lokal forankring gjennom Karen / ???
YMCA / CVJM / Sjømannskirken?
- Reisemåte: Buss / Båt
- Verdier og fokus: Kunst og kultur-fokus, Kunstneroppold i Berlin.
Kultur, Klima og Miljø bevissthet,
- Dannelsesmål: Klimarettferdighet, Rettferdig fred (historisk),
Globalvettsregler
- Ansvarlig arrangør: Kreativ Seksjon
- Obligatorisk: ---
- Åpen for: Kunst og FotoVideo-interesserte – mulig for andre

FORSLAG: NY DESTINASJON / EUROPA

- Partner: ??? YMCA / Sjømannskirken / Lokal Partner ???
- Reisemåte: Buss / Tog ???
- Verdier og fokus: Musikk, Dans, Scenisk, Kunst og kultur-fokus, Kultur,
Klima og Miljø bevissthet
- Dannelsesmål: Klimarettferdighet,???, Globalvettsregler
- Ansvarlig arrangør: Scenisk Seksjon
- Obligatorisk: ---
- Åpen for: Musikk og Dans- interesserte – mulig for andre

FORSLAG: NORGE – Lofoten

- Partner: FHS Nord-Norge (ikke forespurt)
- Reisemåte: Tog / Hurtigrute / Lokaltransport
- Verdier og fokus: Natur og Kultur, Norge,
- Dannelsesmål: Klimarettferdighet, Globalvettsregler
- Ansvarlig arrangør: Norwegian Language & Culture? / Rønningen
- Obligatorisk: ??? (Internasjonale elever)
- Åpen for: Alle

FORSLAG: OSLO

- Partner: Rønningen FHS
- Reisemåte: Ruterkort
- Verdier og fokus: OSLO, Urban, Klimahovedstad, Kultur, Norge
- Dannelsesmål: Klimarettferdighet, Økonomisk rettferdighet og Kjønnrettferdighet (Øst- Vest), Globalvettsregler
- Ansvarlig arrangør: Rønningen
- Obligatorisk: Hjemme elever – kombineres evt med eget prosjekt
- Åpen for: Alle

FELLESSKAPSPLIKTER INTERNAT

UKE

Kjøkkenteamet består av 4 elever. Teamet får opplæring under etasjemøtet på fredag og har et særlig ansvar for at internatkjøkkenet holdes ryddig og rent gjennom hele uken. Dersom medelever ikke bruker kjøkkenet på en ansvarlig måte og ikke rydder opp etter seg kan kjøkkenteamet sammen med etasjelærer avgjøre om kjøkkenet skal stenges. En person fra kjøkkenteamet møter DH-lærer under låserunde hver kveld. Etasjelærer sjekker at plikter er utført hver morgen man-fre.

Ordenselever består av 4 elever (6 elever på Internat Ubygg). Disse får opplæring under etasjemøtet på fredag og har ansvar for orden og vask på fellesområdene på etasjen. En av ordenselevene møter DH-lærer under låserunde hver kveld. Etasjelærer sjekker at plikter er utført hver morgen man-fre.

ÅPNINGSTIDER KJØKKEN:	
Man-Tors:	Kl. 11.30 – 13.00 + 17.00 – 22.00 (22.00 – 22.30 = Ubuntutime)
Fre:	Kl. 11.30 -13.00 + 17.00 – 22.30 (22.30 – 23.00 = Ubuntutime)
Lør:	Kl. 14.00 – 22.30 (22.30 – 23.00 = Ubuntutime)
Søn:	Kl. 12.00 – 22.00 (22.00 -22.30 = Ubuntutime)

DAG	KJØKKENTEAM	ORDENSELEVER
FREDAG	Opplæring: Etasjemøte 10.30 – 12.00 En lukker døra til kjøkkenet kl. 13.00 En møter DH-lærer 23.00 – 23.30	Opplæring: Etasjemøte 10.30 – 12.00 En møter DH-lærer 23.00 – 23.30
LØRDAG	Plikter gjennomføres Kl. 09.30 – 10.30 En møter DH-lærer 23.00 – 23.30	Plikter gjennomføres Kl. 09.30 – 10.30 En møter DH-lærer 23.00 – 23.30
SØNDAG	Plikter gjennomføres på tidspunkt som avtales. En møter DH-lærer 22.30 – 23.00	Plikter gjennomføres på tidspunkt som avtales. En møter DH-lærer kl. 22.30 – 23.00
MAN - TORS	Plikter gjennomføres Kl. 08.15 – 09.00 Sjekkes av etasjelærer kl. 09.00 – 09.15 En lukker døra til kjøkkenet kl. 13.00 En møter DH-lærer kl. 22.30 – 23.00	Plikter gjennomføres Kl. 08.15 – 09.00 Sjekkes av etasjelærer kl. 09.00 – 09.15 En møter DH-lærer kl. 22.30 – 23.00
FREDAG	Plikter gjennomføres Kl. 08.30 – 09.15 Sjekkes av etasjelærer under etasjemøtet	Plikter gjennomføres Kl. 08.30 – 09.15 Sjekkes av etasjelærer under etasjemøtet

KJØKKENTEAM

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

ORDENSELEVER:

Eventuelle vikarer (vurder behovet)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- (5.)
- (6.)

SJEKKLISTE INTERNAT KJØKKENTEAM

Gjennomføres kl. 08.00 - 09.00 man - tors, kl. 08.30 - 09.15 fredag, kl. 09.30 - 10.30 lørdag og søndag

En fra teamet lukker døra til kjøkkenet kl. 13.00 Man - Fre

En fra teamet møter DH i tidsrommet kl. 22.30- 23.00 for oppfølging/rydderunde (23.00 - 23.30 fre & lør)

UKE:

*Kvitteres med OK når oppg er gjort

Når	Oppgave	*Kvittering
Fredag	Rydde benken og tørke over alle overflater (inkl stekeplate)	
	<i>Møter DH:</i> Tømme søpla og vaske inni skapet under vasken	
Lørdag	Sette inn/ta ut av oppvaskmaskina	
	Rydde benken og tørke over alle overflater (inkl stekeplate)	
	Tømme søpla og vaske inni skapet under vasken	
	<i>Møter DH:</i> Støvsuge og våtmoppe gulvet	
	Kaste umerket mat og vaske søl i kjøleskap:	
Søndag	Sette inn/ta ut av oppvaskmaskina	
	Rydde benken og tørke over alle overflater (inkl stekeplate)	
	<i>Møter DH:</i> Tømme søpla og vaske inni skapet under vasken	
	Støvsuge og våtmoppe gulvet	
Mandag	Sette inn/ta ut av oppvaskmaskina	
	Rydde benken og tørke over alle overflater (inkl stekeplate)	
	Tømme søpla og vaske inni skapet under vasken	
	<i>Møter DH:</i> Støvsuge og våtmoppe gulvet	
	Rengjøre stekeovn og mikro	
Tirsdag	Sette inn/ta ut av oppvaskmaskina	
	Rydde benken og tørke over alle overflater (inkl stekeplate)	
	Tømme søpla og vaske inni skapet under vasken	
	<i>Møter DH:</i> Støvsuge og våtmoppe gulvet	
	Kaste umerket mat og vaske søl i kjøleskap:	
Onsdag	Sette inn/ta ut av oppvaskmaskina	
	Rydde benken og tørke over alle overflater (inkl stekeplate)	
	Tømme søpla og vaske inni skapet under vasken	
	<i>Møter DH:</i> Støvsuge og våtmoppe gulvet	
	Tørk/puss over skapdører, håndtak og glassvindu	
Torsdag	Sette inn/ta ut av oppvaskmaskina	
	Rydde benken og tørke over alle overflater (inkl stekeplate)	
	Tømme søpla og vaske inni skapet under vasken	
	<i>Møter DH:</i> Støvsuge og våtmoppe gulvet	
	Rengjøre stekeovn og mikro	
Fredag	Sette inn/ta ut av oppvaskmaskina	
	Rydde benken og tørke over alle overflater (inkl stekeplate)	
	Tømme søpla og vaske inni skapet under vasken	
	Støvsuge og våtmoppe gulvet	
	Rydde i skap , se til at utstyr som ikke skal være der kommer dit det skal	

Kjøkkentjeneste

(Ikke møtt = Fravær, føres av DH-lærer)

1)

2)

3)

4)

SJEKKLISTE INTERNAT ORDENSELEVER

Gjennomføres kl. 08.00 - 09.00 man - tors, kl. 08.30 - 09.15 fredag, kl. 09.30 - 10.30 lørdag og søndag
En fra teamet møter DH i tidsrommet kl. 22.30- 23.00 for oppfølging/rydderunde (23.00 - 23.30 fre & lør)

UKE:

*Kvitteres med OK når oppg er gjort

Når	Oppgave	*Kvittering
Fredag <i>Møter DH:</i>	Rent og ryddig i alle fellesområder, vaske bort eventuelt søl	
	Fjerne og tømme alt av søppel til resirkuleringsstasjoner	
Lørdag <i>Møter DH:</i>	Rent og ryddig i alle fellesområder, vaske bort eventuelt søl	
	Fjerne og tømme alt av søppel til resirkuleringsstasjoner	
	Tørrmoppe/støvsuge elevstue & gang	
Søndag <i>Møter DH:</i>	Rent og ryddig i alle fellesområder, vaske bort eventuelt søl	
	Fjerne og tømme alt av søppel til resirkuleringsstasjoner	
Mandag <i>Møter DH:</i>	Rent og ryddig i alle fellesområder, vaske bort eventuelt søl	
	Fjerne og tømme alt av søppel til resirkuleringsstasjoner	
	Våtmoppe gulv i elevstue, gang, trapp og trapperom og tørke over alle flater	
	Støvesuge sofa (og teppe) i elevstue	
	Heis: Vaske vekk flekker på gulv, tørke over display og pusse speil	
Tirsdag <i>Møter DH:</i>	Rent og ryddig i alle fellesområder, vaske bort eventuelt søl	
	Fjerne og tømme alt av søppel til resirkuleringsstasjoner	
	Tørrmoppe/støvsuge elevstue, gang, trapp og trapperom	
	Vaskerom: Rydde og vaske overflater, støvsuge lofilteret & skylle såpekammer i vaskemaskin, "blenkje" utslagsvask & våtmoppe gulv	
Onsdag <i>Møter DH:</i>	Rent og ryddig i alle fellesområder, vaske bort eventuelt søl	
	Fjerne og tømme alt av søppel til resirkuleringsstasjoner	
	Tørrmoppe/støvsuge elevstue, gang,	
	Tørkerom: Rydde, samle tøy som ligger på gulvet til gjenglemt, våtmoppe gulv og pusse glassvinduet.	
Torsdag <i>Møter DH:</i>	Rent og ryddig i alle fellesområder, tørke over vinduer og lister	
	Fjerne og tømme alt av søppel til resirkuleringsstasjoner	
	Tørrmoppe/støvsuge elevstue, gang, trapp og trapperom	
	Bøttekott: Rydde, fyller på kluter og R123-flasker, "blenkje" utslagsvask, vaske gulv, vaske kostebrettet og tørke over støvsugeren med fuktig klut	
Fredag	Rent og ryddig i alle fellesområder, vaske bort eventuelt søl	
	Fjerne og tømme alt av søppel til resirkuleringsstasjoner	
	Våtmoppe gulv i elevstue, gang, trapp og trapperom og tørke over alle flater	
	Støvesuge sofa og teppe i elevstue	
	Bøttekott: Vaske kluter, og se til at det er klart til overtagelse	

(Ikke møtt = Fravær, føres av DH-lærer)

Ordenselever

- 1) 2) 3) 4)
- 5) 6)

Uke 42 etasjemøte

Mål: luften i relasjonen, opplæring fokusområde forberede neste romsjekk, legge tilrette for gode rutiner.

1. «Vær deg selv, stå sammen med den andre» - roomprat del II
2. DUSJ fokusområde opplæring
Hvorfor, hyppighet, område, rekkefølge, utstyr - spørsmål
3. Neste etasjeteam får opplæring
og vi ser til Ryddig Rent på rommene

«Vær deg selv, stå sammen med den andre» Roomprat del II

- Jeg liker når du på rommet.
(luften, ikke er på, vasker bort tannpasta, forteller den dårlige vitsen)
For dajeg.
(for da lukter det friskt, kan jeg ringe mamma, virker det som om du bryr deg, ler jeg)
- Noe jeg har lært om meg selv er..... (at jeg ikke er så tålmodig, at jeg har lakenskrekke, at jeg er redd for å si hva jeg mener, at jeg kan få nye venner)
- Jeg ønske at var annerledes på rommet er..... (Enkeltrom går sammen og snakker om livet på bydelen)
- Jeg er takknemlig for..... på rommet vårt. (1-3ting eks: at vi kan snakke høflig til hverandre, at du ikke er på telefonen sent, at du er stille når du kommer inn sent, at du sier god morgen, at jeg vinner over deg i fifa)

Ryddig & Ryddig

Rommet skal være hyggelig ryddig

Ikke rot, søppel,
matrester eller kopper/tallerkener

Klær ligger ikke på gulvet eller i møbler.

Badet er ryddig og lukte godt.

Dusj

Hvorfor:

Døde hudceller, fett, såperester, hår, kalk.

Hyppighet:

Avhenger av hvor mange og hvor ofte man dusjer, **én gange i uken**, men oftere på trippelrom og 114, 214, 314, 414-rommene

Område:

Dusjdørene innside, veggene, dusjarmatur, dusjhode, slange, gulv, lister og hjørner hvor det lett blir «foundation» et lysebrunt/oransje belegg

Fremgangsmåte:

- Fukt hele området fra topp til bunn med dusjen
- Spray på R2, hongsmagiske-medisin, eller en blanding av zalo(mot fett)eddik (mot kalk)
- LA VIRKE i 5min
- Jobb med svampen på vanskelige områder
- Skyll av – gjenta om nødvendig og vask oftere 😊

Utstyr:

Vann, R2 eller lignende, tålmodighet, svamp/klut, muskelkraft, utholdenhet og disiplin til gjentagelse. Glede over rent og digg!

Uke 45 etasjemøte

- Mål:**
- 1) Le! Rist sammen. Varme og latter Bli kjent igjen.
Hva trenger vi som fellesskap? (Sosialkomite, «bakesøndag», tur til postkassen sammen....?)
 - 2) Vaskesjekk på rom og bad – bruke det de har øvd på siste uker!
Etasjesjekk og nye ordens- og kjøkkenelever.

Hva trenger etasjefellesskapet vårt nå?

Lek! Rist sammen.

Kan godt være litt «tullete eller teit» (alias, parodi, knutemor, zip-zap-pao, se banken..)

Vi har bodd sammen en stud, viser mer av oss selv..

Det er sunt og kanskje litt utfordrende å leve tett på hverandre.

En seier du har hatt ilet høsten? 2+2

Hvem er den mest annerledes personen du har blitt kjent med? (Som du kanskje tenkte at «en sånn», han/henne kommer jeg aldri til å bli kjent med?)

Har du blitt kjent med som har overrasket deg?

Hvem på etasjen kjenner du fremdele ikke? (legge hånden på den du kjenner minst. Eller på en du er nysgjerrig på? Still et av spørsmålene:

- Hva er det første du la merke til ved meg?
- Hva var ditt første inntrykk av meg?
- Hva ved meg er meste uvant/ukjent for deg?
- Kom med en antagelse om meg, gjett noe om meg.
- Hva forteller kroppsspråket mitt deg, akkurat nå?
- Hvilket komplement tror du jeg får mest?

Hva trenger vi som fellesskap?

Hva kan vi gjøre for hverandre?

Hva med en «sosialkomite? «bakesøndag»?..... deres ideer – en konkret?

Romsjekk

Etasjesjekk og nye ordens- og kjøkkenelever

ROMSJEKK 21/22		Elev	Lærer
	Oppgave sjekk		
Bad/rosaklut	Tøm dusjsluk og vask rent		
Dusj	Gjør dusjen fuktig, vegger og dusjdører, og spray så R2 – la virke mens du begynner på spill.		
Toalettskål	Noen dråper R1 i skålen, bruk toalettbørsten til å skrubbe bunnen og oppe under kanten. Spyl ned.		
Speil	Lett fuktig klut med litt R3, tørk av med tørr klut/papir. Tørk av inne i speilskap.		
Servant	Gjør vasken fuktig og spray så R2 – la virke – vask av med vann og klut. Så «blenkje vasken» Husk å tørke av skapene og rør under vask		
Dusj	Nå vasker du med vann og rosa klut. Bruk svamp på flekker. Tørk dusjdører med rosa klut eller nal.		
Toalett	Alle hvit bademøbler over og under ringen, også baksiden. Spraye med R2 og tørkes av.		
Gulv	Vask over med rosaklut eller lett fuktig mopp og R2.		
Rom/blåklut			
Sengen	Re sengen, støvsug bak		
Rydd	Skift sengetøy ca hver 14.dag		
Klær	Klær og ting skal i skapet. Gulvet er tomt		
Støvsug	Gulveppet, og i lenestol under puten - godt. Dra frem sengen og støvsug i hjørnet og langs vegg og på list. Støvsug stolene		
Søppel	Tøm søppel og kast det i konteineren ute, ved internat og storkjøkkenet (ikke bruk naboens!)		
Speil	Lett fuktig klut med litt R3, tørk av med tørr klut/papir. Ikke for mye spray da blir det skjolder		
Støv	Tørk støv av vinduskarm, bord og hyller og toppen av skapet, ruter, pyntegardin med lett fuktig blå klut og litt R3		

- Sørg for at alle elever har romsjekklisten
- De må bruke det de har lært om dusj og sluk, og rydding + støvsuge
- Etasjesjekk
Trenger de opplæring/oppfrisking på noen områder. Repetisjon

UKE 9 ETASJEMØTE

Mål: første møte etter ferien, sjekke inn og ta tempen. Riste sammen. Berøre aktuelle tema. Tilrettelegge for gode rutiner og relasjoner

Gruppedynamisk åpning

- «Still dere på linjen» - Hvordan var det å komme tilbake til skolen etter ferien? Akse fra «Yes endelig» – «Phu krevende og litt vanskelig» Dette er fin info til alle om å ta vare på hverandre.

1. Krigen – hvordan berører den deg 2+2 (så fire og fire) så plenum

Link på Nrk – faktasjekk info

<https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/slik-faktasjekker-du-informasjon-om-krigen-i-ukraina-1.15869382>

2. Grønn uke Hvem er med på Grønn Uke eller fastechallenges? Hvordan går det med målene vi satt på bydelsmøtet?

3. Evaluering inputt : se bakside

I plenum og du fyller ut arket sammen med elevene, eller de fyller ut egne ark, (alene eller event 2+2)

4. Etasjeorden uke 9 evalueres - team for uke 10 settes

- Hvit servise bæres til matsalen
- Finn og sjekk at alle stavsugere er på bøttekottet (let på alle rom!)
- Ryddesjekk på rommene

Rent & Ryddig

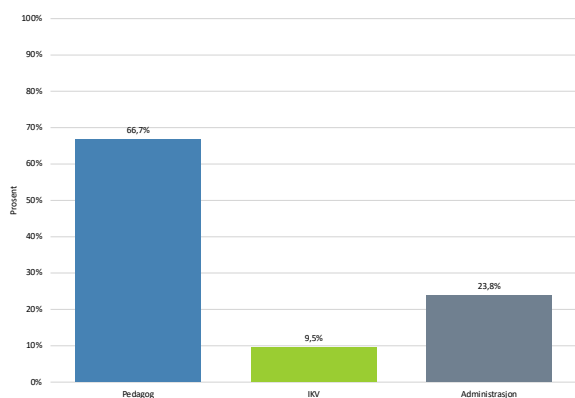
Rommet skal være hyggelig ryddig

Ikke rot, søppel,
matrester eller kopper/tallerkener

Klær ligger ikke på gulvet eller i møbler.

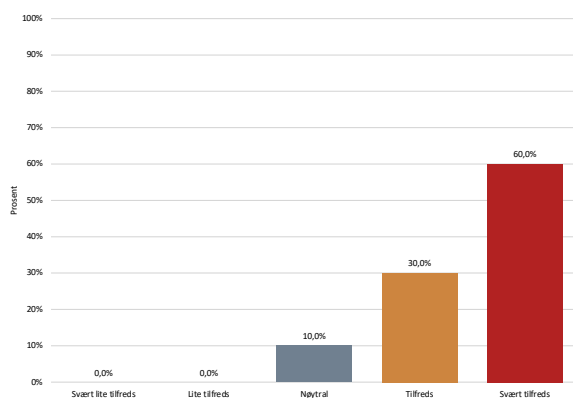
Badet er ryddig og lukte godt.

1. Hvilken arbeidsgruppe tilhører du?

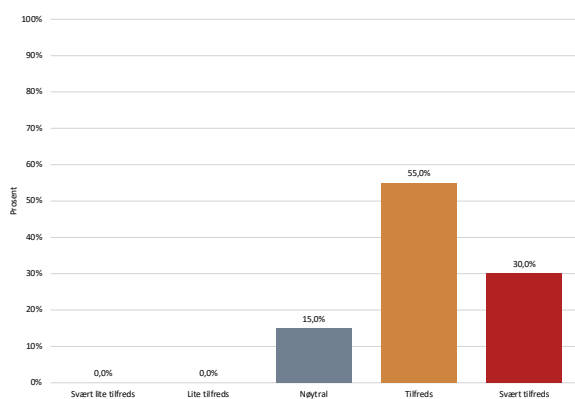
Powered by www.questionback.com 18.05.2022 11:34

2. I hvor stor grad er du enig med skolens bærekrafts-profil?

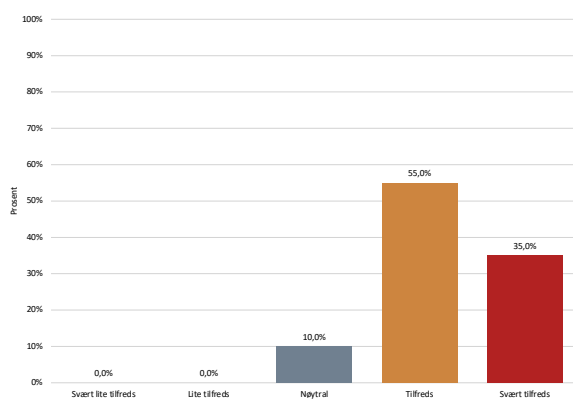
Powered by www.questionback.com 18.05.2022 11:34

3. I hvor stor grad er du lojal til skolens bærekrafts-profil?

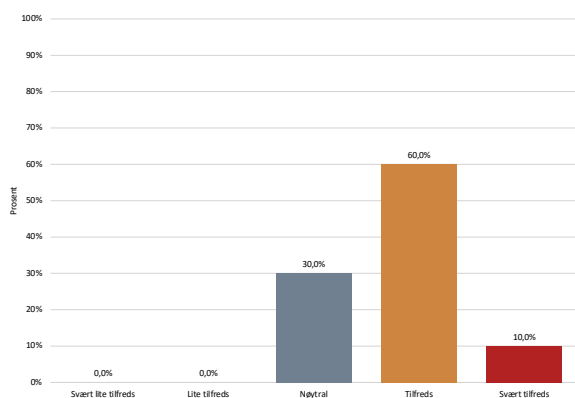
Powered by www.questionback.com 18.05.2022 11:34

4. Hvor motivert er du for å støtte opp under bærekrafts-arbeid?

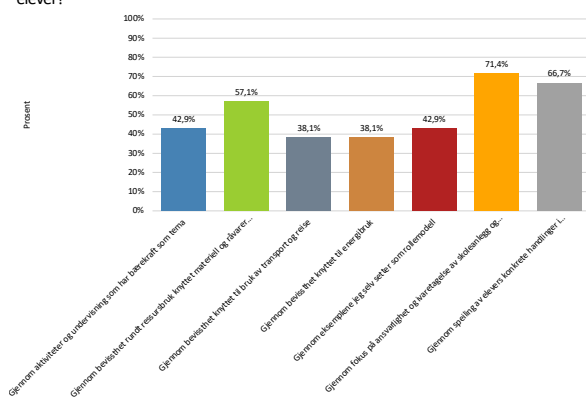
Powered by www.questionback.com 18.05.2022 11:34

5. I hvor stor grad engasjerer du deg faktisk i skolens arbeid med bærekraft?

Powered by www.questionback.com 18.05.2022 11:34

6. Hvordan implementeres arbeidet med bærekraft i din undervisning og i møte med elever?

Powered by www.questionback.com 18.05.2022 11:34

7. Eventuell kommentar

Jeg tenker at alle linjer burde tatt del i veing av matavfall/matsvinn og vært med på å registrere og dokumentere utviklingen på skolen. Vanskelig for en linje eller en komité å skulle ta dette ansvaret

Jeg har brukt mye krefter på å få til en mer tilfredsstillende klødesortering her på skolen, ikke minst på bydel. Her har jeg forsøkt med å gå foran som et godt eksempel og forsøkt å spille elevene. MEN jeg oppfatter at skolen verken har de nødvendige fasilitetene for å få dette til på en tilfredsstillende måte, og at vi har tilstrekkelig med poser og beholdere, nok, samt enhetlig merking til å hindre avfall i tråd med Oslo kommunes krav. I tillegg er det uklart for meg hva som skjer med vårt sorterte avfall når renovasjonsbilene kommer. Sorterer vi plast eller ikke?

Jeg skulle gjerne vært mer frempå/modigere når det gjelder å spille elever på disse tingene. Kanskje jeg finner det vanskelig relasjonen er for "tynn". Her har jeg absolutt noe å jobbe med.

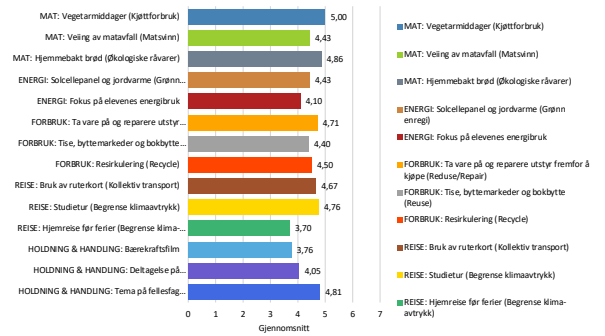
Kommentar til motivasjon - forrige punkt:

Motivasjonen for å jobbe med bærekraft på egen skole avtar noe når andre konkurrerende skoler ikke tar arbeidet på alvor, og gjennom å la være å endre profil, kommer bedre ut av rekrutteringskonkurranse, til a mtp studietur mål.

Powered by www.questionback.com 18.05.2022 11:34

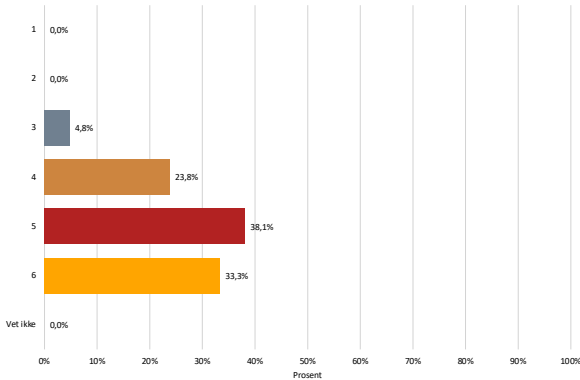
KUNNSKAP

8. I hvor stor grad har du kunnskap og bevissthet om skolens ulike tiltak og fokusområder innenfor bærekraft

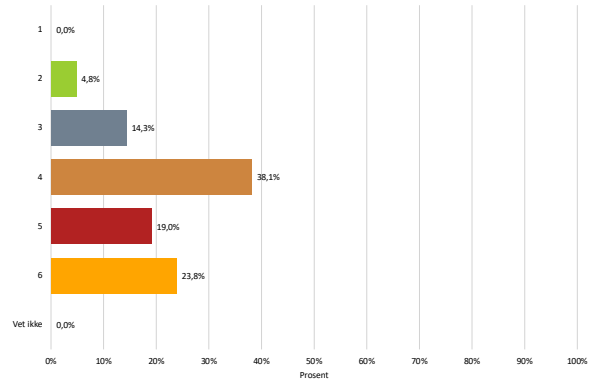
Powered by www.questionback.com 18.05.2022 11:34

9. MAT: Vegetarmiddager (Kjøttforbruk)

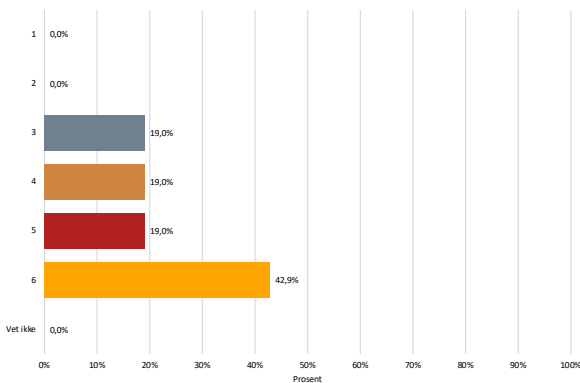
Powered by www.questionback.com 18.05.2022 11:34

10. MAT: Veing av matavfall (Matsvinn)

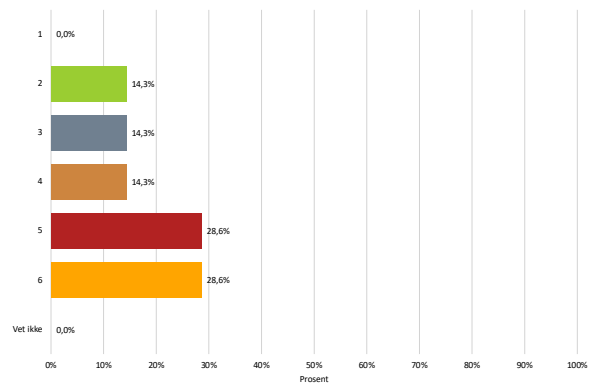
Powered by www.questionback.com 18.05.2022 11:34

11. MAT: Hjemmebakt brød (Økologiske råvarer)

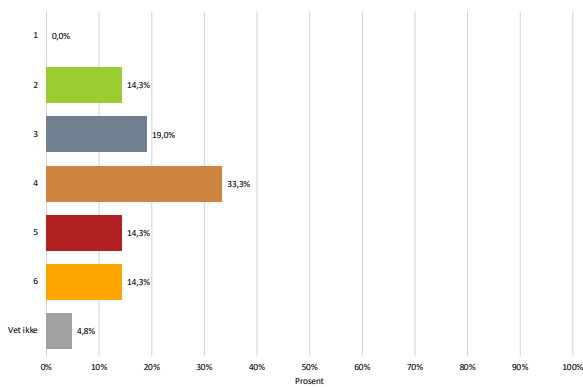
Powered by www.questionback.com 18.05.2022 11:34

12. ENERGI: Solcellepanel og jordvarme (Grønn energi)

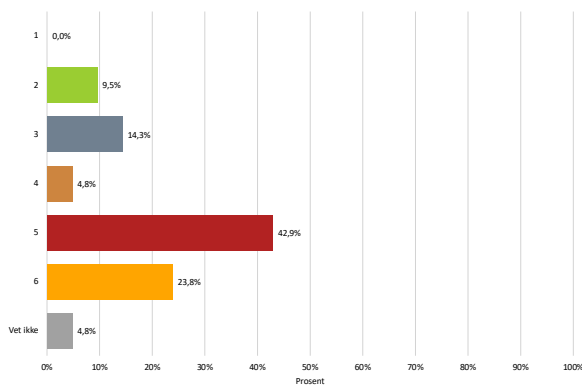
Powered by www.questionback.com 18.05.2022 11:34

13. ENERGI: Fokus på elevenes energibruk

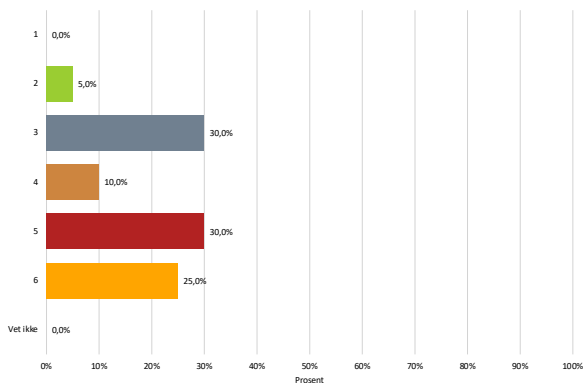
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

14. FORBRUK: Ta vare på og reparere utstyr fremfor å kjøpe (Reduce/Repair)

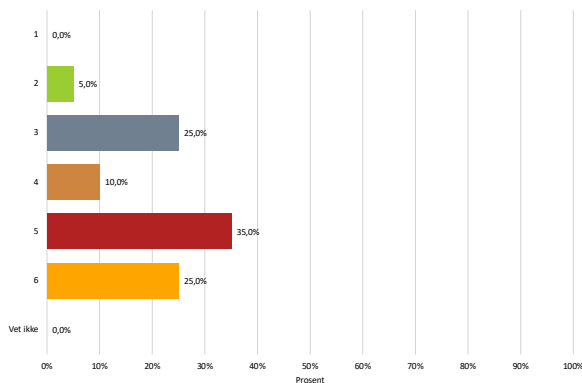
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

15. FORBRUK: Tise, byttemarkeder og bokbytte (Reuse)

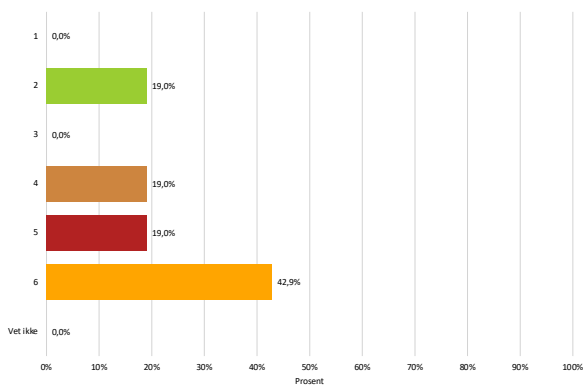
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

16. FORBRUK: Resirkulering (Recycle)

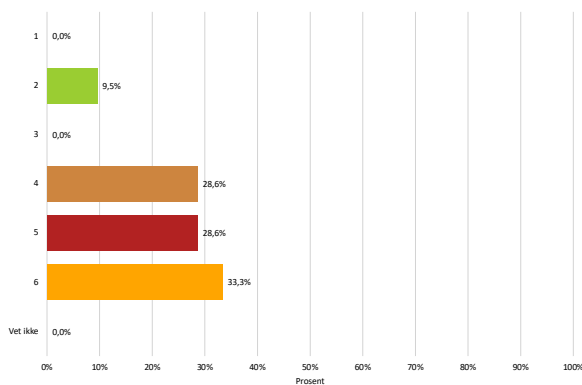
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

17. REISE: Bruk av ruterkort (Kollektiv transport)

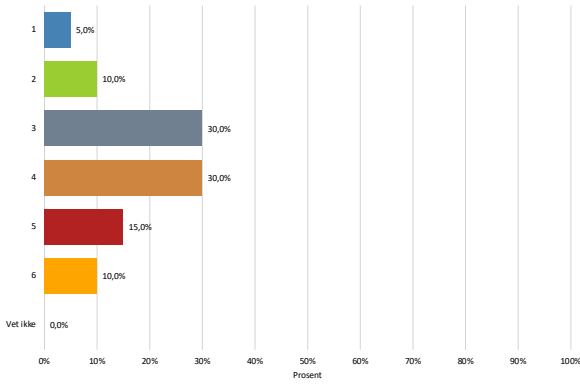
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

18. REISE: Studietur (Begrense klimaavtrykk)

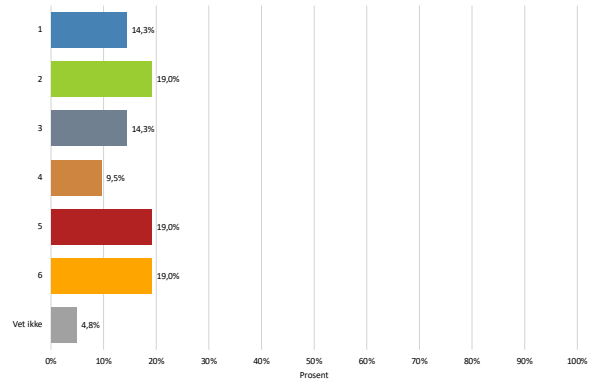
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

19. REISE: Hjemreise før ferier (Begrense klima-avtrykk)

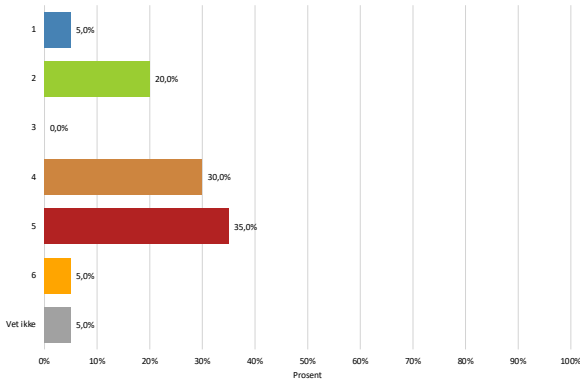
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

20. HOLDNING & HANDLING: Bærekraftsfilm

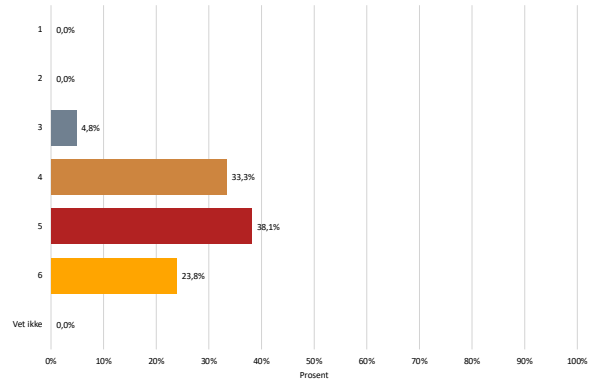
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

21. HOLDNING & HANDLING: Deltagelse på demonstrasjoner

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

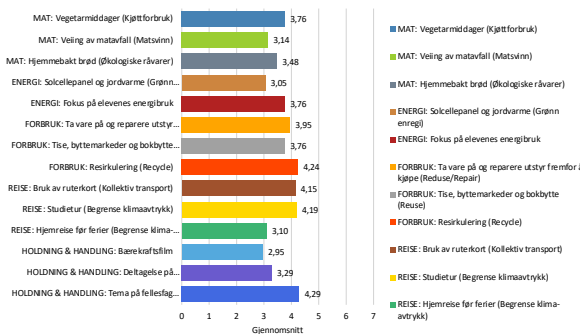
22. HOLDNING & HANDLING: Tema på fellesfag (Grønn uke m.m)

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

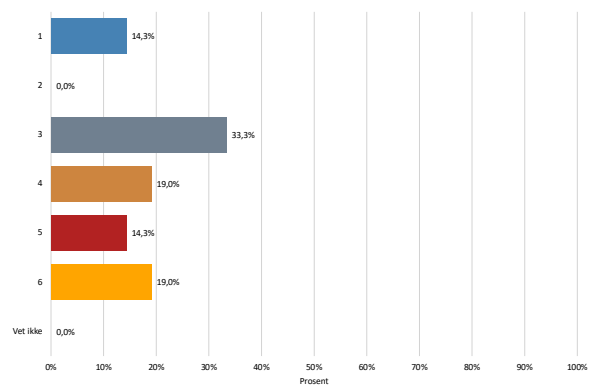
HANDLING

23. I hvor stor grad er du selv involvert i skolens ulike tiltak og fokusområder innenfor bærekraft

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

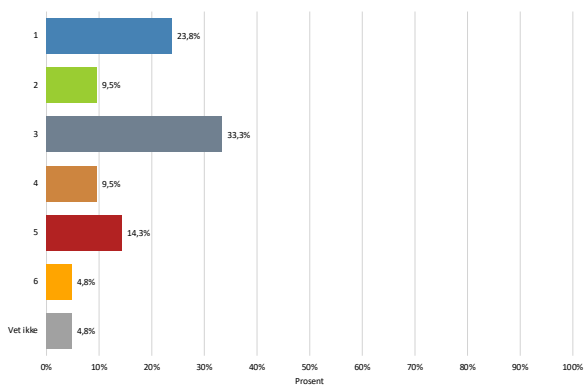
24. MAT: Vegetarmiddager (Kjøttforbruk)

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

Bærekraft på Rønningen - ansatte

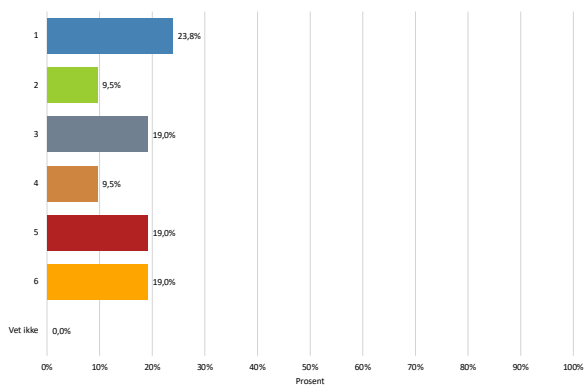
25. MAT: Veing av matavfall (Matsvinn)

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

Bærekraft på Rønningen - ansatte

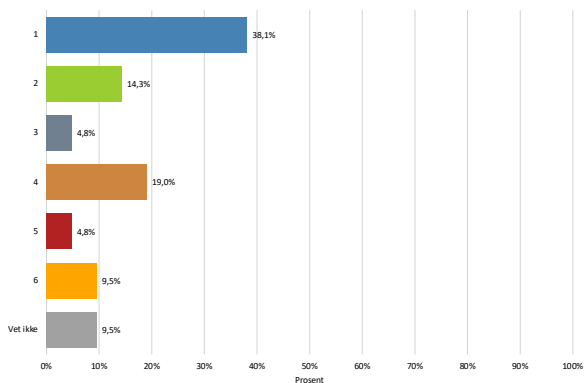
26. MAT: Hjemmebakt brød (Økologiske råvarer)

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

Bærekraft på Rønningen - ansatte

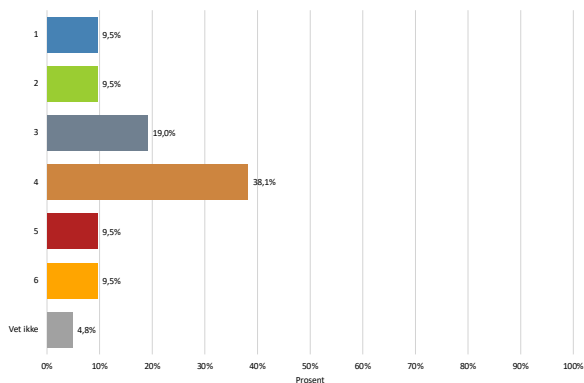
27. ENERGI: Solcellepanel og jordvarme (Grønn energi)

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

Bærekraft på Rønningen - ansatte

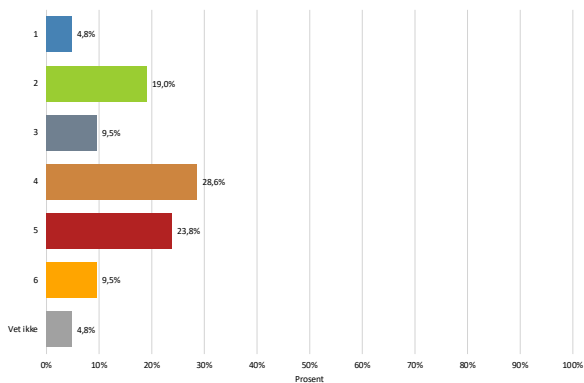
28. ENERGI: Fokus på elevenes energibruk

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

Bærekraft på Rønningen - ansatte

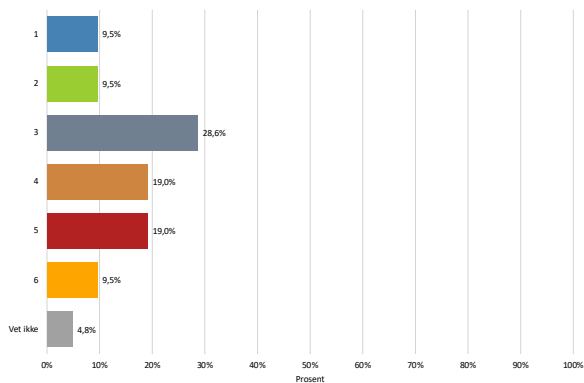
29. FORBRUK: Ta vare på og reparere utstyr fremfor å kjøpe (Reduse/Repair)

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

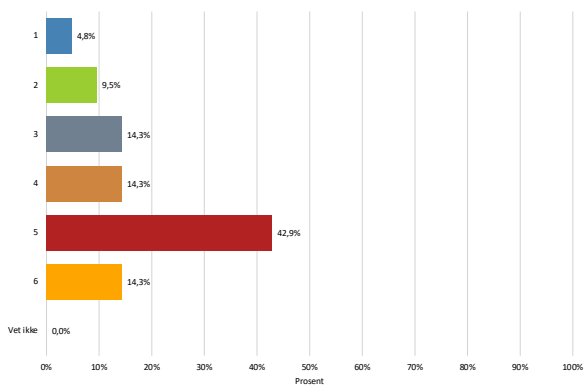
Bærekraft på Rønningen - ansatte

30. FORBRUK: Tise, byttemarkeder og bokbytte (Reuse)

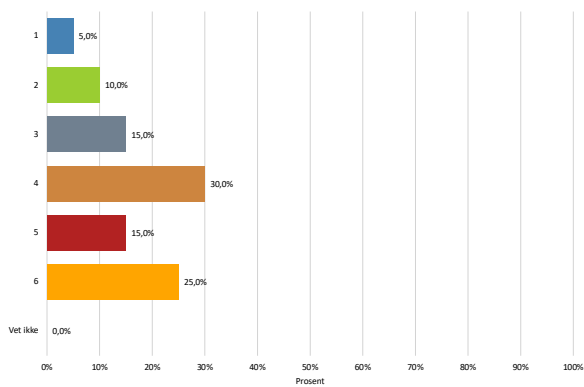
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

31. FORBRUK: Resirkulering (Recycle)

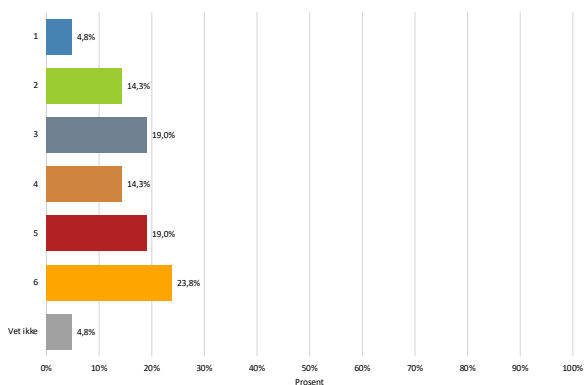
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

32. REISE: Bruk av ruterkort (Kollektiv transport)

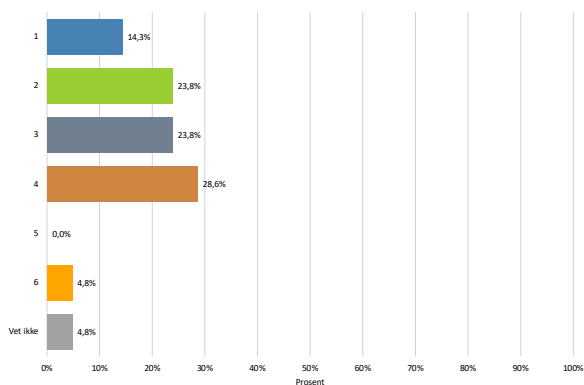
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

33. REISE: Studietur (Begrense klimaavtrykk)

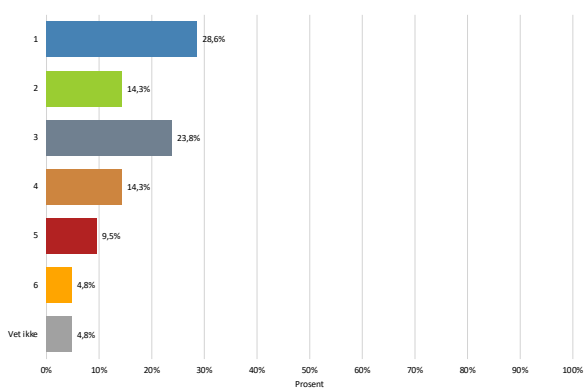
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

34. REISE: Hjemreise før ferier (Begrense klima-avtrykk)

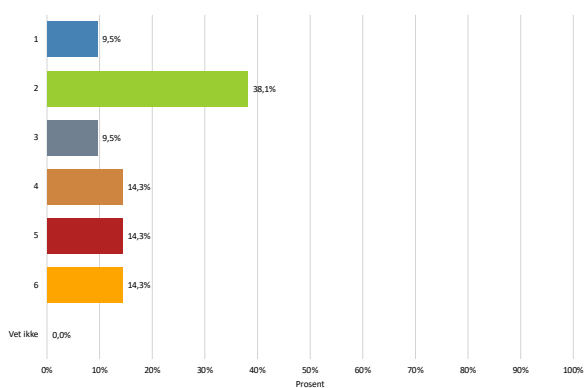
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

35. HOLDNING & HANDLING: Bærekraftsfilm

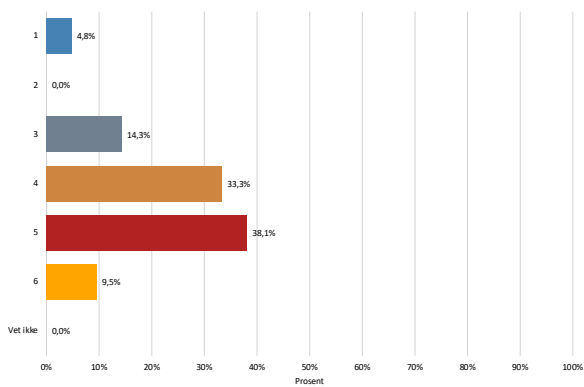
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

36. HOLDNING & HANDLING: Deltagelse på demonstrasjoner

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

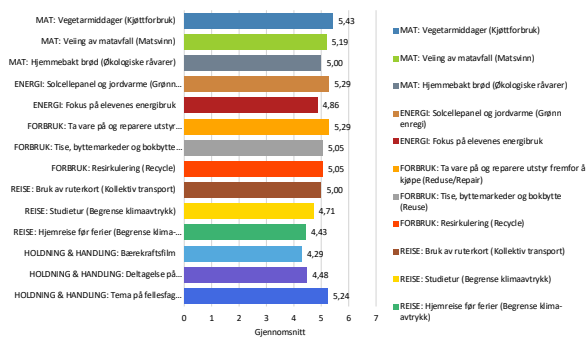
37. HOLDNING & HANDLING: Tema på fellesfag (Grønn uke m.m)

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

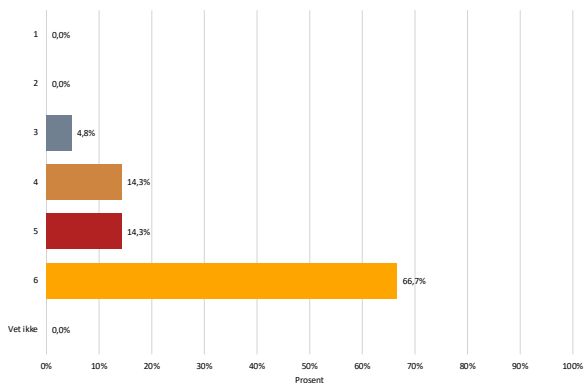
HOLDNING

38. Hvor viktig anser du skolens ulike tiltak og fokusområder innenfor bærekraft?

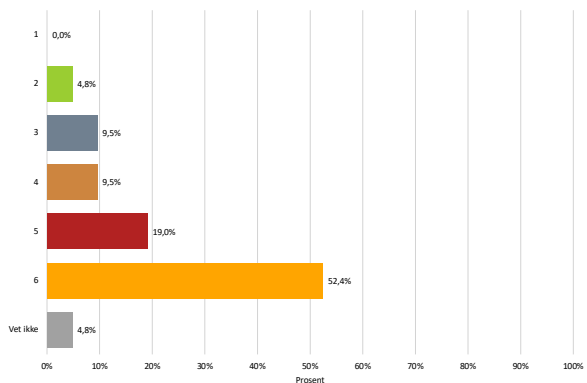
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

39. MAT: Vegetarmiddager (Kjøttforbruk)

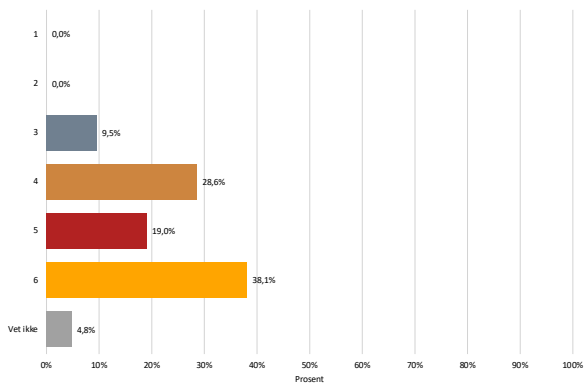
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

40. MAT: Veiging av matavfall (Matsvinn)

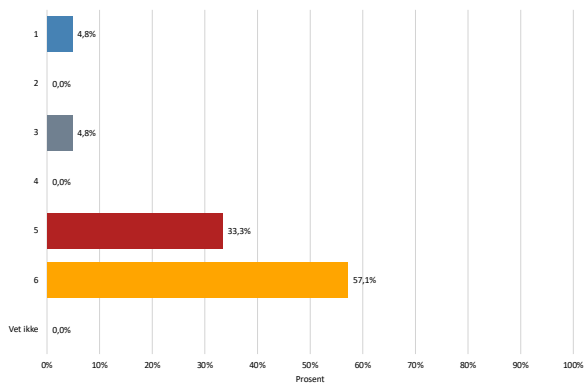
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

41. MAT: Hjemmebakt brød (Økologiske råvarer)

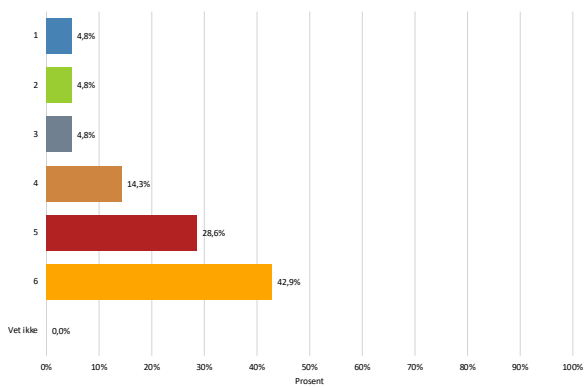
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

42. ENERGI: Solcellepanel og jordvarme (Grønn energi)

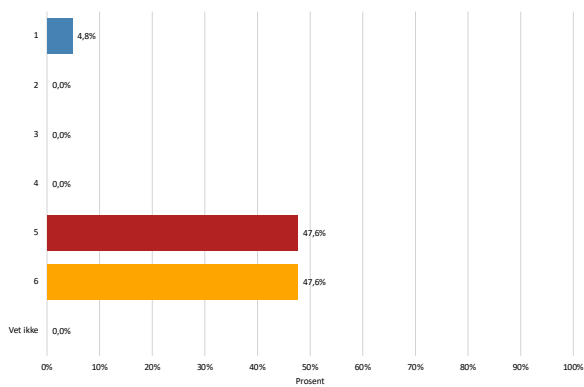
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

43. ENERGI: Fokus på elevenes energibruk

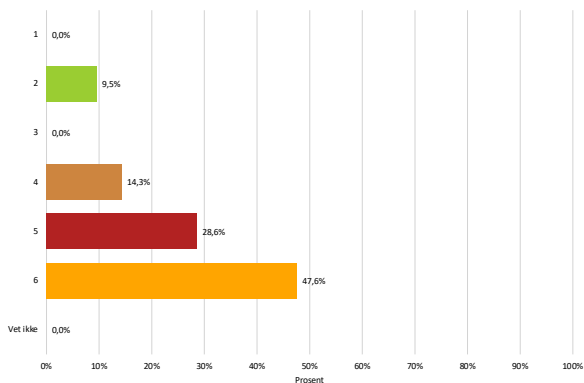
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

44. FORBRUK: Ta vare på og reparere utstyr fremfor å kjøpe (Reduce/Repair)

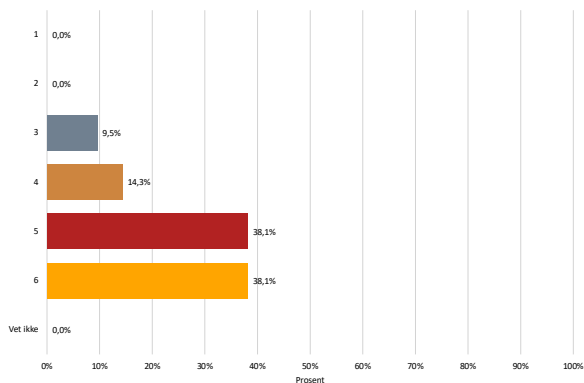
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

45. FORBRUK: Tise, byttemarkeder og bokbytte (Reuse)

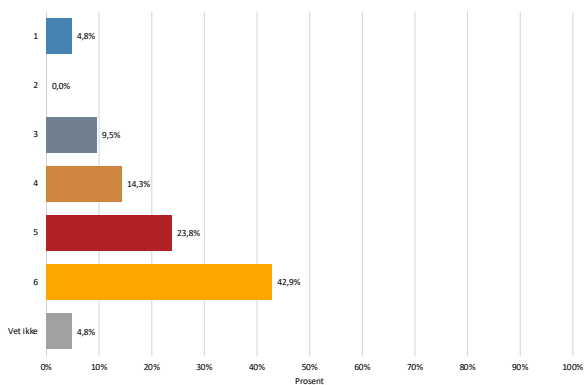
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

46. FORBRUK: Resirkulering (Recycle)

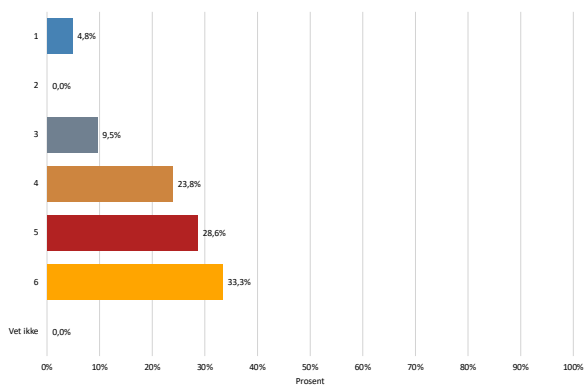
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

47. REISE: Bruk av ruterkort (Kollektiv transport)

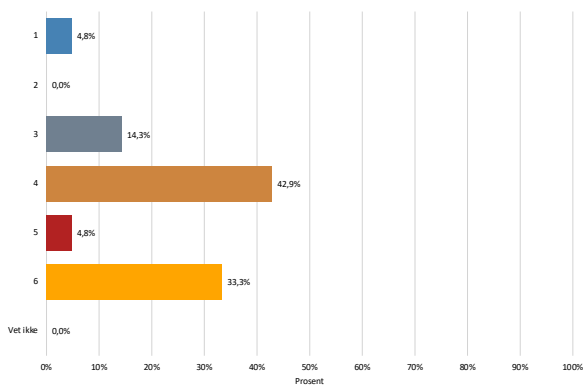
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

48. REISE: Studietur (Begrense klimaavtrykk)

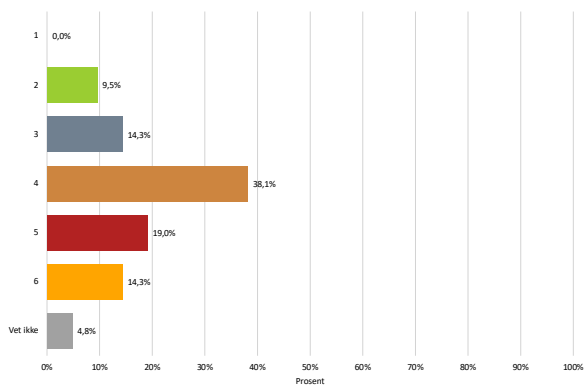
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

49. REISE: Hjemreise før ferier (Begrense klima-avtrykk)

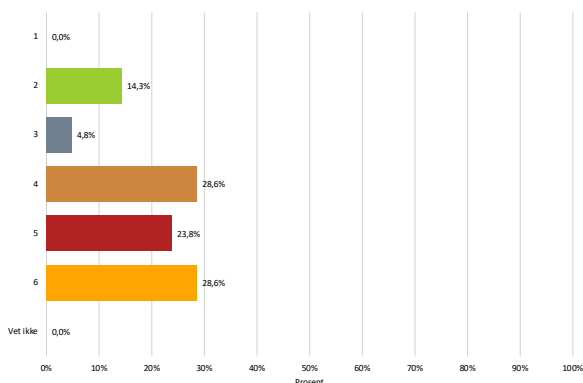
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

50. HOLDNING & HANDLING: Bærekraftsfilm

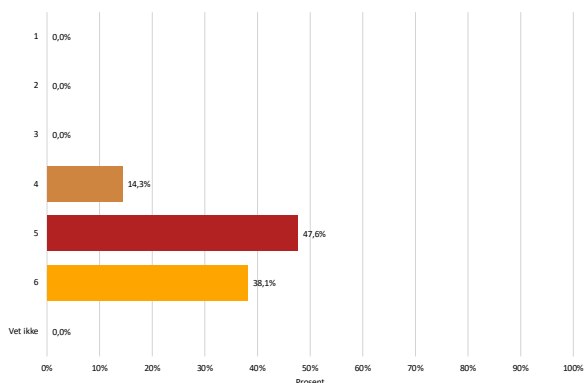
Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

51. HOLDNING & HANDLING: Deltagelse på demonstrasjoner

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

52. HOLDNING & HANDLING: Tema på fellesfag (Grønn uke m.m)

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

53. Hvilken kunnskap og hvilke ressurser har du selv i arbeidet med å skape en grønn og bærekraftig skole?

Er engasjert og har en klar bevissthet rundt egne valg i eget liv. Jeg har mer erfaring med hvordan små handlinger og gjøremål kan bidra til økt bevissthet, mer enn kunnskap om de store politiske temaene og prosessene.

Er veldig engasjert i gjenbruk og er svært bevisst på mitt eget forbruk. Handler alt jeg kan bruke og har høy terskel for å kjøpe noe nytt. Jeg praktiserer en viss grad av boikott av selskaper og varer som handler i strid med bærekraftstanken.

Jeg er frimodig i møte med elever, har en inngang til nesten alle og tør å utfordre i konkrete situasjoner.

Er kreativ på å tenke løsninger rundt hvordan vi best kan legge til rette for at bærekraft blir en naturlig del av elevenes hverdag.

Mye er en naturlig del av eget liv. Rollemodell og å snakke om det.

Fikse heller enn nytt kan jeg og er opptatt av.

Opptatt av de store spørsmålene, skape forståelse for det store bildet, heller enn småting enkeltindivider gjør.

Litt for dårlig kunnskap.

En del kunnskap om hva som virker og hva man kan gjøre på Rønningen. Ikke så mange ressurser annet enn å prøve å være en god rollemodell og peke på handlinger/aktiviteter hos meg selv, kolleger og elever som ikke er bærekraftige og med det prøve å skape en holdningsendring på flere plan enn de rent "populistiske" som "alle andre" gjør/er enige om.

Jeg følger ikke jeg har så mye kunnskap og ressurser å komme med, annet enn å bare fortelle elevene de tingene jeg gjør i hverdagen.

Grens for åpne svar er overskredet i denne PPTX-eksporten. Bare 5 av dine totale svar vil bli vist. Vennligst bruk et annet eksportformat for å vise alle dine åpne svar, eller kontakt ditt lokale Questback kontor for videre assistanse.

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

54. Er det noe du føler du mangler for å kunne utføre jobben din i henhold til skolens bærekraftspraksis?

Mer tid til å implementere og løfte fram de ulike tiltakene og initiativene på skolen.

Iboende engasjement. Skulle gjerne hatt mer av det. Føles litt pliktbasert.

Ikke noe spesifikt

Føler jeg har det jeg trenger, jeg må bare bli generelt flinkere!

Powered by www.questback.com 18.05.2022 11:34

54. Er det noe du føler du mangler for å kunne utføre jobben din i henhold til skolens bærekraftspraksis?

Jeg synes vi trenger en bevisstgjøring blant oss pedagoger på hvilke bærekraftspraksiser vi er ansvarlig for og samtale sammen om hvordan vi implementerer dem på ulike årsser på skolen.

Når det gjelder studieturer, klima og bærekraft, skulle jeg gjerne sparret med noen i ledelsen om studieturene mine.

Jeg vet vi slipper ut mye CO2, særlig på Sør-Afrikaturen, men synes også det er viktig å ivareta partnerskapet til Sør-Afrika YMCA.

Er CO2utslippene så viktige å få ned at vi bør velge en kortere Afrikatur, eller bør vi stå ved partneren vår?

Skal en interkontinental tur byttes ut med en Europatur for å redusere utslipp, trengs det tid og sparringspartnere for å utvikle en helt ny studietur.

Se svar lenger oppe om resirkulering

Kildesortering i cafe/resepsjon bør utbedres for at det skal bli mindre gris. Da er det lettere for elevene å ta ansvar også

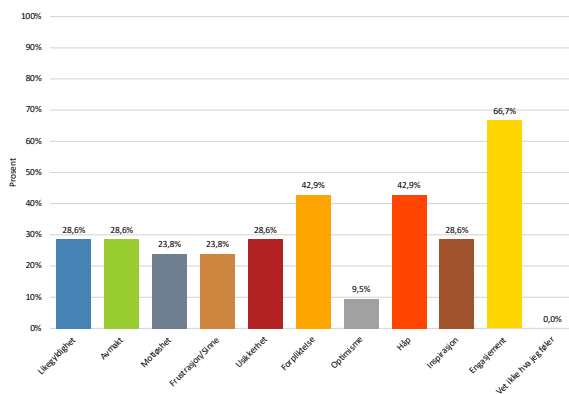
Kunne skolen hatt fast avtale om ekskursjon til Haraldsrud avfallsanlegg?

Kunne skolen hatt et klassesett med hengekøyer/kroker i hóp om å få med flere elever ut på tur?

Vi må finne en mer solid ordning for å dokumentere matvinn/matavfall

Grensen for åpne svar er overskredet i denne PPTX-eksporten. Bare 5 av dine totale svar vil bli vist. Vennligst bruk et annet eksportformat for å vise alle dine åpne svar, eller kontakt ditt lokale Questback kontor for videre assistanse.

55. Hva trigger verdens utfordringer knyttet til klima og bærekraft i deg?

56. Hvordan tror du vi kan skape et positivt engasjement på skolen i arbeidet med bærekraft?

Komme elevene i møte - snakke om det som er utfordrende - løfte fram mulighetene. At elevene møter det i det nære, mer enn som formaninger i plenum. Skape mestring og positive opplevelser og gi ny inspirerende kunnskap. PRAKTISK! Men også med faglig tyngde. La grønne aktiviteter ikke nødvendigvis ha "grønn" merkelapp.

Få mulighet til å oppdage mulighetene - hvor gøy det kan være med gjenbruk feks!

Fellesfag:

Besøke søppelesortering

Plast i havet - temattikk. (Være ute på søppelebåt?)

Gjenbruksafari

Mer handling - færre ord!

Gjøre masse forskjellig gjennom året. La det gjennomsyre livet her med mange ulike innfallsvinkler. Ikke som en uke et et prosjekt, men som hverdagsliv og livsstil.

I tillegg til spesielle prosjekter så klart.

Informasjon hånd i hånd med naturlig handling. Rollemodell.

Utisker

Elevene viser ofte selvmotgående holdninger...Miljø og bærekraft når det passer dem, samtidig som de shopper mye på nett og bestiller mye foodora. De vil fly i stedet for å sjøre buss på studietur. Vi må gå foran med optimisme, engasjement og gode eksempler på enkle endringer og løfte fram elever når de gjør gode valg. Straff/kjelt funker ikke, ros der de tar bærekraftige valg og påvirkning for å få de til å tenke over egne handlinger. Hóp, optimisme og endringsvilje i det vi "voksne" gjør.

56. Hvordan tror du vi kan skape et positivt engasjement på skolen i arbeidet med bærekraft?

Kanskje man ikke alltid trenger å nevne at "vi gjør dette for klimaet" - bare gjør ting. Uten så mye begrunnelse. De elevene som brenner for dette skjønner hvorfor, og de elevene som ikke bryr seg - bryr seg ikke.

Misforstå meg rett, det er viktig å sette fokus på det, men kanskje ikke mase å trekke det ned i håsen på de hele tiden?

Grensen for åpne svar er overskredet i denne PPTX-eksporten. Bare 5 av dine totale svar vil bli vist. Vennligst bruk et annet eksportformat for å vise alle dine åpne svar, eller kontakt ditt lokale Questback kontor for videre assistanse.